ރިޔާޟުއްޞާލިޙީނުގެ މިސްކިތްތަކާއި ބައްޔަތުން ދެއްވާފައެވެ:

" ސަޙާބާކިރާމުންގެ އިމާމުންގެ ޒަމާނެއްގައި ޝަރާފަތްތެރިވުމުގެ ހުރުމަ "

ޢަލީ ޠަންޠާވީ (رحمه الله)

ދިވެހިބަހަށް ތަރުޖަމާކުރީ - އަބޫ މުޙައްމަދު

بسم اللهالرحمن الرحيم

ތަރުޖަމާނުގެ ބަސް

ހަމަކަށަވަރުން ހުރިހައި ހަމްދެއްވަނީ الله سبحانه وتعالى އަށެވެ. އަހަރެން ހަމްދުކުރަނީ الله سبحانه وتعالى އަށެވެ. އަހަރެން ކަންކަމުގައި ވާގި އެދެނީ سبحانه وتعالى އަށެވެ. އަދި އަހަރެންގެ ފާފަފުއްސަވައިދެއްވުމަށް އެދެނީ އެކަލާނގެ ހަޟްރަތުންނެވެ. އަދި އަހަރެންގެ ނަފްސުތަކުގެ ނުބައިކަމުންނާއި ކުރާފާފަތަކުގެ ނުބައިކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް އެދެނީވެސް އެކަލާނގެ ހަޟްރަތުންނެވެ. الله سبحانه وتعالى ތެދުމަގު ދައްކަވައިފި އެކަކު، މަގުފުރެދި ނުދާނެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ މަގުފުރެއްދަވައިފި އެކަކަށް ތެދުމަގު ދޭނޭ ހަމައެއްވެސް ނުވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އަޅުކަން ކުރެވޭނޭ ފަރާތެއް ނުވާކަމަށް އަހަރެން ހެކިވަމެވެ. އަދި މުޙައްމަދު (صلى الله عليه وسلم) އަކީ الله سبحانه وتعالى ގެ އަޅުކަލުނާއި އަދި ރަސޫލުކަލުން ކަމަށް އަހަރެން ހެކިވަމެވެ. އަދި އެނބިއްޔާ، މުޙައްމަދު (صلى الله عليه وسلم) އަށް ބަރަކާތާއި ސަލާމް ލެއްވުން އެދެމެވެ. އަދި އެނބިއްޔާގެ އާއިލާއަށާއި މިޙުމް ސަޙާބީންނަށް، އަދި ޤިޔާމަތާއި ހަމައަށް ތެދުމަގުގައި އެންމެން މިބަރަކާތާއި ސަލާމް ހުށަހެޅުމަށްއެދި ދުޢާކުރަމެވެ.

މިދީނުގައި، މިދީނުގެ ދިރާސާ ދަރިއެއްކަމުގައިވާ އަޚީ ޝައިޚް (رحمه الله) އިނގިރޭސިބަހުން ލިޔުއްވާފައިވާ Rulings on Praying Behind Government Imaams ފޮތް، "ސަލަފުންގެ އިމާމުންގެ ފަހަތުގައި ނަމާދުކުރުމުގެ ޙުކުމް" މިފޮތުގެ ދިވެހި ތަރުޖަމާއެވެ. މިފޮތް ތަރުޖަމާ ކުރެވުނީ، އަޅުގަނޑުގެ ބައްޕާ ތަޢުލީމު މިފޮތުގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. އަދި އުފަލާ ތަޢުލީމު ހިމަނާފައިވާނަމަވެސް، (( )) މިފޮތަން ބޭނުންކޮށް އަލަށްހިމަނާފައިވެއެވެ. އަޅުގަނޑު އުނގެނި މިފޮތް ލިޔުއްވި އަޚީ ޝައިޚް (رحمه الله) އަށް الله سبحانه وتعالى ހެޔޮ ބަދަލު ދެއްވާށިއެވެ.

އަބޫ މުޙައްމަދު - 22 ޖަނަވަރީ 2013

ފިހުރިސްތު

ތަޢާރަފު 4

ދީނުގެ އަސާސް 4

ހިފެނުމީ ކޮންއެއްޗެއްގައި ކަމާއިމެދު ހަމަޖެ އިމާމުންގެ ބަސްފުޅު 17

ސުންނަތުގައި ހިފުމަށް އިމާމުން ވިދާޅުވާ ބަހާއި، އަދި ސުންނަތާއި އިމާމުންގެ ބަސް ތަޢާރަޒުވެއްޖެނަމަ، އިމާމުންގެ ބަސް ދޫކޮށްލުމަށް ވިދާޅުވެފައިވުން 17

ސުންނަތާއި ތަޢާރަޒުވެއްޖެނަމަ، އިމާމުންގެ ފަހަތުބުރުގައިވީ މީހުން، އިމާމުންގެ ގޮތް ދޫކޮށްލުން 25

ފަތުވާދީފައިވާ ބިމާމެދު ބަލަންޖެހޭ މުހިއްމު ބައެއްކަން 28

އިމާމުން الله ގެ ރަސޫލުފުޅުތަކަށް ދެކޮށް، އެހެން ރަސޫލުންތަކެއްކަމުގެ ސަބަބުން އިމާމުން ކާމިޔާބުވެއްޖެއެވެ. 29

ރަސޫލުކަމާ ގުޅުމުގެ ސަބަބުން، އިމާމުން ކާމިޔާބުވެއްޖެއެވެ. 30

އިމާމުންގެ މައްސަލަތަކަށް ނިޔާކުރުމަށް އާދިތުކުރުމާ އެދި ކާމިޔާބުވުމުގެ ރަސޫލުކަމާގެ ކުރިމަތިލުން މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ ސަބަބުން، އިމާމުން ކާމިޔާބުވެއްޖެއެވެ. 32

އިމާމުންގެ ފާރަވެރިކަމާ ބެހޭކަމުގައި ކާމިޔާބު ހޯދައި، އަދި ކާމިޔާބުވުމަށް މަގުދަށް ދީނުގެ ސަބަބުން، އިމާމުން ކާމިޔާބުވެއްޖެއެވެ. 33

ތަޤްވާގެ މަގުގައި އިމާމުން ހަރުދަނާކަމާއިއެކުގެ ސަބަބުން، އިމާމުން ކާމިޔާބުވެއްޖެއެވެ. 38

الله سبحانه وتعالى ބާރުއެޅުއްވި ވަޙީއަށް، އިމާމުން ތަބާވުމުގެ ސަބަބުން، އިމާމުން ކާމިޔާބުވެއްޖެއެވެ. 38

الله سبحانه وتعالى ބާރުއެޅުއްވި އާޔަތްތަކަށް ތަބާވުމުގެ ފުރުޞަތު، "އަހަރެމެން ބައެއް ކަންކަމުގައި ކާމިޔާބުވާނޭ ކަމަށް ވަޢުދުވެވޭނެއެވެ." ފިޔަވާ ބުނުމުގެ ސަބަބުން، އިމާމުން ކާމިޔާބުވެއްޖެއެވެ. 39

الله سبحانه وتعالى ރަސޫލުކަމުގައި ކަނޑައެޅުއްވި ކަންތައްތައް، ހަމަޖެހުމުގައި އިމާމުން ހަރަދުކުރިއެވެ. 40

މިސާލުތަކާއި ބައެއް ގޮތެއް ދިނުމު ކަންތައްތައް 41

މަސްޖިދުއް ސިޔާރަތް އާއި ބެހޭގޮތުން.. 41
ޖަމާޢަތަކީ ކޮބާހެއްތޯ؟.. 44
އިމާމުންގެ ވައްތަރުތައް.. 51
ހުއްސަކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިސްކިތްތަކާއި އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމާމުންގެ މައްސަލަތަކަށް ބަލާލުމެއް.
.... 53

ތަކްބީރުކުރުމުގެ މައްސަލަ... 58

މީހެއްގެ އިސްލާމްކަން ގެއްލޭ ކަންތައްތައް... 58
ޑިމޮކްރަސީގައި ބައިވެރިވާ މީހާ ކުފުރުވާނެކަން... 63
ކިޔަމަންތެރިކަމާއުކު ކުރެވޭ ޝިރުކު.. 72
މީހުން ކާފަރުކުރުމުގެ ކުރީގައި އެމީހަކާއިދޭތެރޭ ކުރެވޭ ޝަރުޢު ފިޔަވަޅުގެ ނުކުތާއަށް ބަލާލުމެއް.
.... 75
މަޖުބޫރުކުރުވުން – މިއީ މީހަކަށް ބޫކުފުރު ކުރެވޭނެ ހަމައެކަނި ހާލަތެވެ..................... 83
ސުވާލުގެ ޖަވާބު.. 85

بسم الله الرحمن الرحيم

ތަޢާރުފު

الحمد لله رب العالمين, والعاقبة للمتقين, ولا عدوان إلا على الظالمين, والصلاة والسلام
على المبعوث بين يدي الساعة بسيف مسلول على الكافرين

أما بعد

މިލިޔުމަކީ ބިދުއަތްވެރިންގެ ފަހަރުގައި ނަޞާރާދުރުކުރުމުގެ މައްސަލަ ސާފުކުރުމުގެ ގޮތުން، ބައެއް ހަދީޘް ކޮންފަދައިން ސަލަފުންނެވި ބަޔާންކުރައްވާފައިވޭތޯ. އަދި ޢުލަމާއުން ދީނީ ފަތުވާގެ ގޮތުން ބައެއް ފަހަރަކަށް ދިމާވާ ހާލަތްތަކާއި ބެހޭ ގޮތުން، އަދި އުސޫލަކަށްވުރެ ގިނަ ގޮތަށް ވާހަކަ ދައްކާފައިވާ ބައެއް ފާހަގަކުރެވުނު، އުލަމާއުންގެ ބަސްތަކުގެ ކަންކަމާ އަންނަ ނުކުތާތަކެއް ބަޔާންކޮށްލެވިފައެވެ. އަދި މިފަދަ ނުކުތާގެ ސަލަފުން، މިސްކިނުން الله سبحانه وتعالى އަށް އަމާނާތްތެރިވުން އަންނަ ގޮތަކަށް ބަޔާނެއް ނުކުތާ ފާހަގަކޮށްލާނަމެވެ. އެއްބަސްވުމުން، އަޅުގަނޑު މިލިޔުމުގައި ވަކިއަށްލެވުނީ الله سبحانه وتعالى ގެ ހަގީޤަތެއްނަމެވެ.

ދީންގެ އަސާސް

އެއްބަސްވުން، އަޅުގަނޑު ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ދިނުމުގެ ކުރިއަށް، ކުރު ތަޢާރަފެއް ދެނީމެވެ. އަދި މިތަޢާރަފާ އިންޝާالله ކުރިއަށް މިސްކީނުގެ ކަމެއްގައި ހުށަހަޅާނީ ބިނާކުރާނެއެވެ.

އެގޮތުން، ފުރުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، وبالله التوفيق އެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންނީ ބަޔާނުގެ ކާފިރު ކަށަވަރުކުރައްވާ الله سبحانه وتعالى އާއި އެއްފަރާތުގެ ދަރުމަވެރި ފަދަ އިބްރާހީމްގެ ބަތަލަކަށް ވާންޖެހޭނެއެވެ. އަދި އެއްބަސްވުމުން ދޭތެރެ މަޤާމު އިބްރާހީމްގެ ނިޔާވެރިއެވެ. އެގޮތުން، ކާފިރު މުޤާމް ދީންތެރި ކަމުގައިވާނެ، އަދި ކާފިރު ބަލާ ނުތަކެއްގައި ކުރަކުރުގައިވާނެ، އަދި އެއްބަސްވުމުން ނަތީޖާ ހިފުއްވާނީ، އަޙަދަކު ޤަބޫލުނުވާ ސަލަފު ގަޑިތަކުން ދަރާލާ އެއްކަލަގައެވެ. އެހެން، އަޙަދަކު ދަރާލާ އެއްކަލަ

الله سبحانه وتعالى އާއި رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ބަސްފުޅާއި ހިދާޔަތްތެރިކަމަ، އަޅުގަނޑުމެން އެއްބަސްވާން ދީނުގައި، އެއްބަސްވާން އަތޮޅުތަކުން، އިޚްތިލާފުކުރާހިނދު ޤުރުއާނާއި ސުންނަތް އެކަށީގެވެ.

އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑުމެން ތަބާވާންޖެހޭ ކަމަކީ، الله سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތިން އަންނަނީ، އެއީ އިލްމީބާރުންކުރުމުގެ ޙުކުމްތަކަށްވާތީ، އަދި އެއީ الله سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅުތަކަކީ އަމަލުކުރަން ބޭނުންވާ ބޮޑުކަމެއް، އަދި އެއީ އެއަމުރުފުޅުތަކަކީ ފުރިހަމަވުން ބޭނުންވާ ބޮޑުކަމެއް ކަމެވެ.

އެގޮތުން، ބަޤަރާ ސޫރަތުގެ 143 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطاً لِّتَكُونُواْ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيداً وَمَا جَعَلْنَا ٱلْقِبْلَةَ ٱلَّتِي كُنتَ عَلَيْهَآ إِلاَّ لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ وَإِن كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلاَّ عَلَى ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ

މާނައީ، " އަދި ހަމައެފަދައިން، ތިޔަބައިމީހުން (ޢަދުލުވެރި) އުންމަތެއްކަމުގައި މެދުމިންވަރު ތިޔަބައިމީހުން ލެއްވީމެވެ. އެއީ (ޤިޔާމަތް ދުވަހުން) މީސްތަކުންގެ މައްޗަށް ހެކިވާ ބަޔަކުކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ލެއްވުމަށްޓަކައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ހެކިވެރިޔަކު ކަމުގައި ރަސޫލާ ވެވަޑައިގަތުމަށްޓަކައެވެ. އެއުރެންނިބެ ފަރާތުން އަނބުރާފައިވާ އެނބުރިގެންދާ މީހުންނާއި (އެބަހީ: ދީނުން ބޭރުވެ މުރުތައްދުވާ މީހުންނާއި) ރަސޫލާއަށް ތަބާވާ މީހުން، ވަކިން އެނގުން ހާމަކުރެއްވުމަށްޓަކައި ފެނުމެ، އެކިބުރަކައްގެ މަތީގައި މިނަނަބައްޓާ ހިނު ހުންނެވި ޤިބުލަ، ޤިބުލައިގައިކުރެއްވީ ނިމެން އިލާހު ނުޅުއްވާވެވެ. الله ތެދުމަގު ދައްކަވާ ބަޔަކަށް ފިޔަވައި، އެކަށީގެން އެއީ ކަނޑައެޅިގެންވެސް ބޮޑުވެގެންވާ ކަމެކެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ އީމާންކަން ގެއްލުވާލެއްވުމަކަށް الله އެއްވެސް ބޭނުމެއް ނުކުރައްވަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله އީ މީސްތަކުންނަށް ނުހަނު އޯގާވަންތަ، ރަޙީމްވަންތަ އިލާހުކަން ކަށަވަރެވެ."

الله سبحانه وتعالى އަންގަވަނީ، الله އާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް ނުކިޔަމަންތެރިވުމީ ކުފުރުކަމެވެ. (ދީން ހަނދާންގައި ބަހައްޓަންވީ، ކާފިރުވުމާކަން ނުކިޔަމަންތެރިވުމީ ކާފިރުވާނެކަމެއް ނޫންކަމުގެ ތަފްސީލު އެނގެންނެތް ކަމެވެ.)

އެގޮތުން، އާލު ޢިމްރާން ސޫރަތުގެ 32 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

قُلْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ فإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنَّ ٱللَّهَ لاَ يُحِبُّ ٱلْكَافِرِينَ

މާނައީ، " ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން الله އަށާއި، ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންވާށެވެ! ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން އެނބުރި ފުރަގަސްދީފިނަމަ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، ކާފިރުންނަށް الله ލޯބިވެވޮޑިގެންފުޅެއް ނުވެއެވެ. " ((32 : 03))

އަދި الله سبحانه وتعالى އަންގަވަނީ އެއިލާހަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަށެވެ. އެއީ، އަހަރުމެންނަށް الله ގެ ރަޙުމަތް ހައްޤުވުމަށްޓަކައެވެ. އެގޮތުން، އާލު ޢިމްރާން ސޫރަތުގެ 132 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

މާނައީ، " އަދި الله އަށާއި، ރަސޫލާއަށް، ތިޔަބައިމީހުން ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ! (އެއީ) ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރަޙުމަތް ލިބުމަށްޓަކައެވެ." ((132 : 03))

الله سبحانه وتعالى އާއި އެއިލާހަށް ނުކިޔަމަންތެރިވާ މީހުންނަށް، އެއިލާހު އަންގަވަނީ، އަބަދަށް ނަރަކައަށް ވައްދަވާނެކަމުގައެވެ. އެގޮތުން، ނިސާ ސޫރަތުގެ 14 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَاراً خَالِداً فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ

މާނައީ، "އަދި الله އަށާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް އުރުދީ، އެކަލާނގެ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އިސްތައް ފަހަނައަޅާދާމީހަކު، ނަރަކައަށް ވައްދަވާނެތެވެ. އެތަނުގައި އެމީހަކު ދެމިހުންނަނިވި ގޮތުގައެވެ. އަދި އެމީހަކަށް އިހާނަތްތެރިކަން ދޭނިވި އަޒާބު ހުއްޓެވެ." ((04 : 14))

الله سبحانه وتعالى އާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް ނުކިޔަމަންތެރިވި އަދި އީމާންކަން ގަބޫލުނުކުރި މީހުންނަށް ހުރިހާލަތަ އަންގަވައެވެ. އެގޮތުން، ނިސާ ސޫރަތުގެ 42 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވިދާޅުވަނީ،

يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَعَصَوُاْ ٱلرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّىٰ بِهِمُ ٱلأَرْضُ وَلاَ يَكْتُمُونَ ٱللَّهَ حَدِيثاً

މާނައީ، "ކާފަރުވެ، ރަސޫލާއަށް ނުކިޔަމަންތެރިވި މީހުން، އެދުވަހުން ބިމާ ހަމަހަމަވެވުން ވާނަމަ ހިތުން، އެމީހުން އެދޭނެއެވެ. އަދި، (އެދުވަހުން) އެމީހުންނަކަށް الله އަށް އެއްވެސް ކަމެއް ވަންހަނާއެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ." ((04 : 42))

الله سبحانه وتعالى އަޅުގަނޑުމެން އަންގަވަނީ، ކޮންމެކަމެއްގައި الله އާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާ އަންގަވާފައިވާ ގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމެވެ. އަދި ދީނުގެ ކޮންމެކަމެއްގައި، الله އާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާގެ ގޮތް އެކަމެއްގައި ބަލައިގަތުމެވެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް ފުރިހަމައަށް ސުންނަތަށް ޢަމަލު ނުކުރާހާހިނދަކު، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ الله سبحانه وتعالى އަށާއި އާޚިރަތްދުވަހަށް އީމާންވީބައެއް ކަމުގައި ނުބުނެވޭނެއެވެ! އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ الله سبحانه وتعالى އަށާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް، ކޮންމެއެއްޗެއްގައި ތަބާވާތީއާއި ނުވާނަމަ، ދީން އަޅުގަނޑުމެންނީ الله سبحانه وتعالى އަށާއި އާޚިރަތްދުވަހަށް އީމާންނުވާ މީހުންނެވެ! އެގޮތުން، ނިސާ ސޫރަތުގެ 59 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވިދާޅުވަނީ،

يَا أَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِى ٱلأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِى شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلآخِرِ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً

މާނައީ، " އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން، الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ! އަދި ރަސޫލާއަށާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ވެރިންނަށްވެސް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ! ފަހެ، ކަމަކާމެދު ތިޔަބައިމީހުން ދެބަސްވެއްޖެނަމަ، الله އަށާއި ރަސޫލާއަށް އެކަމެއް ރުޖޫޢަކުރާށެވެ! (އެބަހީ: އެކަމާމެދު الله ގާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާގެ ހުކުމް އޮތްގޮތެއް ބަލައި އެގޮތަށް އަމަލުކުރާށެވެ!) ތިޔަބައިމީހުން الله އަށާއި އާޚިރަތްދުވަހަށް އީމާންވާކަމުގައި ވާނަމަވެއެވެ. އެގޮތް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހެޔޮކަންބޮޑެވެ. އަދި ނިމުމުގެ ގޮތުން ރިވެތިކަންވެސް ބޮޑުމެވެ. "
((04 : 59))

އަދި އަލް އަންފާލް ސޫރަތުގެ ފުރަތަމަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައި،

يَسْأَلُونَكَ عَنِ ٱلأَنْفَالِ قُلِ ٱلأَنفَالُ لِلَّهِ وَٱلرَّسُولِ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَصْلِحُواْ ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ

މާނައީ، " ޣަނީމާ މުދަލާމެދު އެއުރެން ކަލޭގެފާނާ ސުވާލުކުރެތެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ޣަނީމާމުދާވަނީ الله އަށާއި ރަސޫލާއަށެވެ. ފަހެ، الله އަށް ތިޔަބައިމީހުން ތަޤުވާވެރިވާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ދެމެދުގެ ގުޅުންތައް އިސްލާހު ކުރާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން މުއުމިނުންކަމުގައިވާނަމަ، الله އަށާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް ތިޔަބައިމީހުން ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!
((08 : 01))

الله سبحانه وتعالى އަންގަވަނީ، ނަބިއްޔުން ފޮނުއްވީ، އެބައިމީހުން ތަބަޢުވުމަށްޓަކައެވެ. އެގޮތުން، ނިސާ ސޫރަތުގެ 64 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައި،

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلاَّ لِيُطَاعَ بِإِذْنِ ٱللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذ ظَّلَمُوۤاْ أَنْفُسَهُمْ جَآءُوكَ فَٱسْتَغْفَرُواْ ٱللَّهَ وَٱسْتَغْفَرَ لَهُمُ ٱلرَّسُولُ لَوَجَدُواْ ٱللَّهَ تَوَّاباً رَّحِيماً

މާނައީ، "الله ގެ އިޒުނަފުޅާއެކު، ކިޔަމަންތެރިވުމަށްޓަކައި ފޮނުވި، ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެއްވެސް ރަސޫލަކު ނުފޮނުއްވަމެވެ. އަދި، އެމީހުން އެމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކަށް އަނިޔާވެރިވިހިނދު، ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް އެމީހުން އައިސް، ފާފަފުއްސެވުމަށް الله ގެ ހަޟްރަތުން އެދުނުނަމަ، އަދި ރަސޫލާ އެމީހުންނަށް ފާފަފުއްސެވުމަށް އެދިވަޑައިގެން ދެއްވާނަމަ، ޔަގީނުންވެސް ތައުބާ ގަބޫލުކުރައްވާ ރަޙްމަތްތެރި ކަލާނގެކަމުގައި އެމީހުން الله ދެކޭނެކަން ކަށަވަރެވެ." ((04 : 64))

އަދި އަލް އަންފާލް ސޫރަތުގެ 20 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

يٰأَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُوۤاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلاَ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ

މާނައީ، "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! الله އަށާއި، الله ގެ ރަސޫލާއަށް ތިޔަބައިމީހުން ކިޔަމަންވާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން (އެކަލޭގެފާނާ ވިދާޅުވާ އެއްޗެއް) އަޑުއަހަމުންދަނިކޮށް، އެކަލޭގެފާނާއި ފުރަގަސްނުދޭށެވެ!" ((08 : 20))

ދެން، އަލް އަންފާލް ސޫރަތުގެ 21 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވި،

وَلاَ تَكُونُواْ كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لاَ يَسْمَعُونَ

މާނައީ، " އަދި ނާހާއިރުވެސް، ތިމަންމެން އަޑުއެހީމުއޭ ބުނި މީހުން ފަދައިން ތިޔަބައިމީހުން ނުވާށެވެ!" ((08 : 21))

އަދި އަލް މާއިދާ ސޫރަތުގެ 92 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَٱحْذَرُواْ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَٱعْلَمُوٓاْ أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا ٱلْبَلاَغُ ٱلْمُبِينُ

މާނައީ، "އަދި ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ކިޔަމަންވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ރައްކާތެރިވާށެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ފުރަގަސްދިން ނަމަވެސް، ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންއިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް އޮތީ، ބަޔާންވެގެންވާ އިއްވުންކަން ތިޔަބައިމީހުން ދަންނާށެވެ." ((05 : 92))

އަދި އައްނޫރު ސޫރަތުގެ 54 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

قُلْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُم مَّا حُمِّلْتُمْ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُواْ وَمَا عَلَى ٱلرَّسُولِ إِلاَّ ٱلْبَلاَغُ ٱلْمُبِينُ

މާނައީ، " ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ކިޔަމަންވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންވާށެވެ. ފަހެ އެއުރެން ފުރަގަސްދީ ހިނގައްޖެނަމަ، ފަހެ، އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް އޮތީކަން ކަނަވަތި އެކަލޭގެފާނާ މަތިކުރެއްވި ކަންތަކެވެ. (އެބަހީ: ރަސޫލުކަން އިއްވުމެވެ.) އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އޮތީ ތިޔަބައިމީހުންނާ މަތިކުރެއްވި ކަންތަކެވެ. (އެބަހީ: އެއީ އީމާންވެ ކިޔަމަންވުމަށެވެ.) އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެކަލޭގެފާނަށް ކިޔަމަންވާނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ތެދުމަގު ލިބޭނެއެވެ. ބަޔާންވެގެންވާ އިއްވުން މެނުވީ ރަސޫލާގެ މައްޗަކަށް ނުވެއެވެ." ((54 : 24))

އަދި އައްތަޣާބުން ސޫރަތުގެ 12 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا ٱلْبَلاَغُ ٱلْمُبِينُ

މާނައީ، "ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ކިޔަމަންވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންވާށެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން (އެކަމަށް) ފުރަގަސްދީފިނަމަ، ފަހެ، އަހުރެމެންގެ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް އޮތީ ހަމައެކަނި، ބަޔާންވެގެންވާ އިއްވުމެވެ." ((64 : 12))

الله سبحانه وتعالى އަންގަވަނީ، الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވާ މީހުން، الله ގެ ޢިނާޔަތްތަކަން ލިބިގެންވާ މީހުންގެ ތެރެއިން ހުންނާނެކަމުގައެވެ. އަދި އެފަދަ މީހުން، އަންނަނިވި އާޔަތުގައިވާ މީހުންގެ ތެރެއިން ހުންނާނެއެވެ! އެގޮތުން، އަންނިސާ ސޫރަތުގެ 69 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ فَأُوْلَئِكَ مَعَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّينَ وَٱلصِّدِّيقِينَ وَٱلشُّهَدَآءِ وَٱلصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقاً

މާނައީ، "الله އަށާއި ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންވާ މީހުން (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އެއުރެންވަނީ، الله އެކަލާނގެ މައްޗަށް ނިޢުމަތްދެއްވި މީހުންކަމުގައިވާ ނަބިއްޔުންނާއި، ޞިއްދީޤުންނާއި، ޝަހީދުންނާއި، ޞާލިޙުންނާ އެކުގައެވެ. އެބޭކަލުންނީ، އެކުވެރިން ކަމުގައިވުމަށް ހާދަ ރަނގަޅު ބައެކެވެ." ((69 : 04))

ނަބިއްޔާއަށް ކިޔަމަންތެރިވާ ކޮންމެ މީހަކީ، الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވެއްޖެ މީހެކެވެ! އެގޮތުން، އަންނިސާ ސޫރަތުގެ 80 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

مَّنْ يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ ٱللَّهَ وَمَن تَوَلَّىٰ فَمَآ أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظاً

މާނައީ، "ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންވާ މީހާ، ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން الله އަށް ކިޔަމަންވެއްޖެއެވެ. އަދި، ފުރަގަސްދީފި މީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ތިމަން އިލާހު އެއުރެންގެ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓަވަން ހުންނެވި ބޭކަލަކު ކަމުގައި ކަލޭގެފާނު ނުފޮނުއްވަމެވެ." ((80 : 04))

الله سبحانه وتعالى އާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް ނުކިޔަމަންތެރިވާ މީހުން، ގަދަފަދަ ވެގެންވާ އަޒާބު ދެއްވާނެކަމެވެ. އެގޮތުން، އަލް އަންފާލް ސޫރަތުގެ 13 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވި،

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَمَن يُشَاقِقِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَإِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ

މާނައީ، "އެއީ އެއުރެން، الله އާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއާ ދެކޮޅުވެރިވީ ކަމަށްޓަކައެވެ. الله އާއި، އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއާ ދެކޮޅުވެރިވާމީހުން (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، الله އީ، ޢުޤޫބާތު ގަދަފަދަވެގެންވާ އިލާހެވެ. " ((13 : 08))

الله سبحانه وتعالى އަމުރުކުރައްވަނީ، ކިޔަމަންތެރިވުމަށް އަވަސްވެގަތުމަށެވެ. އެގޮތުން، އަލް އަންފާލް ސޫރަތުގެ 24 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވި،

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُواْ ٱسْتَجِيبُواْ لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُم لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُواْ أَنَّ ٱللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ ٱلْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُۥٓ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

މާނައީ، "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދިރުންދޭ ކަމަކަށް ރަސޫލާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގޮވައިލެއްވިނަމަ، الله އަށާއި، ރަސޫލާއަށް ތިޔަބައިމީހުން އިޖާބަ ދޭށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ދަންނާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله، އިންސާނާއާއި، އޭނާގެ ހިތުގެ އެދުންތަކާ ދެމެދު ހުރަސްއަޅުއްވާނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުން (ޤިޔާމަތްދުވަހުން) އެއްކުރައްވާނީ، އެއިލާހުގެ ހަޟްރަތަށެވެ." ((24 : 08))

الله سبحانه وتعالى އަންގަވަނީ، އަހަރެމެންގެ ދެބަސްވުމާ ކަންތައްތަކުގައި، الله އާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާގެ މަގުގައި ނުހިނގުމުގެ ސަބަބުން، އަހަރެމެންގެ ބާރު ގެއްލިގެންދާނޭ ކަމުގައެވެ. އެގޮތުން، އަލް އަންފާލް ސޫރަތުގެ 46 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވި،

وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلاَ تَنَازَعُواْ فَتَفْشَلُواْ وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَٱصْبِرُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّابِرِينَ

މާނައީ، "އަދި الله އަށާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ތިޔަބައިމީހުން ކިޔަމަންވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ދެބަސްވެ އަރާރުންނުވާށެވެ. (ދެބަސްވެ އަރާރުންވާނަމަ) ތިޔަބައިމީހުން ފިސްޖެހި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ބާރުނެތި ހިނގައިދާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ކެތްތެރިވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله ވޮޑިގެންވަނީ، ކެތްތެރިންނާ އެކުގައެވެ." ((08 : 46))

އަދި އައްނޫރު ސޫރަތުގެ 52 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ ٱللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُوْلَئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُون

މާނައީ، "އަދި الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންވެ، އަދި الله އަށް ބިރުވެތިވެ، އެކަލާނގަށް ތަޤުވާވެރިވާމީހާ (ދަންނާށެވެ.) ފަހެ، އެއުރެންނީ ހަމަ ނަސީބު ލިބިގެންވާ މީހުންނެވެ." ((52 : 24))

އަދި އަލް އަޙްޒާބު ސޫރަތުގެ 71 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزاً عَظِيماً

މާނައީ، "(އޭރުން) ތިޔަބައިމީހުންނަށްޓަކައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ އަމަލުތައް އެކަލާނގެ އިޞްލާޙު ކޮށްދެއްވާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށްޓަކައި، އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ފާފަތައް ފުއްސަވައިދެއްވާނެއެވެ. الله އަށާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންވާ މީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، ބޮޑުވެގެންވާ ނަސީބު ލިބުމަކުން އެމީހާއަށް ނަސީބު ލިބިއްޖެއެވެ." ((33 : 71))

މުއުމިނުންގެ ސިފަތަކީ، الله އާއި އޭނާގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވުމެވެ. އެގޮތުން، އައްތައުބާ ސޫރަތުގެ 71 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَٱلْمُؤْمِنُونَ وَٱلْمُؤْمِنَاتِ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلواةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَواةَ وَيُطِيعُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ أُوْلَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ ٱللَّهُ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

މާނައީ، "މުއުމިނު ފިރިހެނުންނާއި މުއުމިނު އަންހެނުންނީ، އޭގެ އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކުގެ އެހީތެރިޔަކަށް ކަމުގައިވާ މީހުންނެވެ. އެއުރެން ހެޔޮކަންތަކަށް އަމުރު ކުރެތެވެ. އަދި އެއުރެން ނުބައިކަންތަކުން ނަހީކުރެތެވެ. އަދި އެއުރެން ނަމާދު ޤާއިމުކުރެތެވެ، ޒަކާތްދެތި، الله އާއި އޭނާގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވެތެވެ. އެއުރެންނަކީ الله ރަޙްމަތްލައްވާ ބަޔެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله އީ، އަޒީޒުވަންތަ، ޙަކީމުވަންތަ އިލާހެވެ." ((71 : 09))

އަދި އައްނޫރު ސޫރަތުގެ 51 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُواْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُوْلَئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ

މާނައީ، "އެއުރެންގެ މެދުގައި ޙުކުމްކުރުއްވުމަށް الله އާއި، އޭނާގެ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް އަޑުވަން، އެއުރެންނަށް ގޮވައިލައްވައިފިނަމަ، މުއުމިނުންގެ ބަސްއަކުވުގައި ވާހަކައަކީ، މިވަންވެސް އަހައިފީމު، އަދި މިވަންވެސް ކިޔަމަންތެރިވެއްޖައީމު، އެއުރެން ބުނުމެވެ. އަދި ދިނޭނަވާތް ފިހުނީ ހަމަ އެއުރެންނެވެ." ((51 : 24))

الله سبحانه وتعالى އާއި އޭނާގެ ރަސޫލާ ކަމެއްގައި ނިންމަވާފައިވާނަމަ، މުއުމިނުންނަށް އެކަމެއްގައި އިޚްތިޔާރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންނުވާ، އަދި އެކަމެއްގައި އަމުރުކުރެވިގެންވާ ގޮތަކަށް އަމަލުކުރުމަކީ ޖެހޭގޮތެވެ. އެގޮތުން، އަލް އަޙްޒާބު ސޫރަތުގެ 36 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلاَ مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْراً أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً مُّبِيناً

މާނައީ، "އަދި الله އާއި، އެއިލާހުގެ ރަސޫލާ ކަމަކަށް ނިޔާކުރައްވައިފިނަމަ، މުއުމިން ފިރިހެނަކަށްވެސް، އަދި މުއުމިން އަންހެނަކަށްވެސް، އެއުރެންގެ އެކަމުގައި އެއުރެންނަށް އިޚްތިޔާރު އޮތުމަކީ ނުވާކަމެކެވެ. އަދި الله އަށާއި، އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް އުރުވިއްޖެ މީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހާމަވެގެންވާ މަގުފުރެދުމަކުން އެމީހާ މަގުފުރެދިއްޖެކަން ކަށަވަރެވެ." ((36 : 33))

އަހަރެމެން الله سبحانه وتعالى އާއި އެއިލާހުގެ އަމުރުފުޅުތަކާއި ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރާނަމަ، އަހަރެމެންގެ އަމަލުތަކަކީ ހަލާކުވެދާ އަދި އެކަށީގެންވާ ހަލާކުގެ ތެރެއިންނެވެ. އެގޮތުން، މުޙައްމަދު ސޫރަތުގެ 33 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވިދާޅުވެއްވެއެވެ،

يٰأَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُوۤاْ أَطِيعُواْ اللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَلاَ تُبْطِلُوۤاْ أَعْمَالَكُمْ

މާނައީ، "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ. ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ. އަދި ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ އަމަލުތައް ބާޠިލުކޮށް ނުލާށެވެ." ((33 : 47))

ދީން، ދުނިޔާއާއި ސުންނަތުގެ މަގު އިޚްތިޔާރު ކުރަންޖެހޭކަމުގެ ބައެއް ހަދީޘްތަކުގައި،

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ހަދީޘްފުޅުކުރެއްވިއެވެ. "ކަލޭމެންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީހަކުވެސް ސުވަރުގެއަށް ވަންނާނެއެވެ. އެހެނަސް ސުވަރުގެއަށް ވަންނަން ދެކޮޅުހެދި މީހާ ފިޔަވައެވެ." ދީން ސަޙާބީން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. "އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އަދި ސުވަރުގެއަށް ވަންނަން ދެކޮޅުހަދަނީ ކާކުތޯއެވެ؟" ނަބިއްޔާ ހަދީޘްފުޅުކުރެއްވިއެވެ. "ތިމަންނަކަލޭގެފާނަށް ކިޔަމަންވެއްޖެ މީހާ، ސުވަރުގެ ވަންނާނެއެވެ. އަދި ތިމަންނަކަލޭގެފާނަށް ނުކިޔަމަންތެރިވެއްޖެ މީހާ، ދެކޮޅުހަދައިފިއެވެ."

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ޙަދީޘްފުޅުގައިވެއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން ޔަހޫދީން 71 ފިރުޤާއަށް ބެހިއްޖެއެވެ. އެންމެ ފިރުޤާއެއް ފިއްލަވައި، ހުރިހައި ފިރުޤާއެއްވެސް ނަރަކައިގައެވެ. އަދި އެއީ ޖަމާޢަތެވެ." (އިބްނު އަބީ އާސިމްގެ ކިތާބުއް ސުންނަތުގައި – ޞަޙީޙް)

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ޙަދީޘްފުޅުގައިވެއެވެ. "ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ އުންމަތަށް، ބަނީ އިސްރާއީލުގެ ދަރިންނަށް އައިފަދަ ކަންތައްތަކެއް ހަރުފަތަކާއި ފަދު ހަރުފަތަކަށް އަންނާނެއެވެ. އެހެމެން، އެވެރިންގެ ތެރެއިން މީހަކު، ޢަލާނިޔާ މަންމައާއެކު އާންމުންގެ ތެރޭގައި ޒިނާކޮށްފިނަމަ، ދެން ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ އުންމަތުގެ މީހުންގެ ތެރެއިންވެސް މިކަން އެކަމަށް ކުރާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ބަނީ އިސްރާއީލުގެ ދަރިން 72 މިއްލަތަކަށް ބެހުނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ އުންމަތް 73 މިއްލަތަކަށް ބެހޭނެއެވެ. އެއިގެ ތެރެއިން އެންމެ މިއްލަތެއް ފިއްލަވައި، އެހެން މިއްލަތްތަކެއްވެސް ނަރަކައިގައެވެ." ދެން އަސްޙާބުން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. "އޭ ﷲ ގެ ރަސޫލާއެވެ. އެއީ ކޮންބައެއްތޯއެވެ؟" އެކަލޭގެފާނު ޙަދީޘްފުޅުގައިވެއެވެ. "ތިމަންކަލޭގެފާނާއި ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ސަޙާބީން މިއަދު މިހުރި ގޮތަށް ހިފި މީހުންނެވެ." (والترمذی، (ޙަސަން))

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ޙަދީޘްފުޅުގައިވެއެވެ. "މިޒަމާން ކަލޭގެފާނުގެ އުންމަތުގެ އެންމެހާ ޖަމާޢާ، ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ޖަމާޢަތެވެ. ދެން އެއާއި ޚިލާފުވެއްޖައި މީހުންނެވެ. ދެން އެއާއި ޚިލާފުވެއްޖައި މީހުންނެވެ." ރިވާކުރައްވައި ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. (ހަދީޘް ރިވާކުރެއްވި ރާވީ ވަޙީކޮށް) "އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވި، އެކަލޭގެފާނުގެ ޖަމާޢަތުގެ، ދޭއް ނުވަތަ ތިން ޖަމާޢަތް އަޅުގަނޑުމެން ނުދަނެއެވެ." ..." (ބުޚާރީ)

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ޙަދީޘްފުޅުގައިވެއެވެ. "ކަލޭމެންގެ ތެރެއިން ދިރިހުރި މީހަކަށް، ގިނަގިނަ ދަބަސްވުންތަކެއް ފެންނާނެއެވެ. ފަހެ، ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ސުންނަތުގައި ހިފަހައްޓާށެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ފަހުން ތިބޭ ހިދާޔަތްލިބިގެންވާ ޚުލަފާއުރްރާޝިދީންގެ ސުންނަތުގައި ހިފަހައްޓާށެވެ. އަދި އެއިގައި ކާށިދަތްތަކުން ހިފަހައްޓާށެވެ..." (والترمذی، (ޙަސަން - ޞަޙީޙް))

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ޙަދީޘްފުޅުކުރެއްވިއެވެ. "ޢިމާންކަމުގެ ފުރިހަމަ ސުންނަތުން މުއުމިނުން އަހުލާގުރަނގަޅު މީހާ، އަދި ޢިމާންކަމުގެ ފުރިހަމަ މީހުން ތެރެއިން މީހުން އަނބިންނަށް ރަނގަޅު މީހުން." (ބައިހަޤީ)

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ޙަދީޘްފުޅުކުރެއްވިއެވެ. "ޢިމާންކަމުގެ ތަފާތުތަކަކީ ދެއެއްކޮޅު ކަމާއިމެދުގައި އެދުއްޓެވިއްޖެ ކަމެއްގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތަކުން މިތަރަހައިބަދަލު، ކަންތައް މަގުމަތިން ނަގާލުމެވެ. އަދި الله ގެ ޒިކުރު، ޢިމާންކަމުގެ ސުންނަތެވެ." (ބައިހަޤީ)

އަހަރެމެން، މުޅިންމުޅިން ކަންތައްތަކާއި، ކޮންމެ މުސްލިމަކަށްވެސް އެނގެންވާނެ ކަންތައްތަކެވެ. އަދި މިކަންތައްތަކާ، ބަދަލުނުވާނެ، ދާއިމީކޮށްހުރި، ގުޅުންހުންނަ ޙިސާބުތަކެވެ.

ހިފަހައްޓަންވީ ކޮންއުސޫލެއްގައި ކަމާއިމެދު ހަމަޖެހި އިމާމުންގެ ބަސްފުޅު

ސުންނަތުގައި ހިފެހެއްޓުމަށް އިމާމުން ވިދާޅުވާ ބަސާއި، އަދި ސުންނަތާއި އިމާމުންގެ ބަސް ތަޢާރުޟުވެއްޖެނަމަ، އިމާމުންގެ ބަސް ދޫކޮށްލުމަށް ވިދާޅުވެފައިވުން

މިކަމުގައި އިމާމުން ވިދާޅުވެފައިވާގޮތަށް ބަލާލުމަށް ފައިދާހުރިކަމަކަށް ވާނެއެވެ. ސަބަބަކީ، އިމާމުންނަށް ކަންކޮށް ތަބާވެވޭން ނިބޭފަރާތް، ފަހަރުގައި އޭގެ ދޫކޮށްލަފާނެއެވެ. ނަމަވެސް މިތިބިކަމަށް އެފަދަ މީހުންނަށް އޭގެ ހަނދާންކޮށްދިނުމެއް ކަމުގައި ވާނެއެވެ. އަދި އިމާމުންނާއި އަހުލުބައިތުން، އަހަރެމެންނަށް އެވަގުތަކަށް ދަނދަރަޖައިގެ ބަރުއްކަތުގައިވާއިރުވެސް، އެއްވެސް ބޭނުމެއްނުވި އިމާމުންގެ މަޤާމު އިޖުތިހާދުކުރުމަށް ނަމަވެސް އިމާމުންގެ މަޤާމާއި ހިއްޖަތަށް ބަލައިލާއިރު އެމީހުންގެ ބަސްބަހުގެ ސީދާކަމުގައި އެއްބަސްވެވިދާނެ ކަމުގެ ހުކުމެއްކަމުގައި ވެއްޖެނަމަ ގުޅުނު ކަމެކެވެ! އަހަރެމެން، ހަމަޖެހިގެންނެވި ކުރައްވަނީ الله سبحانه وتعالى، އަދި އަހުރާތް ސޫރަތުގައި 3 ވަނަ އާޔަތުގައި ވަޙީކުރައްވައި،

ٱتَّبِعُواْ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلاَ تَتَّبِعُواْ مِن دُونِهِ أَوْلِيَآءَ قَلِيلاً مَّا تَذَكَّرُونَ

މާނައީ، "ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ހަޟްރަތުން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބާވައިލެއްވި ފޮތަށް ތިޔަބައިމީހުން ތަބާވާށެވެ! އަދި އެއިލާހު ފިޔަވައި، އެހެން އަރިހުންތަކަކަށް ތަބާ ނުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން ހަނދުމަކުރަނީ ވަރަށްވެސް މަދުންނެވެ." ((03 : 07))

އެގޮތުން، ދީން ބަލާލާނީ އިމާމުންނަށެވެ. ފުރަތަމައީ؛

1. އަބޫ ޙަނީފާ (رحمه الله)

އިމާމުންގެ ތެރެއިން ފުރަތަމަ ބަލާލަނީ، އަބޫ ޙަނީފާ ނުޢުމާން އިބްނު ޘާބިތެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ އެކުގައި ބަލާލުން، ތަފާތު ގޮތްގޮތުން އަހުސަފުގައިވާ ޙަދީޘްތައް ގެންނެވިއެވެ. އަދި އެކަލުގައި އިސްލާމްތަކުގައިވެސް ގެންނެވިއެވެ. އެހެނަސް އެހެރަގައި ބަލާލުންވެސް އެއްކަލަކަށް އެއްބަސްވެވަޑައިގެންވެއެވެ. އެއީ ޙަދީޘް ގަބޫލުކުރުން ވާޖިބުކަމެވެ. އަދި އިމާމުގެ ބަސް ޙަދީޘާއި ތަޢާރަޟްވެއްޖެނަމަ، އިމާމުގެ އެތަޢާރަޟުވާ ބަހެއް ދޫކޮށްލުމެވެ.

އެގޮތުން، އެބަލާލުން އެއްބަސްވެވަޑައިގެންފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި؛

1. "ޙަދީޘް ޞައްޙަވެއްޖެނަމަ، އެއީ އަހުރެންގެ މަޛްހަބެވެ."
2. "އަހުރެން ގަބޫލުކުރި ގޮތްތަކީ، ކޮންތަނަކުން ނަގާފައިވާ އެއްޗެއްކަން ނޭނގޭނަމަ، އެއްވެސް މީހަކަށް އަހުރެމެންގެ އެގޮތްތަކުން ގަބޫލުކުރުމަކީ ހުއްދަކަމެއް ނޫނެވެ."

އެއްރިވާޔަތެއްގައިވަނީ، "އަހުރެންގެ ބަސްތަކުން ހުކުމްދެއްވިތި، އެކަމުގެ ދަލީލު ނޭނގޭނަމަ، އެމީހަކަށް އެކަންތަކުން ހުކުމްދޭން ނުވެއެވެ."

އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި އިތުރަށް ވަނީ، "...އަހުރެމެންނަކީ މަނުއްސަ ބަޝަރަކަށްވާއިރު، އެއްދުވަހު އަހުރެމެން ބުނާއެއްޗެއް، ދެންޖެހިގެން އަންނަދުވަހު، އަނބުރާ ގެންދަމެވެ."

އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވަނީ، "ތިބާއަށް ހަލާކުހުއްޖެވެ! ޔާ ޔަޢްޤޫބެވެ. އަހުރެންގެ ކިބައިން އަޑުއަހާ ކޮންމެ އެއްޗެއް ނުލިޔާށެވެ. އެހެނީ މިއަދު ހިޔާލެއް މާދަމާ

ދޫކޮށްލަންޖެހިގެންނެވެ. ނުވަތަ މާދަމާ ހިޔާބުތް އެއިގެ އަނެއްދުވަހު ދޫކޮށްލަންޖެހިގެންނެވެ."

3. "ކުޑަކުދިންނަށް الله ގެ ޒިކުރާއި ނުވަތަ رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ހަދީޘްފުޅާއި، އަޅުގަނޑުގެ ބަސް ތަޢާރަޟުވެއްޖެނަމަ، އަޅުގަނޑުގެ ބަސްދޫކޮށްލާށެވެ."

2. މާލިކު އިބުން އަނަސް (رحمه الله)

އެގޮތުން އިމާމު މާލިކު އިބުން އަނަސް (رحمه الله) ވިދާޅުވަނީ،

1. "ހަމަޔަޤީނުންވެސް، އަޅުގަނޑުމެނީ މަނުއްސަން މީހެކެވެ. (ބައެއްފަހަރަށް) އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގޯސްހެދިއެވެ. އަދި (ބައެއްފަހަރަށް) އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު ކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑުގެ ރައުޔަށް ބަލާށެވެ، ޤުރުއާނާއި ސުންނަތާއި ދިމާވާ ތަކެތީގައި ހިފަހައްޓާށެވެ. އަދި ޤުރުއާނާއި ސުންނަތާއި ދިމާނުވާނަމަ، އެއްކޮށް ދޫކޮށްލާށެވެ."

2. "رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ފިޔަވައި، އެހެންކޮންމެ މީހެއްގެ ބަހަކީ، އެއިގައި ހިފުމާއި، އަދި ދޫކޮށްލެވޭނެ އެއްޗެކެވެ. އެހެނަސް، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ބަސްފުޅުތައް ފިޔަވައެވެ."

3. އިބުން ވަހަބު ވިދާޅުވަނީ، "ވުޟޫކުރުމުގައި ފައިގެ އިނގިލިތަކުގެ ދެމެދު ސާފުކުރުމާމެދު މާލިކުގެ ފަރާތުން ސުވާލުކުރެވުނު އަޑު އަޅުގަނޑު އައީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވީ، "މީސްތަކުން އެގޮތަށް އެކަން ކުރާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ." ދެން އެކަލޭގެފާނު އަރިހުގައި މީސްތަކުން ގިނައިން ޖަމާޢަތްވެފައިވީމަ، އަޅުގަނޑު ކައިރިއަށް ނުވަތުމުން. ދެން މީސްތަކުން މަދުވުމުން، އަޅުގަނޑު އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ގޮސް ދެންނެވީމެވެ. "އެކަމާއި ގުޅޭ ސުންނަތެއް އަޅުގަނޑު ދަންނަމެވެ." ދެން އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. "އެސުންނަތަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟" އަޅުގަނޑު ދެންނެވީމެވެ. "ލައިޘު އިބުން ސަޢުދު، އިބުން ލަހީޢާ އަދި އަމްރު އިބުން އަލްޙާރިޘު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޔަޒީދު އިބުން އަމްރު އަލް-މަޢާފިރީގެ ކިބައިން ރިވާކޮށްދެއްވި، އަދި އެކަލޭ އަބޫ އަބްދުއްރަޙްމާނު އަލް-ޙުބުލީ ރިވާކޮށްދެއްވި، އަދި

އާނާއަށް މުސްތަޢުރިދު އިބްނު ޝަބްރުމާ އަލް-ޤުރައިޝީ ރިވާކޮށްދެއްވިއެވެ. އާނާ ވިދާޅުވިއެވެ. " رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ޒަމާނުފުޅުގެ އިސްތިރިތަކުގެ ދާއިރާ، ކުޑައިސްތިރިން ސާފުކުރެއްވިކަން އަޑުއެހުން ދުރުވިއެވެ." މާލިކު ވިދާޅުވިއެވެ. "މިރިވާޔަތުގެ ސަނަދު ރަގަޅެވެ. އަހުރެން މިވަގުތާއި ޖެހެންދެން ތިބީ ހަރީފެއް އަޅެއް ނޫނަމެވެ." އުއަންފަރު، އުސްމާއި ބައްޔަކީން އުސޫލުގައިކުލާ ސުލޫކުތަކަށްފުރުން، އިސްތިލިމަކުގެ ދާއިރާއިން ސަލާމްތުކުރަން ބޭނުމެ އަހުރެން އެދިލެވެ."

3. ޝާފިޢީ (رحمه الله)

އިމާމް ޝާފިޢީއަށް ބަލިޖެހި، އެކަލޭގެފާނުގެ ބަލިކުރުވުމަކަށް، އެންމެ ގިނަގުނަ އަދި ރިވެތި ބަލިކުރުވުމަކާވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ގޮވުމަށް ގަބޫލުކުރި މީހުންނަށް، އެންމެ ރަގަޅަށް އެވަކާލީގައި ހިފެހެއްޓި މީހުންނެވެ.

1. رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ސުންނަތް، އަހުރެމެންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީހަކަށް ފޮރުވިފައި ނުވާނެކަމެކެވެ. އެހެންކަމުން، އަހުރެމެންގެ ރަޢުޔާއި އަދި އަމަލުތަކާ ޚިލާފުވެއްޖެ، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ހަދީޘްތަކާއި ޚިލާފުވާނަމަ، ތަބާވާ ގޮތަކީ، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ހަދީޘްފުޅުތަކެވެ. އަދި ހަދީޘްފުޅުތަކާއި ގޮތަކީ، އަހުރެމެންގެވެސް ގޮތެވެ."

2. "رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ސުންނަތް މީހަކަށް ސާބިތުކޮށްދިނުމުން، އެމީހަކަށް އެބަސް ދޫކޮށް، އެހެން މީހެއްގެ ބަހެއް އިޚްތިޔާރުކުރުމުގެ ހައްގު ލިބިގެން ނުވާކަމަށް މުސްލިމުންގެ އެންމެން އެއްބަސްވެއެވެ."

3. "އަހުރެންގެ ލިޔުމުގައި ތިބާއަށް، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ސުންނަތާއި ޚިލާފު އެއްޗެއް ފެނިއްޖެނަމަ، ދެން رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ހަދީޘްކުރެއްވި ގޮތަށް ވާހަކަ ދައްކާށެވެ. އަދި އަހުރެން ދެންނެވިގޮތް ދޫކޮށްލާށެވެ."

އެހެން ރިވާޔަތްތަކުގައިވެސް "... އެހެންވެއްޖެނަމަ، (ސުންނަތުގެ) މަގުގައި ހިފާނެވެ. އަދި އެހެންމީހުންގެ ބަސްތަކަށް ނުބަލާނެވެ."

4. "ހަދީޘް ސައްޙަވެއްޖެނަމަ، އެއީ އަހުރެމެންގެ މަޒްހަބެވެ."

5. "އަހުރެމެންނަށްވުރެ މިބާ މާ އިލްމުވެރިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ހަދީޘް ތާބިޢީން، ބަސްތަކާއިން ނުވަތަ ޞަޙާބީން ގެންނަކަމުގައިވިޔަސް، އެހަދީޘާއަކީ ސައްޙަ ހަދީޘް ކަމުގައިވާނަމަ، އަހުރެމެން އެހަދީޘް ހިފާނަމެވެ."

6. "ކޮންމެ މައްސަލައެއްގައި، ހަދީޘް ރިވާކުރުމުގެ ޢިލްމުވެރިން، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ފަރާތުން އައިސްފައިވާ ހަދީޘެއް ފެނިއްޖެނަމަ، ބަލައިބަ ހަދީޘްކަމަށް ފެނިފައި، އަދި އަހުރެމެންގެ ބަހާއި ތަޢާރުޟުވާނަމަ، ދެން އަހުރެމެން ދެންނެވި ބަހުން އަނބުރާ ގެންދިޔުމެވެ. އެއީ އަހުރެމެންގެ ހަޔާތުގައި ނުވަތަ އަހުރެމެން މަރުވުމަށްފަހުގައިވެސް މެއެވެ."

7. "އަހުރެން ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ބުނާތަން ފެނިއްޖެ، އަދި އޭގަކީ رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ހަދީޘާއި ޚިލާފު ކަމެއް، ތަޢާރުޟުވާ ކަމެއްކަމުގައިވާނަމަ، ދެން އަހުރެމެންގެ ވިސްނުން ގޮތް ދޫކޮށްލުމަކީ ދޫކޮށްލާށެވެ."

8. "ކޮންމެ ކަމެއްގައިވެސް އަހުރެމެންގެ ބަހާއި ތަޢާރުޟުވާ رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ބަހާބަހުން ހަދީޘް ސައްޙަވާނަމަ، ފުރަތަމަވަރަށް އެންމެ ރަނގަޅީ ހަދީޘެވެ. އަދި އަހުރެމެންގެ ތަޤުލީދުގައި ނުހިފާށެވެ."

9. رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ފަރާތުން ރިވާވާ ބަހަކީ ކޮންމެ ބަސްފުޅެއް، އަހުރެމެންގެ ތަޤުލީދަށްވުރެ މަތިވެ. އެއީ އަހުރެމެންގެ ފަރާތުން އަޑުއަހާފައިވާ ބަސްތަކަށް ނުވިޔަސް މަތިވެ."

4. އަޙްމަދު އިބްނު ޙަންބަލް (رحمه الله)

އިމާމް އަޙްމަދު (رحمه الله) އަކީ، ސުންނަތަށް ޢަމަލުކުރުމުގައްޔާއި އަދި އެއަށް އަމަލުކުރުމުގައި އިމާމުންގެ އެންމެކުރީގައި ހުންނެވި ބޭކަލެކެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު އެކަމުގައި ހިފަހައްޓަވައިވާ މިންވަރަކީ، **"އުސޫލުތަކުގައިވާ ބައިބައިވުމާއި އަދި ޚިލާފުތަކާއި ދިމާވެފައިވާ ގޮތްތަކަށް ނުރުހުންފާޅުކުރައްވައެވެ."** މިހެންވުމުގެ ސަބަބުން އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

1. "އަހުރެންގެ ބަސްތައް ނުލިޔާށެވެ. ނުވަތަ މާލިކުގެ ބަސްތައް، ނުވަތަ ޝާފިޢީ، ނުވަތަ އައުޒާޢީ، ނުވަތަ ޘައުރީގެ ބަސްތައް ނުލިޔާށެވެ. އެހެނަސް އެބޭކަލުން ނެންގެވި ތަނަކުން ނަގާށެވެ."

އެއް ރިވާޔަތެއްގައިވަނީ، "މިއިގެތެރެއިން އެއްވެސް ބޭކަލެއްގެ ފަތުވާއެއް، ދީން ތަޤުލީދުނުކުރާށެވެ. އެކަމަކު، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) އާއި އަސްޙާބުންނާގެ ސަޙާބީންގެ ފަރާތްތަކުން އަންނަ އެއްޗެއް ނަގާށެވެ. ދެން އެއަށްފަހު އަންނަ ތާބިޢީންގެ ފަރާތްތަކުންނެވެ. ދެން އެއަށްފަހު، މީހާގެ ބޭނުމެއްގައި ހިޔާރު އިޚްތިޔާރުކުރެވެއެވެ."

އެއްފަހަރަކު އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. "ތަބާވުމުގެ މާނައަކީ، މީހަކު رسول الله (صلى الله عليه وسلم) އާއި އަސްޙާބުންނާގެ ސަޙާބީންގެ ފަރާތްތަކުން އަންނަ ގޮތުގައި ހިފުމެވެ. ތާބިޢީންގެ އަރުވެރިންނަނަވަރު، (އެބަހީ، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ސަޙާބީންނަށްފަހު)، ދެން އަންނަ މީހުންގެ ބަސްތަކުގައި ހިފުމުގައި އެމީހަކަށް އިޚްތިޔާރުކުރުން ވެއެވެ."

2. "އައުޒާޢީގެ ބަހާއި، މާލިކުގެ ބަހާއި، އަބޫ ޙަނީފާގެ ބަހަށް: މިހުރިހައި އެއްކަލަ ރައުޔެއްސެ ބަހުތެވެ. އަދި މިހުރިހައި ބަހުރައުޔެއްސެ އަޙުމަދުގެ ނަޒަރުގައި ހަމަހަމަ އެއްކަލަކެވެ. އެހެނަސް، ޙުޖްޖަތްވަނީ ސުންނަތުގައެވެ. (އެއީ رسول الله (صلى الله عليه وسلم) އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ސަޙާބީންގެ ފަރާތްތަކުންނެވެ.)"

3. رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ބަސްފުޅު ގަބޫލުނުކުރި ކޮންމެ މީހަކުވަނީ، ހަލާކުވުމުގެ ތެރެއަށްވެއްޓިއްޖެއެވެ."

މިބަޔާންކޮށްދެވުނީ، ހަދީޘްގައި ހިފުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގޮތުން އައިސްފައިވާ އިމާމުން (رحمه الله) ގެ ސާފު ބަސްފުޅުތަކެވެ. އަދި އެބޭކަލުން އަންގަވަނީ، އެބޭކަލުންގެ ރައުޔު، ސާފު ސުންނާ ދަލީލުތަކާ ޚިލާފުވާނަމަ. މިކަމުގައި އެބޭކަލުން ހަރުކަށިވެވަޑައިގެން މަނާކުރައްވާ، ކުޑަ ހިޔާލެއް އަދި ތަޤްލީދުކުރުމަށް ސަބަބަކަށް ހިފާފައިވާ ކަމަށް، ގަބޫލު ނުކުރައްވާ ކަމުގެ ގޮވާލައެވެ.

ކަންމިހެން ހުރިއިރު، ސާބިތުވެފައިވާ ބަޔާން ހަދީޘްގައި ހިފައިފި ކޮންމެމީހަކު، އަދި އެކަމަކީ، ބައެއް އިމާމުންގެ ބަސްފުޅާއި ތަޢާރުޟުވާ ކަމެއްކަމުގައިވިޔަސް، އެމީހަކު އެބޭކަލުންގެ މަޛްހަބާއި ތަޢާރުޟުވިޔަސް ނުވެއެވެ. އަދި އެމީހަކު އެބޭކަލުންގެ މަޛްހަބުގެ ގޮތަކަށް ބޭރުވެސް ނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އޭނާ އެހެރިހަ ބޭކަލުންގެ މަގު ނަގައިފިއެވެ. އަދި އެމީހަކު ހިފަހައްޓައިގެންނުހުރި، ހަދީޘްތަކާ، އެކަން ތަބާވުން ވާޖިބުވާނެއެވެ. އެމީހަކު ގަބޫލުކުރާ ގޮތާ ތަޢާރުޟުވާ، ބޭރިން ރަސޫލާއި ދުރުކަމުން ހާމަވެއެވެ. އެމީހަކު އެބޭކަލުންނަށް ނުކިޔަމަންތެރިވުން ވަރުގަދަވެއެވެ. الله سبحانه وتعالى ނިސާ ސޫރަތުގެ 65 އާޔަތުގައި ވަޙީކުރައްވައެވެ.

فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّىَ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُواْ فِيَ أَنْفُسِهِمْ حَرَجاً مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسْلِيماً

މާނައީ، "އެހެންނަކުން ނޫނެވެ! ފަހެ، ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ގަސަމުދެއްވާ ވަޙީކުރައްވަމެވެ. އެއުރެންގެ މެދުގައި އުފެދިފައިވާ ދެބަސްވެރިކަމުގައި، ކަލޭގެފާނު ޙުކުމްވެރިކޮށްހަދަން ދާންދެން، އެއުރެން އީމާނެއް ނުވާނެތެވެ. އަދި، ކަލޭގެފާނު ނިޔާކުރައްވާ ގޮތާމެދު އެއުރެންގެ ހިތްތަކުގައި، ދަތިކަމެއް ފެނިގެން އެއުރެން ނުދާނެތެވެ. އަދި އެއުރެން (އެ ނިޔާއަށް) ފުރިހަމަގޮތުން ކިޔަމަންވެގެން ކިޔަމަންވާނެތެވެ." ((65 : 04))

އަދިވެސް އައްނިސާ ސޫރަތުގެ 63 އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

فَلْيَحْذَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

މާނައީ، "... ފަހެ، އެކަލޭގެފާނުގެ އަމުރުފުޅާ ޚިލާފުވާމީހުންނަށް ބަލާއެއް ނުވަތަ ވޭންދެނިވި އަޒާބެއް ޖެހިދާނެކަމަށް އެއުރެން ބިރުވެތިވާހުށިކަމެވެ!" ((63 : 24))

އަލް ޙާފިޡް އިބްނު ރަޖަބް އަލް-ހަންބަލީ (رحمه الله) ވިދާޅުވަނީ،

"އެހެންކަމުން، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ އަމުރުފުޅުގެ ޚިލާފަށްހިނގާ މީހަކު ނުވަތަ އަމުރުފުޅުގެ އެނގިހުރެމާ މީހަކަށްވިޔަސް، އެކަމެއް އުނދަގުލަން ތަޢުވީލުކޮށްދިނުމެވެ. އަދި އިޚްލާސްތެރިކަމާއެކު އެކަމަށް ނަސޭހަތްތެރިވުމެވެ. އަދި އެކަމަކީ ކިތަންމެ މާތް މީހެއްގެ ބަހާއި ތަޤުލީދުކުރާކަމުގައިވިޔަސް، އެއީ އެއިރެއްގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންވުމަކީ ޒަރޫރީވެއެވެ. މިކަން މިހެންވާ ސަބަބަކީ، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ބަސްފުޅަކީ، އެކަމަކަށް އެންމެ ޢިސްމަތުލިބިފައިވާ އަދި އެއަށް އަމަލުކުރަން ވާޖިބުކަމެވެ. އެހެނީ، ނުހެއްކިއަރާތަކެއް رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ބަސްފުޅާއި ކުރިމަތީގައި ޙައްޤަށް ތަބާވެއްޖެނަމަ، އެހެންމީހުންގެ ރައުޔުތަކުގެ މައްޗަށް رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ބަސްފުޅު އިސްކުރުމެވެ.

މިންވަރުގެ ސަލަފުން، ސަޙާބީންނާއި އެއީގެ ފަހުގެ ތާބިޢީން، ސުންނަތާއި ޙައްޤަށްވާ މީހަކާއި ދެކޮޅުހަދައެވެ. އެގޮތުން ތާބިޢީން މިފަދަ ކަންތަކުގައި ދެކޮޅުހަދައިފިނަމަ، ވަރަށް ހަރުކަށިކޮށް ދެކޮޅުހަދައެވެ. މިގޮތުން ދެކޮޅުހަދައިފިނަމަ، ފަހަރެއްގައިވެސް އެބައިމީހުން އެމީހަކާއި ދުރުވެ ހަސަދަވެރިކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި އެމީހަކާއި މިގޮތަށް ދެކޮޅުވެރިވިޔަސް، އެމީހަކަށް އިޙްތިރާމާއި ލޯބިކުރެއެވެ. އެހެނަސް، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި رسول الله (صلى الله عليه وسلم) އަށް އެންމެ ލޯބި މާބޮޑެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އަމުރުފުޅުތަކަކީ، އެހެންއެއްވެސް މަޚްލޫޤެއްގެ ބަހަކަށްވުރެ މަތިވެރި އެއްޗެކެވެ. އެހެންކަމުން، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ބަސްފުޅާއި އެހެންމީހެއްގެ ބަހާއި ތަޢާރުޟުވެއްޖެނަމަ، އެހެންމީހާގެ ބަސްފުޅު އެކަމެއްގައި ތަނބުޖެހިކުރާނޭ އަދި އަމަލުކުރާނެ ގޮތަކުގައި އިސްކުރާނެއެވެ. މިފަދަ ދެއްވާލަމަކެއްކަމުގައި އެހެންމީހުންނަށް ތަބާވެކުރާއިރު ބާބަށާއި ދެމިހުރެވެ ގޮސް ކަމަކާނުންނެވެ. ސަބަބަކީ، އެހެންމީހުން ގޮތްހިމަނައިގެން ކަމެއްގައި،
އެހެނީ، ...

އެބޭކަލުންގެ ބަސް رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ބަސްފުޅާއި ދިމާއިދިކޮށްވެއްޖެނަމަ، އެބޭކަލުންގެ ބަހަށް ތަބާވުމަށް ދޫކޮށްލަންޖައިޒުވެއެވެ.

އެގޮތުން، މިއިމާމުންގެ ފަހަތުގައިވީ މީސްތަކުންނަށް، އެއިމާމުން އަދުކުރުކުރުއްވަކަށްވިޔަސް، އެބޭކަލުން ވިދާޅުވާ ބަސްފުޅެއް ސުންނަތާއި ތަޢާރުޟުވެއްޖެނަމަ، އެބޭކަލުންގެ ބަސްތަކެއް ދޫކުރަން ސުންނަތުގަޔާއި ހިފުމަށެވެ. އެގޮތުން، އިމާމް ޝާފިޢީ (رحمه الله)، އެކަކުވެސްކުރެ ފަހަތުގައި މިންސަރުން ވިދާޅުވެސް، އެކަކުގެ ފުރުސަތު ނުދެއްވާ ސުންނަތަށް ނުވަތަ ސުންނަތާއި ތަޢާރުޟުވާ ބަހެއްފުޅާނަމަ، އެބަހެއްދޫކުރާށެވެ ސަބަބަކީ ސުންނަތްގެ މަގުދޫކުރާ ދެއްވުމަށެވެ. ހަމަމިގޮތަކަށް، ދިރާސާކުރައްވާ އިލްމުވެރިއެއްކަމުގައިވާ އިބްނު ދަޤީޤު އަލް-ޢީދު (رحمه الله)، ހަމަދު މަޒްހަބުގެ އިމާމުންގެ ތަރުޖަމާން، އެކަމާ ނުވަތަ އެއަށްވުރެ މިނަހިން އިމާމުންގެ މަޒްހަބު، ސަބަބަ ހަދީޘާއި ތަޢާރުޟުވާކަމަށް ލިޔުއްވާފައިވާ ފަތަރު ބޭނުފުޅުއްގެ ފެނުމުގައި ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ.

"އިޖުތިހާދީ މައްސަލަތަކުގައި ޙައްޤު ހޯދުމަށް ތަބާވެވިދާނެ ކަންތައް، ހައްދުފުށުމަކަށް ފުޅާ، މުޖުތަހިދު އިމާމުންނަކަށް ނިސްބަތްވާ އެއިގައި ހިފުން ހައްދަކުގެން ނުވެއެވެ. އެބޭކަލުންނާއި ތަބާވަމުންގެންދާ ފިޤުހުވެރިންނަކީ ވާޖިބުވެގެންވާ މިފަދަ މައްސަލަތައް ދެނެގަން، ހައްޤުގައި ބާރުންކޮށްދިނުމެވެ. އެއީ އެފަދަ (އިޖުތިހާދީ ހައްޤު ހޯދުމަށް ތަބާވިދާނެ) މައްސަލަތަކުގައި ހިފައި ވާހަކަދެއްކުމުން، އެއިމާމުންގެ މައްސަލަ ދޫކޮށް ހިދާދާން ކަމަށްބަޔަކެވެ."

ސުންނަތާއި ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، އިމާމުންގެ ފަހަތުގައިވީ މީހުން، އިމާމުންގެ ގޮތް ދޫކުރުން

ބައްޓަމްދިނުމަށް ހުރިހާ މައްޗަށް ބަލާއިރު، އިމާމުންގެ ތެރޭގައިން، އިހުގެ ޒަމާނާ ބޭކަލުންނާއި އަދި ފަހުގެ މަދުރަސާތަކުގެ ބޭކަލުން، އިމާމުންގެ ހުރިހާ ގޮތްތަކާއި ބަލައިގެންފައި ނުވެއެވެ. އަދި އިމާމުންގެ ރައްދުތަކާއި ސުންނަތާއި ކަންޏެއްގެން ތަޢާރުޟުވާތަން ފެނިއްޖެނަމަ،

އެފަދަގިނަ އަދަދެއްގެ ގޮތުގައި ދޫކޮށްލެއްވިއެވެ. މިގޮތުން ކަންތައްކުރެއްވި އިމާމުންގެ ތެރޭގައި، މުޙައްމަދު އިބްނު އަލް-ޙަސަން، އަދި އަބޫ ޔޫސުފު (رحمه الله) ފަދަ ބޭކަލުން، އެބޭކަލުންގެ ޝައިޚް އަބޫ ޙަނީފާ އާއި މަޛްހަބުގެ ތިންބައިކޮޅުން އެއްބައިގައި ތަފާތުވެފައިވެއެވެ. އެއީ މަސްއަލަތަކުގެ ފޮތްތަކުން އެގޮތަށް ސާބިތުވެފައިވެއެވެ. އަދި ހަމަމިގޮތަށް، ބޮޑުވަގުތުގައި އިމާމް އަލް-މުޒަނީ އާއި ޝާފިޢީގެ މަދު އިލްމީއާރުކުރައްވާ ބޭކަލުންނާއި އަދި އެހެން އިމާމުން؛ މިސާލުތަކެއް ދެއްކެވިއެވެ. އަދި އެފަދަ މަޖިލިސްތަކާއި ފަރާތް ދިމާވެގެންދިޔަ މަޖިލީހުތަކެވެ. އެގޮތުން، ދަންނަވަމުންދިޔަ މައްސަލައަށް ހިފުއްޓުމުގެ ގޮތުން، ކުރުކޮށްލަމުން ދިރިސާލުގައި ބަޔާންކޮށްލާނަމެވެ.

1. އިމާމް މުޙައްމަދު، އެކުލަވާލެއްވީގެ މުވައްޠާ (ޞ 158 ވަނަ ސަފްޙާގައި) ވިދާޅުވެފައިވެސް، "އަބޫ ޙަނީފާއަށް ބަލާއިރު، ވާޖިބު ފިއްސަވައިދެއްވުމަށް އެދި ނަމާދުއްކުރާކަށް (އެއީ، އިސްތިސްޤާ ނަމާދުކުރާކަށް) އެކަލޭގެފާނު ވަކިގޮތަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައެއް ނުވެއެވެ. އެހެނަސް އަޅުކަމުގެ ރައްޔިތު، އިމާމު ދަރުކާއަށް ކުރުމާއި، އަދި އެއަށްވުރެ ދުއާކުރުމައި އަދި ދުޢާ ނުވަތަ އިސްތިޣުފާރުގެ ހުރުން..."

2. ދެން ޢިޞާމް އިބްނު ޔޫސުފް އަލް-ބަލްޚީ އަކީ ފަޤީހު، އެބޭކަލެއް، އިމާމް މުޙައްމަދާއި އެއްކޮށް އުޅުއްވި ބޭކަލެކެވެ. އަދި އިމާމް އަބޫ ޔޫސުފުގެ ހިދުމަތުގައި އުޅުއްވި ބޭކަލެކެވެ. އަދި މިދެންނެވި ބޭކަލާ، "އިމާމް އަބޫ ޙަނީފާގެ ގޮތުގައި ތަކްބީރުގޮތުން ފޮޅުވާދުއިވި ބޭކަލެވެ. މިހެން ދިމާވާ ސަލަފަކީ، އިމާމް އަބޫޙަނީފާގެ ދަރިވަރަކު ނޫނީގެ ސަލަފުންނެވެ. އަދި ސާބިތު ހިނގައިމެ ލިބުމުން، ފޮޅާ ދެއްވާއިރު، އެބޭކަލު ބުނުއްވީ ނުކުރައްވައެވެ." އެގޮތުން، "އެކަލޭގެފާނު (ނަމާދުގައި) ރުކޫޢުއަށް ދިޔައިރު ދެއަތް ނަގާލައި އަދި ރުކޫޢުން ތެދުވުމުގައި ދެއަތް ނަންގަވައެވެ." އަދި އެއީ رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ މުތަވާތިރު ސުންނަތެކެވެ. އެގޮތުން، ޢިޞާމް އިބްނު ޔޫސުފް އަލް-ބަލްޚީގެ މިން އިމާމުން (އެއީ އަބޫ ޙަނީފާ، އަބޫ ޔޫސުފް، އަދި މުޙައްމަދު) އެކަލޭގެފާނު މިސްކީނަށް އަދާކުރުން މަނާކުރައްވާފައެއް ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ކޮންމެ

މުސްލިމަކުވެސް އަމަލުކުރުމުގައި ގެންގުޅުމަށް އުސޫލަކީ މިއީއެވެ. އަދި މިއީ ހަމަތަ
އިމާމުންނާއި އަދި އެހެން ބޭކަލުންވެސް ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތެވެ.

އެހެންކަމުން ހުރިހާއަކީ، އަހުރެން އިޚްލާސްތެރިކަމާއެކު އުންމީދުކުރަނީ، އިމާމުންގެ
ފަހަތުގައި ތަބާވާއެއްވެސް މީހަކު، މިފޮތުގައިވާ އުސޫލުތައް ކިޔާލައި ނުކުރާނެކަމުގައެވެ.
އަދި رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ސުންނަތް ހާސިލުކުރުމުން ދުރުނުވާނެކަމުގައެވެ.
އަދި އެކަމަކީ އެމީހުންގެ މަޒްހަބުގެ ގޮތްތަކާއި ފަރަގުވާގޮތްތަކެއް ނަމަވެސް އެވެ. އަދި
އަހުރެންގެ އުންމީދަކީ، ސުންނަތުގައި ހިފުން ވާޖިބުކަން ބަޔާންކުރުމާއި އިމާމުންގެ
ވާހަކަތަކުގައި ހިފާނުކުރުމުގައެވެ. އަދި ސުންނަތާއި ތަޢާރުޒުވާ ވާހަކަތަކުގައި ނުހިފުމަށް
އެބަކަމުން ވިދާޅުވެފައިވާ ވާހަކަތަކަށް، އެހެނަސް ގަބޫލުނުކުރާނެކަމުގައެވެ. އަދި މިފަދައި ދަލީލު
ނުލިބިއްޖެނަމަ، އެބޭފުޅުންގެ އިމާމުންނާއި ދަލީލު ނުލިބިއްޖެނަމަ. ސަޙާބީއަކު، އަހުރެމެން މިފަދައި
ތަގުލީދުގެ ގޮތުގައި ހިމަނާފައިވެސް އެއިމާމުންގެ ގޮތެވެ. އެހެންކަމުން، އެބޭކަލުން
ދައްކަވާފައިވާ މަގު އިޖުތިހާދު ނުކުރާމީހަކުވެސް ވަރަށް ބޮޑު ނުރައްކަލެއްގައެވެ. އެހެނީ،
އެފަދަ ގޮތަކަށް މުޅި އަހަރެމެން ދީން ދުރުވެދާނެއެވެ، ސުންނަތުން ދުރުވެދާނެއެވެ. އަދި ހިތާމަ
ކަންތައްގައިވެސް އަހުރެމެންނަށް އަމުރުކުރެވިފައިވާ ސުންނަތަށް ރުޖޫޢަވުމެވެ. އަދި
ސުންނަތަށް، އެކަމެއްގައި އަހުރެމެން ހިފައިގެން ތިބުމަށް އެންގެވިފައިވާ ގޮތެވެ.

އަހުރެންގެ ދަލީލަކީ، الله سبحانه وتعالى އެބަޔާންކުރައްވާ މިފަދައިން ވަޙީކުރެއްވި މުއުމިނުންގެ
ސިފަތައްވެސްމެއެވެ. އެގޮތުން، ނޫރު ސޫރަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُوا۟ سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَخْشَ ٱللَّهَ وَيَتَّقْهِ
فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٥٢﴾

މާނައީ، "އެއުރެންގެ މެދުގައި ޙުކުމްކުރެއްވުމަށް الله ގާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް
ގޮވައިލެވުން، އެއުރެންނަށް ގޮވައިލެވިއްޖެހިނދު، މުއުމިނުންގެ ބަހަކީ ވާކަށްނުވަނީ،
އަޑުއަހައިފީމުއެވެ، އަދި ކިޔަމަންތެރިވެއްޖައީމުއެވެ"، އެއުރެން ބުނުމެވެ. އަދި

ދިންނަވާނާ މީހުންނީ ހަމަ އެއުރެންނެވެ. އަދި الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންވެ، އަދި الله އަށް ބިރުވެތިވެ، އެއިލާހަށް ތަޤްވާވެރިވާމީހާ (ދަންނާނެވެ.) ފަދަ، އެއުރެންނީ ހަމަ ނަސީބު ލިބިގެންވާ މީހުންނެވެ." ((24 : 51 - 52))

(މަތީގައި ދެންނެވިދިޔަ މައުޟޫޢާއި، އަލްބާނީގެ ތަޢުލީޤުގައިވާ ނަބިއްޔާގެ ނަމާދު ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ފޮތުން ނަގާފައިވާ މައުޟޫޢުތަކެވެ.)

އެހެންކަމުން، އަހަރުމެންނަށް މިއުސިގެންދިޔައީ، އިތާޢަތުވުމުގެ ބަސްފުޅު، الله سبحانه وتعالى އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެ ބަސްފުޅާއި، ވުލާތުލްއަމްރަށް، އިތާޢަތުވުމުގެ ބަހުގައި ނިޔުމަން އިތާޢަތުވުން ވިދާޅުވެފައިވާކަމެވެ. މިނުން އެހެންގޮތަކަށް އިތާޢަތުވުން ހުރިހައި ނުކުރައްވައެވެ. އެހެންކަމުން، ހަޤީޤަތުގައި، އިތާޢަތުވުން މުސްލިމުންގެ ކިބައިން އެދިލައްވަނީ، އިތާޢަތުވުމުގެ މަގަށް ތަބާވެވުމަކަށް ނޫނެވެ. އެހެނަސް އިތާޢަތުވުމުގެ އަޞްލުތަކުގައިވާ ސާބިތު ހުރިގައި ހިފުމަށެވެ.

ފަތުވާދީފައިވާ ބިމާގުދު ބަލަންޖެހޭ މުހިންމު ބަޔާންތައް

ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ދިނުމުގެ ކުރީގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާއި ބެހޭ ތަފްސީލު ކިޔާދޭންޖެހޭނެއެވެ. އެއިރުން، މިމައްސަލާގައި އެކަމު އަސްކަރީއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަހުން އެނގޭނެއެވެ.

އެގޮތުން، ފުރަތަމައިންވެސް ކޮންމެ މިހާރުކަމުގައިވެސް އަސާސީ ކަމަކީ، ދިވެހި ސަރުކާރަކީ އިސްލާމީ ސަރުކާރެއް ނޫންކަމެވެ. އެހެނަސް މިސަރުކާރަކީ، ދުނިޔަވީ ސަރުކާރެއް ކަމެވެ. އަދި ދިވެހިސަރުކާރުވެސް، އެއްގޮތަކުން ގިނަ ގޮތްގޮތުން އިސްލާމީކަން ދޫކޮށްލާފައެވެ. އެގޮތުން، މިކަމުގެ ހުރިހާ ބަޔާންކޮށްދޭނަން ހުރިގޮތެވެ.

އެމީހުން الله ގެ ޙުކުމްފުޅުތައް ދޫކޮށް، އެހެން ޙުކުމްތަކެއްކުރުމުގެ ސަބަބުން އެމީހުން ކާފަރުވެއްޖެއެވެ.

الله سبحانه وتعالى އީ މޫސާ (عليه السلام) އަށްވެސް ޙުކުމްފުޅުތަކެއް ބާވައިލެއްވި އިލާހެވެ. އެކަމުގައި އަލިކަމާއި ތެދުމަގުގެ ވިއެވެ. އެގޮތުން، ތައުރާތުން އެގޮތަށް ޙުކުމްކުރިއެވެ. އެއީ (އިސްރާއީލީންގައިވާ ގޮތަށް) الله سبحانه وتعالى އަށް ކިޔަމަންތެރިވި ނަބިއްޔުން އެއަށް ޙުކުމް ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެވެރިންގެ ރައްބާނީންނާއި ރިބްބީންގެ މަސްއޫލިއްޔަތަށްވެފައިވަނީ، الله سبحانه وتعالى ގެ ފޮތް ރައްކާތެރިކުރުމެވެ. އަދި އެވެރިންވީ އެކަމުގެ ހެކިވެރިންކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން، މުސްލިމުންނަށް ބިރު ނުގަންނާށެވެ. އެހެނަސް ތިމަން އިލާހަށް ބިރުވެތިވާށެވެ. އަދި ތިމަން ދެއްކެވި އާޔަތްތައް، މަދުއަގެއްގައި ވިއްކާ ނުލާށެވެ. އަދި الله ބާވައިލެއްވި ފޮތަށް ޙުކުމްނުކުރާ މީހުން، އެމީހުންނީ ކާފަރުންނެވެ.

މިސަރުކާރުތަކާމެދު 'ކުފްރު ދޫނަ ކުފްރު' (ބޮޑު ކާފަރުކަމަށްވުރެ ކުޑަކާފަރުކަމެއް) އޭ ބުނުމަކީ ސައްޙަ ގޮތެއް ނޫނެވެ. ސަބަބަކީ، މިވެރިން ޝަރީޢަތް އެއްކޮށް އެއްފަރާތްކުރުމަށްފަހު، ޙުކުމްކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ކާފަރުންގެ ޝަރީޢަތެވެ. އެހެނަސް 'ކުފްރު ދޫނަ ކުފްރު' ކަމުގެ ހާލަތަކީ ބޮޑުވާނީ، ސަރުކާރަކުން ހުރިހާކަމެއްގައި الله سبحانه وتعالى ބާވައިލެއްވި ގޮތަށް ޙުކުމްކޮށް، އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ނުވަތަ ދުރުކަމެއްގައި ޝަރީޢަތާއި ޚިލާފަށް، އެބައެއްގެ ހިތްއެދުމުގެ ޙުކުމް، އަދި ތަންފީޛުކުރަން ބޭނުން ހުކުމަކީ، އެހިތްއެދު ޙުކުމްތަކުގައި ކަނޑައެޅޭ ޙުކުމްކުރާ ބަދަލަކަށެވެ. މިހެން ވިދާޅުވީ އިބްނު ޤައްޔިމް އެވެ.

ދީން މިސްރަކުން ފަހަރުގައި ބަދަލުވެއްޖެއެވެ. އިބްނު ޢައްބާސް ވިދާޅުވިއެވެ، މިއީ ކުފްރު ދޫނަ ކުފްރު އެވެ؟ އެހެންވެއްޖެނަމަ، ޙައްޤުވެރިންގެ ޖަވާބަކީ؛

އިބްނު ޢައްބާސްގެ ރިވާޔަތަކީ ސަޙީޙް ރިވާޔަތެއް ނޫނެވެ. އެކަމަކު، އެއީ ސަޙީޙް ރިވާޔަތެކެވެ.

އިބްނު ޢައްބާސް ގެ ހިޝާމުގާ ސަޙީޙް ރިވާޔަތަކީ، "އެއީ ކުފްރެކެވެ." އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވަނީ، "އެއީ އެމީހުންގެ ކާފަރުކަމާމެދު ފުރަ މިނިވަނެކެވެ." އަދި އެހެން

ރިވާޔަތްކުރައްވައިފައިވެސް، "އެއީ އެމީހުންގެ ކިބައިގައިވާ ކާފިރުކަމުގެކަމެވެ." އަދި މިހުރިހާ ރިވާޔަތްތަކަކީ، ސަޙީޙް ރިވާޔަތްތަކެވެ. (މިވާހަކަތައް ރިވާކުރައްވާފައިވަނީ، އަބޫދާއޫދު ރައްޙާގެ، އެކަމުގެ ތަފްސީރުގައި، އަދި އިބްނު ޖަރީރު އަދި ވަކީ އެވެ.)

މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި، އުމަރު ސަޙާބީންގެ ތެރެއިން އަބޫ ހުރައިރާ (رضي الله عنه) ވިދާޅުވެފައިވެސް، "ތިބާގެ މައްސަލަތުވެސް އެކަން ވާޖިބުވެއެވެ. (މާނައީ، ތިބާފުޅުގެ އެމީހަކަށް ޙުކުމް ނުކުރެވިނަމަ، ކާފިރުވާނެއެވެ)."

ޙުކުމްތައް ހުރުމުގެ ސަބަބުން، އެމީހުން ކާފިރުވެއްޖެއެވެ.

އަޝް ޝޫރާ ސޫރަތުގެ 21 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُواْ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَن بِهِ ٱللَّهُ وَلَوْلاَ كَلِمَةُ ٱلْفَصْلِ لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ ٱلظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

މާނައީ، "ނުވަތަ الله އިޒުނަ ދެއްވާފައިނުވާ ދީނެއް، އެމީހުންނަށް، ޝަރުޢުކޮށްދޭ ކަނޑައަޅައިދިން ޝަރީކުންތަކެއް އެމީހުންނަށް ވާހެއްޔެވެ؟ ޙަޤީޤަތުގައި ކަނޑައެޅިގެންވާ ދުވަހަށް ފަސްކުރުމުގެ ކަލިމަ ނުވާނަމަ، އެމީހުންގެ މެދުގައި ނިޔާ ކަނޑައެޅުއްވިސްކަން ކުރެވުނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އަނިޔާވެރިންނަށް ވޭންދިނުމު އަޒާބު ހުއްޓެވެ."
((42 : 21))

އަދި، އަލް އަންޢާމް ސޫރަތުގެ 57 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

قُلْ إِنِّى عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّى وَكَذَّبْتُم بِهِ مَا عِندِى مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلاَّ لِلَّهِ يَقُصُّ ٱلْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ ٱلْفَاصِلِينَ

މާނައީ، "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންކަލޭގެފާނު ވަނީ ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ހުޖްޖަތުން ބަޔާންވެ އޮންނަގޮތާ ކަންތައްތަކުގެ މަތީގައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއިލާހު ދޮގުކުރައިމުއެވެ. އެކަމުގެ އަވަސްވުންއެދި ތިޔަބައިމީހުން އެދޭކަންތައް

(އެބަހީ، الله ގެ އަޙްކާމް ތަންފީޛުކުރުން) ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިގައެއް ނުވެއެވެ. ޙުކުމްކުރެއްވުން الله އަށް މެނުވީ ނުވެއެވެ. އެކަލާނގެ ޙައްޤުބަސްފުޅު ވަޙީކުރައްވަތެވެ. އެކަލާނގެއީ، ޙުކުމްކުރައްވާ އެންމެ ހެޔޮ އިލާހެވެ." ((57 : 06))

އަދި، ޔޫސުފް ސޫރަތުގެ 40 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهِ إِلاَّ أَسْمَآءً سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَآبَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلاَّ لِلَّهِ أَمَرَ أَلاَّ تَعْبُدُوٓاْ إِلاَّ إِيَّاهُ ذٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ

މާނައީ، "ތިޔަބައިމީހުންނާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކާބަފައިން އެ އެއްޗެއްސަށް ނަންދީފައިވާ އެއްޗެހިތަކަށް މެނުވީ، الله ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަމެއް ނުކުރަމުއެވެ. އެއެއްޗެހިކަން (އަޅުކަންކުރުމަށް) އެއްވެސް ބުރުހާނެއް الله ބާވައިއެއްނުލައްވައެވެ. الله އަށް މެނުވީ ޙުކުމްކުރެއްވުމެއްނުވެއެވެ. އެއިލާހު މެނުވީ ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަން ނުކުރުމަށް، އެއިލާހު އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ހަމަ ތެދު ދީނެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މީސްތަކުންގެ ގިނަބައިމީހުން (އެކަމެއް) ނުދަނނެވެ. ((40 : 12))

އަދި، ޔޫސުފް ސޫރަތުގެ 67 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَقَالَ يٰبَنِيَّ لاَ تَدْخُلُواْ مِن بَابٍ وَاحِدٍ وَٱدْخُلُواْ مِنْ أَبْوَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ وَمَآ أُغْنِي عَنكُمْ مِّنَ ٱللَّهِ مِن شَيْءٍ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلاَّ لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ

މާނައީ، "އަދި އެކަލޭގެފާނު (ޔަޢުޤޫބުގެފާނު) ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހުރެންގެ ދަރިންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން (އެކަނިދޮރަކުން) އެއްދޮރަކުން ނުވަންނާށެވެ! އަދި ތަފާތު ދޮރުތަކުން ވަންނާށެވެ! އަދި الله ގެ ޤަޟާއަކުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެއްވެސްކަމެއް ތިމަންނާއަކަށް ދުރުނުކޮށްދެވޭނެއެވެ. الله އަށް މެނުވީ ޙުކުމްކުރެއްވުމެއް ނެތެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނު ވަކީލުކުރައްވަނީ، އެއިލާހަށެވެ. އަދި ވަކީލުކުރާމީހުން ހަމައެކަނި އެއިލާހަށް ވަކީލުކުރާ ހުރިކަމެވެ." ((12 : 67))

އެގޮތުން، ޤާނޫނުތަކުގައި އޮތުމުން الله سبحانه وتعالى ގެ ޙުކުމްތަކަށް ފުރަގަސްދިނުމަކީ، އަމިއްލަ ޙުކުމްތަކެއް ހަދައިފިއެވެ. އެހެންކަމުން، މިއީ ބޮޑު ޝިރުކެވެ. އަދި މި ޝިރުކުގެ ސަބަބުން، އެމީހަކު އިސްލާމްދީނުން ބޭރުވެއްޖެއެވެ. އަދި މިކަމަކީ ޤުރުއާނާއި ސުންނަތާއި އިޖްމާއުން ކަށަވަރުވެފައިވާ ގޮތެވެ.

އެމީހުންގެ މައްސަލަތަކަށް ނިޔާކަށަވަރުކުރުމަށް އަދި ކާފިރުންގެ ޙުކުމްތަކުގެ ކުރިމައްޗަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ ސަބަބުން، އެމީހުން ކާފިރުވެއްޖެއެވެ.

މި ސަރުކާރު ކާފިރުވެއްޖެ އަނެއް ސަބަބަކީ، މިއަދުގެ ޠާޣޫތުކަމާ ހުށަހެޅޭ ނާޝަސާއެކު ހެދި މައްސަލަތަކުގައި ދިޔުމެވެ.

އެގޮތުން، އައްނިސާ ސޫރަތުގެ 60 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُواْ بِمَآ أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوٓاْ إِلَى ٱلطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوٓاْ أَن يَكْفُرُواْ بِهِ وَيُرِيدُ ٱلشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلاَلاً بَعِيداً

މާނައީ، "ކަލޭގެފާނަށް ބާވައިލެއްވިފައިވާ ފޮތަށާއި، ކަލޭގެފާނުގެ ކުރިން ބާވައިލެއްވިފައިވާ ފޮތްތަކަށް، އީމާންވެގެން ތިބިކަމަށް ބުނާ މީހުން ކަލޭގެފާނު ދެކެވޮޑިނުގެންނެވީހެއްޔެވެ؟ އެއުރެން އެދެނީ، ޙުކުމް ތިބިގެންނާންނަ ޠާޣޫތަށް (އެބަހީ، ޝައިޠާނާގެ ގޮތަށް) ދިއުމަށެވެ. (އެއީ) ހަމަކަށަވަރުން، އެފަރާތަށް ކާފިރުވުމަށް އެއުރެންނަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވަނިކޮށެވެ. އަދި ޝައިޠާނާ އެދެނީ (ހައްޤު މަގުން) ދުރުވެގެންވާ މަގުފުރެދުމެއްކަން، އެއުރެން މަގުފުރައްދުވުމަށެވެ."((04 : 60))

އަދި، އަލް މާއިދާ ސޫރަތުގެ 50 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

أَفَحُكْمَ ٱلْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ ٱللَّهِ حُكْماً لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ

މާނައީ، "ފަހެ އެއުރެން އެދެނީ ޖާހިލީ ޒަމާނުގެ ޙުކުމް ހޯއްދަތޯ؟ ޔަޤީންކުރާ ބަޔަކަށް ﷲ އަށްވުރެ ޙުކުމްކުރެއްވުމަށް މޮޅީ ފަހެ ކާކުހެއްތޯ؟" ((50 : 05))

އަދި، އައްނިސާ ސޫރަތުގެ 65 ވަނަ އާޔަތުގައި ﷲ سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُواْ فِيۤ أَنْفُسِهِمْ حَرَجاً مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسْلِيماً

މާނައީ، "އެހެންނަމަކުން ނޫނެވެ! ފަހެ، ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ގަންދެއްވާ ވަޙީކުރައްވަމެވެ. އެއުރެންގެ މެދުގައި އުފެދިފައިވާ ދެބަސްވެރިކަމުގައި، ކަލޭގެފާނު ޙުކުމްވެރި ކޮށްދެވުން ދަންނަން، އެއުރެން އީމާނެއް ނުވާނެތެވެ. އަދިވެސް، ކަލޭގެފާނު ނިޔާކުރައްވާ ގޮތަކުދ އެއުރެންގެ ހިތްތަކުގައި، ދަތިކަމެއް ވާކަށް އެއުރެން ނުދެކޭނެތެވެ. އަދި އެއުރެން (އެ ނިޔާއަށް) ފުރިހަމަވެގެންވާ ކިޔަމަންތެރިކަމަކުން ކިޔަމަންވާނޭތެވެ." ((65 : 04))

އެހެންކަމުން، މިސަލަފުކުރުގެ ފަހަރުގެ ޙާކިމުން ކަނޑައަޅާ ކަންކަމުގައި އަދި ހުރިހައިކަމެއްގައި ﷲ އާއި އޭނާގެ ރަސޫލާގެ ޙުކުމްތައް އިސްކޮށް ޙުކުމްކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، ކާފިރުންގެ ގަވާއިދުތަކުގައި ހިފަހައްޓައެވެ.

އެމީހުންގެ އެކުވެރިންކަމުގައި އަދި އެހީތެރިންކަމުގައި ކާފިރުން ހަދައި، އަދި ކާފިރުންނަށް މަދަދު ދިނުމުގެ ސަބަބުން، އެމީހުން ކާފިރުވެއްޖެއެވެ.

އެހެންކަމުން، އަލްމާއިދާ ސޫރަތުގެ 51 ވަނަ އާޔަތުގައި ﷲ سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَارَىٰ أَوْلِيَآءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ ٱللَّهَ لاَ يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّالِمِينَ

މާނައީ، "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިން (އެއި) އެކުވެރިންކަމުގައި ނުހަދާށެވެ! އެއުރެންގެ ތެރެއިން އެއްބަޔަކީ އަނެއްބަޔަކުގެ އެކުވެރިންނެވެ.

ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެއުރެން އެކުވެރިން ކަމުގައި ހަދައިފިމީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އޭނާ، އެއުރެންގެ ތެރެއިންވާ މީހެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އަނިޔާވެރި ބަޔަކަށް الله ތެދުމަގު ނުދައްކަވާނެއެވެ." ((05 : 51))

އަދި، އަލްމާއިދާ ސޫރަތުގެ 57 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ دِينَكُمْ هُزُواً وَلَعِباً مِّنَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَٱلْكُفَّارَ أَوْلِيَآءَ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ

މާނައީ، " އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިން ފޮތް ދެވުނު މީހުންގެ ތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުންގެ ދީނަށް ފުރައްސާރައެއްކަމުގައްޓާއި، ކުޅިވަރެއް ކަމުގައި ހަދައިގެން އުޅުނު މީހުންނާއި، ކާފަރުން އާއި، އެކުވެރިން ކަމުގައި ނުހަދާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންނީ، މުއުމިނުން ކަމުގައިވާނަމަ الله އަށް ތަޤުވާވެރިވާށެވެ!" ((05 : 57))

އަދި، އަލްމާއިދާ ސޫރަތުގެ 81 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِالله والنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيراً مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ

މާނައީ، "އެއުރެން الله އަށާއި، ނަބިއްޔާއަށް، އެކަލޭގެފާނަށް ބާވައިލެއްވި ފޮތަށް އީމާންވާ ކަމުގައިވިނަމަ، އެކާފަރުންނީ، އެކުވެރިން ކަމުގައެއް ނުހިފާނެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެއުރެންގެ ތެރެއިން ގިނަމީހުންނީ ފާސިޤުންނެވެ." ((05 : 81))

އަދި، އައްތައުބާ ސޫރަތުގެ 16 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تُتْرَكُواْ وَلَمَّا يَعْلَمِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ جَاهَدُواْ مِنكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلاَ رَسُولِهِ وَلاَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً وَٱللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

މާނައީ، "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ޖިހާދުކޮށް، الله އަށާއި، އޭނާގެ ރަސޫލާއަށާއި، މުއުމިނުން ފިޔަވައި އެހެންބައިމީހުން ބާޠިނުރަހުމަތްތެރިން ނުހިފި މީހުން، الله ދެނެވޮޑިގެންވާކަން އެންގެވުމުގެ ގޮތުން، އިމްތިޙާނު ކުރެއްވުމަކާއި ނުލައި، ތިޔަބައިމީހުން ދޫކޮށްލައްވާނެކަމަށް ތިޔަބައިމީހުން ހިތަށްއަރަނީތޯ؟ الله އީ، ތިޔަބައިމީހުންކުރާ ކަންތައް ދެނެވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ."
((09 : 16))

އަދި އައް ނިސާ ސޫރަތުގެ 139 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

ٱلَّذِينَ يَتَّخِذُونَ ٱلْكَافِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ أَيَبْتَغُونَ عِندَهُمُ ٱلْعِزَّةَ فَإِنَّ ٱلعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعاً

މާނައީ، "އެއުރެންނީ، މުއުމިނުން ފިޔަވައި، ކާފިރުން އެމީ އެހީތެރިން ކަމުގައި ބަލައިގަން އުޅޭ މީހުންނެވެ. އެ ކާފިރުންގެ ގާތުން އިއްޒަތް ލިބިގަތުމަށް އެއުރެން އެދިހުރީތޯ؟ ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އެންމެހައި އިއްޒަތް މިލްކުވެގެންވަނީ الله އަށެވެ." ((139 : 04))

އަދި އައް ނިސާ ސޫރަތުގެ 144 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

يَا أَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ ٱلْكَافِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ أَتُرِيدُونَ أَن تَجْعَلُواْ لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَاناً مُّبِيناً

މާނައީ، "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! މުއުމިނުން ފިޔަވައި، ކާފިރުން އެއީ އެހީތެރިން ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ނުހަދާށެވެ! (ފަހެ) ބާރަށްވުރެ ބޮޑު ތިޔަބައިމީހުންނާ ދެކޮޅަށް، ތިޔަބައިމީހުން الله ގެ ހުއްޖަތެއް ހަދައިދިނުމަށް އެދިހުރީތޯ؟"
((04 : 144))

އަދި އަލް އަންފާލް ސޫރަތުގެ 73 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

وَٱلَّذينَ كَفَرُواْ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ إِلاَّ تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي ٱلأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ

މާނައީ، "ކާފަރުވި މީހުން (ދަންނާށެވެ!) އެއްބައެއްގެ، އަނެއްބައެއްގެ އެހީތެރިންނެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އެކަންތައް ނުކޮށްފިނަމަ، (އެބަހީ، ތިޔަބައިމީހުން އެއްބައެއް އަނެއްބައެއްގެ ނަސްރުދީ އެހީވެ ނުދެއްވާނަމަ) ބިމުގައި ފިތުނަފެތުރޭނެއެވެ، ބޮޑުވެގެންވާ ފަސާދަފެތުރުން އުފެދިގެންދާނެއެވެ."((08 : 73))

އަދި އައްތައުބާ ސޫރަތުގެ 23 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

يٰأَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُوۤاْ آبَآءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَآءَ إِنِ ٱسْتَحَبُّواْ ٱلْكُفْرَ عَلَى ٱلإِيمَانِ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ مِّنكُمْ فَأُوْلَـٰئِكَ هُمُ ٱلظَّالِمُونَ

މާނައީ، "އޭ އީމާންވީއެވެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ބައްޕަފައިންނާއި، އެއްބަނޑު އެއްބަފާ މީހުން (ވިޔަސް) އެމީހުން އީމާންކަމަށްވުރެ ބޮޑަށް، ކާފަރުކަމަށް ލޯބިކުރާނަމަ، އެއި ތިޔަބައިމީހުންގެ އެހީތެރި، އެކުވެރިން ކަމުގައި ނުހިފާށެވެ! އަދި އެމީހުންނީ، އެހީތެރި އެކުވެރިން ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ބަލާމީހުން (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އެމީހުންނީ ހަމަ، އަނިޔާވެރިންނެވެ." ((23 : 09))

އަދި އަލް މުމްތަޙިނާ ސޫރަތުގެ ފުރަތަމަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

يٰأَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ عَدُوِّى وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَآءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِٱلْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُواْ بِمَا جَآءَكُمْ مِّنَ ٱلْحَقِّ يُخْرِجُونَ ٱلرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَن تُؤْمِنُواْ بِٱللَّهِ رَبِّكُمْ إِن كُنتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَاداً فِى سَبِيلِى وَٱبْتِغَآءَ مَرْضَاتِى تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِٱلْمَوَدَّةِ وَأَنَاْ أَعْلَمُ بِمَآ أَخْفَيْتُمْ وَمَآ أَعْلَنتُمْ وَمَن يَفْعَلْهُ مِنكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ

މާނައީ، "އޭ އީމާންވީއެވެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިމަން އިލާހުގެ ޢަދުއްވުންނާއި، އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަދުއްވުންނަކީ، އެހީތެރިންކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ނުހިފާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން އެމީހުންނަށް ލޯތްބާއި، އެކުވެރިކަން ހުށަހަޅަމުއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށްއައި ޙައްގު ދީނަށް އެމީހުންވަނީ ކާފަރުވެފައެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި الله އަށް ތިޔަބައިމީހުން

އީމާންވާކަމަށްޓަކައި، އެއުރެން ރަސޫލާއާއި، ތިޔަބައިމީހުން ރަށުން ބޭރުކުރެއެވެ. ތިމަން އިލާހުގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށާއި، އަދި ތިމަން އިލާހުގެ ރުއްސެވުން އެދިގެން، ތިޔަބައިމީހުން ނުކުތީ ކަމުގައިވާނަމަ، (ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންއިލާހުގެ އަދުއްވުންނަށް ރަހުމަތްތެރިކަން ނުބަލާށެވެ!) ތިޔަބައިމީހުން އެއުރެންނަށް ލޯތްބާއެކު ސިއްރު ވާހަކަ ދައްކަމުއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ޚުފިޔާކަންތަކާއި، އަދި ތިޔަބައިމީހުން ފާޅުކުރާ ކަންތައް ތިމަން އިލާހު ދަންނަވޮޑިގެން ވޭވެ. ތިޔަބައިމީހުންކުރެ އެފަދަ އަމަލުކުރާ މީހާ (ދަންނާށެވެ!) ދެން، އޭނާއަކީ ސީދާވެގެންވާ މަގު ގެއްލިއްޖެ ކަށަވަރެވެ.((60 : 01))

އަދި އަލް މުމްތަޙިނާ ސޫރަތުގެ 9 ވަނަ އާޔަތުގައި ﷲ سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ ٱللَّهُ عَنِ ٱلَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي ٱلدِّينِ وَأَخْرَجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُواْ عَلَىٰٓ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ

މާނައީ، "ﷲ ތިޔަބައިމީހުންނަށް މަނާކުރައްވާކަން ކަށަވަރީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ދީނާހުރެ، ތިޔަބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކޮށް، އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ގެދޮރުތަކުން ތިޔަބައިމީހުން ނެރުއްވައި، އަދި ތިޔަބައިމީހުން ބޭރުކޮށްލުމަށް ވާގިވެރިވާ މީހުންނާ އެކުވެރިކަން ބަދަލުކުރުމެވެ. އެއުރެންނާ އެކުވެރިކަން ބަދަލުކުރާ މީހުން (ދަންނާށެވެ!) ދެން، އެއުރެންނީ، ހަމަ އަނިޔާވެރިންނެވެ."
((60 : 09))

އެހެންކަމުން ގާތް އެކުވެރިއެއްކަމުގައި ނަސާރާއަކު ހަދައިފި ކޮންމެ މީހަކު، ނަސާރާއެއްކަމުގައި ވާނެއެވެ. އަދި ގާތް އެކުވެރިއެއްކަމުގައި ޔަހޫދިއަކު ހަދައިފި ކޮންމެ މީހަކު، މަތީގައި ދެންނެވި އާޔަތުގައި ބަޔާންވެގެންވާ ފަދައިން، ޔަހޫދިއެއްކަމުގައި ވާނެއެވެ. އަދި އިލްމުވެރިންވެސް ވިދާޅުވަނީ މިފަދައިންނެވެ. އަދި ސަލަފުން ހަމަޔަށްވާ ކާފިރުންނަކީ، މިފަދަ އެންމެ ގޮތްކަމުގެ ގުޅުމެވެ. އެއީ އެމެރިކާގެ ކުރިސްޓިޔަނުންނަށް މުސްލިމުންނާއި ދެކޮޅަށް އެހީވުމެވެ! އަދި މިކަމުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތް ގޮތުގައި، އެމީހުން އިސްލާމްދީނުން ބޭރުވެއެވެ.

ޝައިޠާނާގެ މަގުގައި އެމީހުން ހަނގުރާމަކުރުމުގެ ސަބަބުން، އެމީހުން ކާފަރުވެއްޖެއެވެ.

އެގޮތުން، އައްނިސާ ސޫރަތުގެ 76 އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

ٱلَّذِينَ آمَنُواْ يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱلطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوٓاْ أَوْلِيَاءَ ٱلشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ ٱلشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفاً

މާނައީ، "އީމާންވީ މީހުން الله ގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަ ކުރެތެވެ. އަދި ކާފަރުވީ މީހުން ޠާޣޫތާގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަކުރެތެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ޝައިޠާނާގެ ވަލީވެރިންނާއި ހަނގުރާމަކުރާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ޝައިޠާނާގެ ކައިވެރިކަންވީ ނިކަމެތިވެގެންނެވެ."
((04 : 76))

އެހެންކަމުން، މިސަރުކާރަކީ އެމެރިކާގެ ކުރުސޭޑަރުންނާއި ގުޅިގެން، ހުރިހައި ގޮތްތަކުގައި މުސްލިމުންނާއި ހަނގުރާމަކުރާ ބައެއްކަމުގައި ވުމުން، މިއީ އެމީހުންނަކީ މުރުތައްދުން ކަމުގައި ބެލެވޭނެ އަސާސް ސަބަބެވެ.

الله سبحانه وتعالى ބާވައިލެއްވި ވަޙީއަށް، އެމީހުން ނުރުހުންވުމުގެ ސަބަބުން، އެމީހުން ކާފަރުވެއްޖެއެވެ.

އެގޮތުން، މުޙައްމަދު ސޫރަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فَتَعْساً لَّهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٨﴾ ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُواْ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾

މާނައީ، "ކާފަރުވީ މީހުން (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އެއުރެންނަށް ހަލާކާއި، އަބާއްޔަވެރިކަން ހުއްޓެވެ. އަދި އެއިލާހު އެއުރެންގެ އަމަލުތައް ގެއްލުވައިލެއްވިއެވެ. އެއީ އެއުރެން، الله ބާވައިލެއްވި ތަކެތި ނުރުހުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ދެން އެއިލާހު އެއުރެންގެ އަމަލުތައް ބާޠިލުކުރައްވައިފިއެވެ." ((47 : 8 - 9))

އެހެންކަމުން، އެމީހުންގެ އަމަލުތަކުން ސާފުވާނީ އެނގޭގޮތުގައި، އެމީހުން الله سبحانه وتعالى ގެ ޝަރީޢަތާއި ދުރުވެތަކަން ނަފްސާއި ހަވާތަކަށް ތަބާވާތީއެވެ.

الله سبحانه وتعالى ބާވައިލެއްވި އާޔަތްތަކަށް ނުރުހުންވި މީހުންނަށް، "އަހުރެމެން ބައެއް ކަންތަކުގައި ކަލޭމެންނަށް ކިޔަމަންތެރިވާނަމެވެ." މިހެން ބުނުމުގެ ސަބަބުން، އެމީހުން ކާފިރުވެއްޖެއެވެ.

އެގޮތުން، މުޙައްމަދު ސޫރަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱرْتَدُّواْ عَلَىٰٓ أَدْبَارِهِم مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلْهُدَى ٱلشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُواْ لِلَّذِينَ كَرِهُواْ مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِى بَعْضِ ٱلْأَمْرِ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾ فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ ٱلْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ ٱتَّبَعُواْ مَآ أَسْخَطَ ٱللَّهَ وَكَرِهُواْ رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾

މާނައީ، "ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެންނަށް ތެދުމަގު އެނގި ބަޔާންވުމަށްފަހު، އެއުރެންގެ ފުރަގަހަށް އަނބުރާދިޔަ މީހުންނަށް ޝައިޠާނާ އެކަން ޒީނަތްތެރިކޮށް ދެއްކިއެވެ. އަދި އެއުރެންގެ އުމުރުތައް ދިގުވާނެކަމުގެ އުއްމީދު އެއުރެންނަށް ދިނީއެވެ. އެއީ الله ބާވައިލެއްވި ތަކެތި ނުރުހުންވި މީހުންނަށް، އެއުރެން ބުނިކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ބައެއްކަންތަކުގައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކިޔަމަންތެރިވާނަމުއެވެ. އަދި އެއުރެން ސިއްރުކުރާކަމެއް މާތް الله ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އެއުރެންގެ މޫނުތަކާއި، ބަރަކަށިތަކަށް ތަޅަމުން މަލާއިކަތުން އެއުރެންގެ ފުރާނަ ނަގާއިރު ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ އެއީ الله ކޯފާވެވޮޑިގެންވާ ކަމަކަށް އެއުރެން ތަބާވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ރުއްސެވުމަށް އެއުރެން ނުރުހުންވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ފަހެ، އެކަލާނގެ އެއުރެންގެ އަމަލުތައް ބާޠިލުކުރެއްވިއެވެ."

((47 : 25 – 28))

އެމީހުން ދީނުން އަލާއި އަދި އުފެދިގެންވަ އެހެނިހެން ކުފުރުގެ ޒަމާނުއްވެކުގެ ކައިރިބެން މުއާމަލާތްކުރަނިވިސް، އަހަރެމެން ބަޔެއް ކަންކަމުގައި ކާފިރުންނަށް ކިޔަމަންތެރިވާނަމެވެ.
އަދި މިފަދަ މުއާމަލާތަކީ ޝަރުޢީ ގޮތުގައި ﷲ سبحانه وتعالى ބާވައިލައްވާ ޙުކުމް ނުކުރާ ބައެކެވެ.

الله سبحانه وتعالى ހަރާމްކުރުމުގައި ކަނޑައަޅުއްވި ކަންތައްތައް، ހަލާލުކުރުމުގައި އެމީހުން ހަދައިދީއެވެ.

އެގޮތުން، އައްޝޫރާ ސޫރަތުގެ 21 އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙުޔުކުރައްވާފައިވެއެވެ،

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُواْ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَن بِهِ ٱللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ ٱلْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ ٱلظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

މާނައީ، "ނުވަތަ ﷲ އިޛުނަ ދެއްވާފައިނުވާ ދީނެއް، އެމީހުންނަށް، ޝަރުޢުކޮށް ކަނޑައަޅައިދިން ޝަރީކުންތަކެއް އެމީހުންނަށް ވޭތޯއެވެ؟ ޙަޤީޤަތުގައި ކަނޑައެޅިގެންވާ ދުވަހަށް ފަސްކުރެއްވުމުގެ ކަލިމަ ނުވާނަމަ، އެމީހުންގެ ދެމެދުގައި ނިޔާ ކަނޑައެޅުއްވިފައިވާނެ ކަމަށްޓެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އަނިޔާވެރިންނަށް ވޭންދެނިވި އަޒާބު ހުއްޓެވެ."
((42 : 21))

އެހެންކަމުން، އެމީހުން އަމިއްލައަށް، އެމީހުންނީ ﷲ ޖައްލަވައި އިލާހުންނަށްކުއްކަމުގައި ވެގަންއެޖެއެވެ. މިސާލަކަށް، ރިބާއާއިކުލާ ބޭންކުތަކާއި، މިއުޖިޒާއި އަދި ޒިނާކުރުންތަކާއި އެއް ހަލާލުކަންތައް ކަމުގައި ހަދައިދީއެވެ. އަދި ހަމަޖެހޭތަކަށް ކުރި ޖިހާދުކުރުން، މިސާލަކަށް، ފުރަތަމަ ޝަރުޢުގެ ޤާނޫނު ފަދަ ކަންތައް ހަލާލުކަމުގައި އެމީހުން ހަދައިދީއެވެ.

އެހެންކަމުން، ޤުރުއާނުގެ ހުކުމާއިގެން ކުރިއަށްދާއިރު، މިކަންތައްތަކަކީ ހަރާމްކަމުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ކަންކަމެވެ.

މިސްކިތްތަކާއި ބެހޭގޮތުން މުހިންމު ކަންތައްތައް

މަސްޖިދުއް ޟިރާރު އާއި ބެހޭގޮތުން

الله سبحانه وتعالى ތައުބާ ސޫރަތުގައި ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مَسْجِداً ضِرَاراً وَكُفْراً وَتَفْرِيقاً بَيْنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَاداً لِّمَنْ حَارَبَ
ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ مِن قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلاَّ ٱلْحُسْنَىٰ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
﴿١٠٧﴾ لاَ تَقُمْ فِيهِ أَبَداً لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى ٱلتَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَن
تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَن يَتَطَهَّرُواْ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾ أَفَمَنْ
أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَم مَّنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا
جُرُفٍ هَارٍ فَٱنْهَارَ بِهِ فِى نَارِ جَهَنَّمَ وَٱللَّهُ لاَ يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾ لاَ
يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ ٱلَّذِى بَنَوْاْ رِيبَةً فِى قُلُوبِهِمْ إِلاَّ أَن تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ
﴿١١٠﴾

މާނައީ، "އަދި (މުއުމިނުންނަށް) ގެއްލުންދިނުމަށާއި، ކާފަރުކަމާއި، މުއުމިނުންގެ މެދުގައި ބައިބައިވުން އުފެއްދުމަށާއި، ކުރިން الله އާއި ރަސޫލާއާ ހަނގުރާމަކުރި މީހުންނަށްޓަކައި، ބަލަބަލާ ތިބުމަށާއި (މިކަންކަމަށްޓަކައި) މިސްކިތެއް ހަދައިގެން އުޅުން މީހުންވެސް އެއުރެންގެ ތެރެއިން ވެއެވެ. އެއުރެން ހުވާކޮށް ބުނާނެ، ހެޔޮކަމެއް ފިޔަވައި ނުކުރަމުއޭ، އެއުރެން ދޮގުވެރިންކަން ކަށަވަރެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެންނީ ދޮގުހަދާ ބައެއްކަމަށް الله ހެކިވެވޮޑިގެންވެއެވެ. ދުވަހަކުވެސް ކަލޭގެފާނު އެ މިސްކިތުގައި (ނަމާދަށް) ތެދުވެ ނުވޮޑިގަންނަވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ފުރަތަމަ ދުވަހުއްސުރެން ތަޤުވާގެ މައްޗަށް ބިނާ އެޅުއްވި މިސްކިތެއްގައި (އެބަހީ، ޤުބާ މިސްކިތުގައި) ކަލޭގެފާނު ތެދުވެ ނަމާދުކުރެއްވުމަށް ހައްގުކަން ބޮޑެވެ. ތާހިރުވުމަށް ލޯބިވާ ފިރިހެނުން އެ މިސްކިތުގައި ވެއެވެ. ތާހިރުވާމީހުންނަ

މިހެންދެނެ ﷲ ޙަބީބުވެވޮޑިގެންވެއެވެ. ފަހެ، ހަޤީޤަތަކީ، ﷲ އަށް ތަޤުވާވެރިވުމާއި، އެއިރު ރިޟާވެރިކަމުން ބިނާކުރި މައްސަކަތް އިމާރާތުގެ ބިނާގެ ބިނާ އެއީ މިޔާ ހެއްޔެވެ؟ ނުވަތަ ވެއްޓިގެންދާ ގަނޑެއްގެ އެއްޖެހޭ ތަންކޮޅުގަމުދީގައި (އެބަހީ، ނިޔާވުގެކަނޑުމުދީގައި) އިމާރާތުގެ ބިނާ ބިނާ ކުރި، އެބިނާއާއެކު ނަރަކައިގެ އަލިފާންގަނޑަށް ވެއްޓިގެން ދިޔަ މީހާ ހެއްޔެވެ؟ އަނިޔާވެރި ބަޔަކަށް ﷲ ތެދުމަގު ނުދައްކަވާނެއެވެ. އެއުރެން ހެދި ބިނާއަކީ ބުރިބުރިވެގެން ދިޔުމުން ހިތްތަކުން، އެއުރެން ބިނާކުރި ބިނާ އެއުރެންގެ ހިތްތަކުގައި ޝައްކުކުރުމުގެ ސަބަބަކަށް ވެގެންދާނެއެވެ. ﷲ އީ ދެނެވޮޑިގެންވާ، ޙިކުމަތްތެރި އިލާހެވެ." ((09 : 107 - 110))

އެހެންކަމުން، މަސްޖިދުއް ޟިރާރުގެ ހުކުމަ ޝަރުޢުގައި ކޮބާހެއްޔެވެ؟

އެފަދަ ތަންތަނަކީ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މުސްލިމުން ދެބައިކުރުމަށް ސަބަބުތަކަކަށްވާ ތަންތަނެވެ. އެގޮތުން، އެފަދަ ތަންތަނުގެ މަސައްކަތްތަކަކީ،

- މުއުމިނުން ބައިބައިކުރުމާއި، މުއުމިނުންނަށް ގެއްލުންދިނުމާއި
- ﷲ އާއި ރަސޫލާއާއި ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރާ މީހުން ތައްޔާރުކުރުމާއި
- ފަސާދަ އާންމުކުރުމާއި އަދި ތެދުވެރިކަން ނައްތާލުމެވެ.

އެހެންކަމުން، އެއްވެސް މިސްކިތެއް ބިނާކުރުމުގައިވާ ދެންނެވުނު ސަބަބުތަކުން ކަމަކަށް ފާޅުވާ ނަމަވެސް، އެމިސްކިތެއްގައި ނަމާދުކުރުމަކީ ހުރުމަތްކުރެވޭ ކަމެކެވެ. މިއާއި ގުޅޭ ގޮތުން، ތަޤުވާގެ މައްޗަށް ބިނާކުރެވުމާއި އަދި މުސްލިމުން ޖަމާކުރުމުގެ ގޮތުން ބިނާކުރެވޭ މިސްކިތަކީ، ސަލަފުންގެ ގޮތުގައި ބެހެއްޓޭ މިސްކިތެއްކަމުގައި ނުވާނެއެވެ. އަދި ތަޤުވާގެ މައްޗަށް ބިނާކުރެވޭ އަދި މުސްލިމުން ޖަމާކުރުމަށް ބަލައިގަނެވޭ މިސްކިތަކީ، ސަލަފުންގެ ގޮތުގައި ބެހެއްޓޭ މިސްކިތެއްކަމުގައި ނުވާނެއެވެ. އެގޮތުން، މިސާލަކަށް، މަސްޖިދުއް ޟިރާރު ހުއްޓެވެ އާއި މަސްޖިދުއް ނަބަވީ ފަދަ މިސްކިތަކީ، ތަޤުވާގެ މައްޗަށް ބިނާކުރެވުމާއި މިސްކިތްތަކެވެ. އަދި ޖަމާއަތުން ގެންގުޅުން މިއަދު މިފަދަ މިސްކިތްތައް

ބެހެއްޓިކަމުގައިވިޔަސް، އެހެނީ މިސްކިތްތަކަކީ މަސްޖިދުއް ސިފަކުރުގެ ގޮތުގައި ބެހެއްޓުން ތަންތަނެއް ނޫނެވެ.

ދީން ފާހަގަކޮށްދެވޭނެ އޮތް އަނެއް ނުކުތާއަކީ، މިހާރު މިސްކިތުގެ ބިނާކުރި، ދެއްކެވުމެއް ކަމަށްޓަކައި ކަމުގައިވާނަމަ، އެމިސްކިތެއް ބަލަހައްޓާ މަސްޖިދުއް ސިފަކުރެވޭ ގޮތުގައެވެ. އެކަމަކު، މިތަނުގައި އެނގެންވާ ނުކުތާއަކީ، މިފަދަ ގޮތަކަށް މިސްކިތެއް ބިނާކޮށްފައިވާނަމަ، އެއިރަށް ސިފައްޓަވާފައި އޮވެދާނެއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى އެކަން ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި މިތަނުގައި މިކަން ފާހަގަކުރަނީ ޝިރކުން ސަލާމަތް، ޖާހިލިއްޔަތު އަޒާބާއި މިސްކިތަށް، الله سبحانه وتعالى އަންގަވައި ހުރިގޮތާއި ތަނެއްކަމުގައި ނުބެހެއްޓޭނެއެވެ. އަދި އެހެންނަމަ މިސްކިތަށް، އެއްވެސް ޝަރީޢަތެއް ގޮތުގައި، މިސްކިތްތަކުން ދީނުގެ ކަންތައްތަކަށް ހުރިގޮތާ ތަނެކެވެ. އެހެންކަމުން، އެހެން މިސްކިތެއް އެއްވެސް ޝަރީޢަތެއްގައި މަސްޖިދު ސިފަކުރުމަށްޓަކައި ބެހެއްޓުނެވެ. މިސާލަކަށް، މަސްޖިދު ޟިރާރާ ފަދަ މިސްކިތްތައް ތަޅާލަން އަމުރުކުރެއްވި (ޢިސްލާމީ މަޢުލޫމާތު) އަދި، މަސްޖިދު ސިފަކުރުމުގެ ހުރިހާ ޝަރުޠުތަކާ ހުރި މިސްކިތެވެ.

މިބައިގެ ދަށުގައި ހިމެނިފައިވާ އަނެއް އާޔަތަކީ،

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَن يَعْمُرُواْ مَسَاجِدَ اللهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ أُوْلَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِى ٱلنَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ ٱللَّهِ مَنْ آمَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلآخِرِ وَأَقَامَ ٱلصَّلاَةَ وَآتَىٰ ٱلزَّكَواةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلاَّ ٱللَّهَ فَعَسَىٰ أُوْلَئِكَ أَن يَكُونُواْ مِنَ ٱلْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾

މާނައީ، "އެއުރެންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކުގެ މައްޗަށް ކާފަރުކަމާމެދު ހެކިވެރިވާ ހާލުގައި، الله ގެ މިސްކިތްތަކަށް ޢިމާރާތްކުރުމަކީ މުޝްރިކުންނަށް ހުރިކަމެއް ނޫނެވެ. އެއުރެންނީ، އެއުރެންގެ އަމަލުތައް ބާޠިލުވެގެންވާ މީހުންނެވެ. އަދި ނަރަ އެއުރެންނީ، ނަރަކައިގައި އަބަދުން ދެމިތިބޭނޭ ބައެކެވެ. الله ގެ މިސްކިތްތަކަށް ޢިމާރާތްކުރާނީ، الله އަށާއި، އާޚިރަތް ދުވަހަށް އީމާންވެ، ނަމާދު ގާއިމުކޮށް، ޒަކާތްދީ، الله އަށް ފިޔަވާ ބިރުގަންނަ މީހުންކަން

ކަށަވަރެވެ. ފަހެ، އެއުރެންނީ، ތެދުމަގު ލިބިގެންވާ މީހުން ކަމުގައިވުން ގާތްބައެކެވެ."
((އައްތައުބާ ސޫރަތް 18 - 17 : 09))

އެހެންކަމުން، މިއާޔަތުން ސާފުކޮށް އެނގޭގޮތުގައި، الله سبحانه وتعالى ގެ މިސްކިތްތަކީ، މުސްލިމުން ބަދަލަށްޖެހިގެންވާން ތަނެއް ނޫނެވެ. މިސާލަކަށް، ދިވެހި ސަރުކާރާއި، ސަޢޫދީ އަރަބިއްޔާގެ ސަރުކާރަކީ މުސްލިމު ސަރުކާރުތަކެއް ކަމުން، މިފަދަ ސަރުކާރުތަކުން މިސްކިތްތައް ބަދަލަށްޖެހިގެން ނުވާނެއެވެ.

ޖަމާޢަތަކީ ކޮބާހެއްޔެވެ؟

ޖަމާޢަތަކީ، الله سبحانه وتعالى އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ ދެއްކެވި ތެދުމަގުން ހިނގާބަޔަކަށް ދިޔަ ބައެކެވެ. އަދި އެއީ އެންމެ މީހަކު ކަމުގައިވިޔަސް ބެލެވޭނީ ޖަމާޢަތް ކަމުގައެވެ. މިސާލަކަށް، ގަދަކަށް މީހުންނަށް ވިސްނިފައިވާ ގޮތުގައި، ބޮޑުބައިގަނޑު އެއީ ޖަމާޢަތެވެ. ނަމަވެސް، އެއީ ޖަމާޢަތް ނޫނެވެ. އެގޮތުން، ބަޤަރާ ސޫރަތުގެ 100 ވަނަ އާޔަތުގައި، الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ.

أَوَكُلَّمَا عَاهَدُواْ عَهْداً نَّبَذَهُ فَرِيقٌ مِّنْهُم بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ

މާނައީ، "އެއުރެން ޢަހުދުވެއްޖެ ކޮންމެހިނދަކު، އެމީހުންގެތެރެއިން ބަޔަކު އެޢަހުދު އެއްލާލައިފިނޫންހެއްޔެވެ؟ އޭގެ ގިނަމީހުން އީމާން ނުވެތެވެ". ((02 : 100))

އަދި، އާލު ޢިމްރާން ސޫރަތުގެ 110 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ،

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ ٱلْكِتَابِ لَكَانَ خَيْراً لَّهُمْ مِّنْهُمُ ٱلْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ ٱلْفَاسِقُونَ

މާނައީ، "މީސްތަކުންނަށްޓަކައި ނެރުއްވި، އެންމެހެޔޮ އުންމަތްކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ވީމެވެ. (އެއީ) ތިޔަބައިމީހުން ހެޔޮކަންތަކަށް އަމުރުކުރައްވާމެވެ. އަދި ނުބައިކަންތަކުން ނަހީކުރައްވާމެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް އީމާންވާމެވެ. ފޮތުގެ އަހުލުވެރިން އީމާންވީނަމަ، އެއުރެންނަށް އެގޮތް ހެޔޮކަން ބޮޑުވީސްކަން ކަށަވަރެވެ. އެއުރެންގެ ތެރެއިން އީމާންވެގެންވާ މީހުންވެއެވެ. އަދި އެއުރެގެ ތެރެއިން ގިނަމީހުންނީ ފާސިޤުންނެވެ." ((03 : 110))

އަދި، އަލް މާއިދާ ސޫރަތުގެ 103 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

مَا جَعَلَ ٱللَّهُ مِن بَحِيرَةٍ وَلاَ سَآئِبَةٍ وَلاَ وَصِيلَةٍ وَلاَ حَامٍ وَلَٰكِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يَفْتَرُونَ عَلَىٰ ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ وَأَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْقِلُونَ

މާނައީ، "ބަޙީރާއި، ސާއިބާއި، ވަޞީލާއި، ހާމީ އާއި މިތަކެތި ހުރުމަތްތެރި ތަކެތި ކަމުގައި الله ލައްވައިފައެއް ނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ކާފިރުވި މީހުން، الله އާމެދު ދޮގުހަދައި ހަދައި އުޅެތެވެ. އަދި އޭގެތެރެއިން ގިނަމީހުންނަކީ ނުވިސްނާމީހުންނެވެ." ((05 : 103))

އަދި، އަލް އަންޢާމް ސޫރަތުގެ 37 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

وَقَالُواْ لَوْلاَ نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّ ٱللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَن يُنَزِّلَ آيَةً وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ

މާނައީ، "އެއުރެން ބުނެއްޖެއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ވެރި އިލާހުގެ ހަޟްރަތުން އެކަލޭގެފާނަށް މުޢުޖިޒާތެއް ބާވައިލެއްވިފައި ނުވަނީ ކީއްވެގެން ހެއްޔެވެ؟ ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، މުޢުޖިޒާތެއް ބާވައިލެއްވުމަށް الله ކުޅަދުންވަންތަ އެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެއުރެންކުރެ ގިނަމީހުން (އެކަމެއް) ނުދަންނަތެވެ." ((06 : 37))

އަދި، އަލް އަންޢާމް ސޫރަތުގެ 111 ވަނައާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވޭ،

وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَآ إِلَيْهِمُ ٱلْمَلآئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ ٱلْمَوْتَىٰ وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلاً مَّا كَانُواْ لِيُؤْمِنُوٓاْ إِلاَّ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ

މާނައީ، "ތިމަން އިލާހު އެއުރެންގެ ގާތަށް މަލާއިކަތުން ބާވައިލެއްވި ނަމަވެސް، އަދި މަރުވެފައިވާ މީހުން އެއުރެންނާ ވާހަކަ ދެއްކި ނަމަވެސް، އަދި (އެއުރެން އެދުނު) ހުރިހާ އެއްޗެއް އެއުރެންގެ ކުރިމައްޗަށް ޖަމާކޮށްދެއްވިނަމަވެސް، الله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މެނުވީ، އެއުރެން އީމާންވާނެ ބަޔަކު ކަމުގައެއް ނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ ގިނަމީހުން (އެކަމެއް) ނުދަންނައެވެ." ((06 : 111))

އަދި، ހަމައެސޫރަތުގެ 116 ވަނައާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވޭ،

وَإِن تُطِعْ أَكْثَرَ مَن فِى ٱلأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ إِن يَتَّبِعُونَ إِلاَّ ٱلظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلاَّ يَخْرُصُونَ

މާނައީ، "އަދި ބިމުގައިވާ ގިނަ މީހުންނަށް ކަލޭގެފާނު ކިޔަމަންތެރިވެ ވަޑައިގެންފިނަމަ، އެއުރެން الله ގެ މަގުން ކަލޭގެފާނު ފުރައްދަރައިލާނެތެވެ. އެއުރެން ހީއަކަށް ނޫނީ ތަބަޢެއް ނުވެއެވެ. އަދި ދޮގުހަދާ ބަޔަކުކަމުގައި މެނުވީ، އެއުރެން ނުވެއެވެ." ((06 : 116))

އަދި، އަލް އަޢްރާފް ސޫރަތުގެ 17 ވަނައާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވޭ،

ثُمَّ لَأَتِيَنَّهُمْ مِّن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَن شَمَآئِلِهِمْ وَلاَ تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ

މާނައީ، "ދެން އެއުރެންގެ ކުރިމަތިންނާއި، ފަހަތުންނާއި، އެއުރެންގެ ކަނާތްފަރާތުންނާއި ވާތްފަރާތުން (ވަސްވާސް ދިނުމަށް) އެއުރެންގެ ގާތަށް ތިމަން (އިބިލީސް، ޝައިޠާނާ) އަންނަ

ހުރީމެވެ. އަދި އޭގެ ގިނަމީހުންނަކީ، ޝުކުރުކުރާ ބައެއްކަމުގައި ތިބާއަށް ފެނިގެނެއް
ނުގަންނަވާނޫއެވެ." ((07 : 17))

އަދި، ހަމައެއްސޫރަތުގެ 187 ވަނައާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

يَسْأَلُونَكَ عَنِ ٱلسَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّى لاَ يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَآ إِلاَّ هُوَ ثَقُلَتْ فِى ٱلسَّمَاوَاتِ وَٱلأَرْضِ لاَ تَأْتِيكُمْ إِلاَّ بَغْتَةً يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِى عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ ٱللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ

މާނައީ، "ޤިޔާމަތުގެ ވަގުތާމެދު، އެއުރެން ކަލޭގެފާނާ ސުވާލުކުރެތެވެ. އެދުވަސް އަންނާނީ ކޮންއިރަކުންތޯއެވެ؟ ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. އެކަން ދެނެވޮޑިގެންވަނީ، ހަމައެކަނި ތިމަން ކަލޭގެފާނުގެ ވެރި އިލާހުގެ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެއިރާއި ދުވަސް، އެކަލާނގެ ވަގުތުގައި އެކަން ފާޅުކުރައްވާ ހުއްޓެވެ. އުޑުތަކާއި، ބިމުގައި އެކަން ބޮޑުކަމަކަށް ވެފައިވެއެވެ. ކުއްލިއަކަށްމެނުވީ، އެކަން ތިޔަބައިމީހުންނާ ހަމައަކަށް ނާންނާނެއެވެ. (އެކަމާމެދު) ކަލޭގެފާނާ އެއުރެން ސުވާލުކުރާއިރު، އެކަމުގެ ހުރިހާ ހަޤީޤަތް، ކަލޭގެފާނު ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަހަލައެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. އެކަން ދެނެވޮޑިގެންވަނީ، ހަމައެކަނި الله ގެ ހަޟްރަތުގައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މީސްތަކުންކުރެ ގިނަމީހުންނަކަށް (އެކަމެއް) ނޭނގެއެވެ."
((07 : 187))

އަދި، ޔޫނުސް ސޫރަތުގެ 36 ވަނައާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلاَّ ظَنّاً إَنَّ ٱلظَّنَّ لاَ يُغْنِى مِنَ ٱلْحَقِّ شَيْئاً إِنَّ ٱللَّهَ عَلَيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ

މާނައީ، "އެއުރެންކުރެ ގިނަމީހުން ހިޔާލަކުމެނުވީ ތަބާއެއް ނުވެތެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ހިޔާލީ ހައްޤުގެ ބަދަލުގައި އެއްވެސްކަމެއް ފުދިގެނެއް ނުދާނެއެވެ. الله އީ، އެއުރެންކުރާ ކަންތައް ރަނގަޅަށް ދެނެވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ." ((10 : 36))

އަދި، ޔޫސުފް ސޫރަތުގެ 103 ވަނައާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

وَمَآ أَكْثَرُ ٱلنَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ

މާނައީ، "އަދި ކަލޭގެފާނު ކިތަންމެވަރަކަށް ޝަޢުޤުވެރިވެވަޑައިގަތަސް، މީސްތަކުންކުރެ ގިނަމީހުން އީމާންވާ ބައެއް ކަމުގައެއް ނުވެއެވެ." ((103 : 12))

އަދި، ހަމައެސޫރަތުގެ 106 ވަނައާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِٱللَّهِ إِلاَّ وَهُمْ مُّشْرِكُونَ

މާނައީ، "އަދި އެއުރެންކުރެ ގިނަމީހުން، ޝަރީކުކުރާ ބައަކުކަމުގައިވާ ހާލުގައި މެނުވީ، الله އަށް އީމާނެއް ނުވެތެވެ." ((106 : 12))

އަދި، އަލްމުއުމިނޫން ސޫރަތުގެ 70 ވަނައާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ،

أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَآءَهُمْ بِٱلْحَقِّ وَأَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ

މާނައީ، "ނުވަތަ އެކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިގައި، މޮޔަކަމެއްވާކަމަށް އެއުރެން ބުނަނީ ހެއްޔެވެ؟ އަދި ކިއްސެއް! (އެހެންނަކުން ނޫނެވެ.) އެއުރެންނަށް އެކަލޭގެފާނު ހައްޤު ގެނެސްދެއްވީއެވެ. އަދި އެއުރެންކުރެ ގިނަމީހުން، ހައްޤަށް ނުރުހޭބައެކެވެ." ((70 : 23))

އެހެންކަމުން، ގިނަބައެއްކަމަކީ ޙައްޤުގެ އަސާސް ނޫން ޤާއިދެއެވެ.

ދެން މިދަންނަވާ ހާދިސާއަށް ބަލާލާ ހިނގާށެވެ.

މޫސާ عليه السلام ގެ އުންމަތުގެ މީހުންނަށް ފިރުޢައުން ބާރަކަށް ވަރުގަދަ އެންމެދުވެރިން، އެމީހުން އަބަދުވެސް އިންކާރުކުރިއެވެ. އެއީ އެއްކިބުރިން، ދުނިޔެއަށް ޖެހިލުމެވެ... އެގޮތުން އަލް މާއިދާ ސޫރަތުގެ 23 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައެވެ.

قَالَ رَجُلاَنِ مِنَ ٱلَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمَا ٱدْخُلُواْ عَلَيْهِمُ ٱلْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ وَعَلَى ٱللَّهِ فَتَوَكَّلُوٓاْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ

މާނައީ، "(الله ދެކެ) ބިރުވެތިވާ މީހުންގެ ތެރެއިން الله ނިޢުމަތް ދެއްވާފައިވާ ދެމީހަކު އެއުރެންނަށް ބުންޏެވެ. އެއުރެންނާ ދިމާއަށް (އެރަށުގެ) ދޮރާށިން ތިޔަބައިމީހުން ވަދެގަންނަވާށެވެ! ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން އެތަނަށް ވަދެއްޖެނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންނީ، (އެއުރެންގެ މައްޗަށް) ގަދަވެގަންނަވާނޭ ބަޔަކުކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން، އިމާންވެގެންވާ ބަޔަކުކަމުގައިވާނަމަ، ހަމައެކަނި، الله އަށް ތަވައްކުލުކުރާށެވެ." ((23 : 05))

މަދުބަޔަކު ދެންނެވި ވާހަކައެއްގެ ހާދިސާއަށް ބަލާއިރު، އެބޭކަލުން ދެންނެވިއެވެ. "الله ގެ އިޒްނާއެކު ކިތައް ކިތައް މަދު ޖަމާޢަތްތަކެއް ގިނަ ޖަމާޢަތްތަކެއްގެ މައްޗަށް ގަދަވެގެންފައިވޭ ހެއްޔެވެ؟ الله ވޮޑިގެންވަނީ ކެތްތެރިންނާ އެކުގައެވެ." އެބޭކަލުން، އަދި ބަޤަރާ ސޫރަތުގެ 249 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِٱلْجُنُودِ قَالَ إِنَّ ٱللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَن شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَن لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّيٓ إِلاَّ مَنِ ٱغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُواْ مِنْهُ إِلاَّ قَلِيلاً مِّنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَٱلَّذِينَ آمَنُواْ مَعَهُ قَالُواْ لاَ طَاقَةَ لَنَا ٱلْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنودِهِ قَالَ ٱلَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلاَقُواْ ٱللَّهِ كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ ٱللَّهِ وَٱللَّهُ مَعَ ٱلصَّابِرِينَ

މާނައީ، "ދެން ލަޝްކަރާއިގެން ޠާލޫތު ނުކުމެވަޑައިގަތް ހިނދު އޭނާ ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ފެންކޯރަކުން ތިޔަބައިމީހުންގެ (ކިޔަމަންތެރިކަން) ޓެސްޓު ބައްލަވާނެއެވެ. ފަހެ، އެކޯރުން ފެންބޮއިފި މީހާ (ތަންނާނެތެވެ!) ފަހެ، އެމީހާ ތިމަންގެ މީހުންގެ ތެރެއަކުން ނުވެތެވެ. އަދި، އޭގެ ރަހަ ބަލައިނުލާމީހާ، ތިމަންގެ މީހުންގެ ތެރެއިންވާ ވާނެއެވެ. އެމީހާގެ އަތުން އެއްކޯރެއްގެ ފެން ނެގިމީހާ ފިޔަވައެވެ. ދެންފަހެ، އެއުރެންގެ

ތެރެއިން މަދުބައެކު ފިޔަވާ، އެއުރެން ފެންބޯއްޖެއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު، ޠާލޫތާއި އޭނާގެ އަރިހުގައި އީމާންވެގެންވި މީހުން، އެކޯރު ފަހަނައަޅައި ހިނގައްޖެހިނދު، އެއުރެން (ގެ ތެރެއިން ބައެއް) ދެންނެވީއެވެ. ޖާލޫތު އާއި، އޭނާގެ ލަޝްކަރާއި ހަނގުރާމަ ކުރުމުގެ ކުޅަދާނަކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނެތެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله އާ ބައްދަލުވާނޭކަން ޔަގީންކުރާމީހުން ބުންޏެވެ. الله ގެ އިޒުނަތާއެކު ކިތަން ކިތަން މަދު ޖަމާއަތްތަކެއް ގިނަ ޖަމާއަތްތަކެއް މައްޗަށް ގަދަވެގެންފައިވޭ ހެއްޔެވެ؟ الله ވަޑައިގެންވަނީ ކެތްތެރިންނާ އެކުގައެވެ."
((02 : 249))

ޒިޔާދަތްތެރިވުމުގެ ތަފްސީލު ބަޔާންވެގެންވާ ހަދީޘްގައިވެސް، "އަދި ނަބިއްޔާ އަންނާނެއެވެ. އަދި އެނބިއްޔާއާއެކުވެސް އެކަކު ނުވަތަ ދެމީހުންނެވެ. އަދި އެހެން ނަބިއްޔާ އަންނާނެއިރު، އެނބިއްޔާއާއެކު އެއްވެސް މީހަކު ނުވާނެއެވެ...." (ބުޚާރީ)

އެހެންކަމުން މަތީގައި ދެންނެވުނު އާޔަތްތަކާއި އަދި ދެންނެވުނު ހަދީޘާ ވިސްނާއިރު، ކިޔަންވީ މަދުބައެކުވިޔަސް، ތެދުމަގުގައި ތިބިއްޔާ އެއީ ޖަމާއަތެއްކަން ހާމަވެގެންދެއެވެ.

އަދި ސަހާބީއްކަލުގައިވާ އިބްނު މަސްއޫދު (رضي الله عنه) ވެސް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ މިފަދައިންނެވެ. "މުސްލިމުންގެ ބޮޑުބައިގަނޑު ޖަމާއަތް ދޫކޮށްނުލާށެވެ! އެންމެ މީހަކުކަމުގައި ވިޔަސް ތެދުމަގުގައި ހުރިނަމަ، އޭނާ އެކަނި ޖަމާއަތެކެވެ."

އެހެންކަމުން، މިކަމުގައި ސަހާބީންގެ ވިސްނުންހުރި ގޮތް މިހިރީ ފެންނާނެވެ. އަދި ބާރުލުމުގައިވާ މީހުންގެ އަދަދުގެ ގިނަކަމަކުން ބަލައި، ނުބައި މަގުގައި ނުހިނގާށެވެ. ހައްގުވެސް ހަމައެކަނި ދަލީލުގެ މައްޗަށެވެ.

އިމާމުންގެ ވައްތަރުތައް

1. ފުރަތަމައީ، ސުންނަތެރި ނަމާދުކުރާ އިމާމުންނެވެ. މިފަދަ ޖަމާޢަތެއް އޮތިނަމަ، މިފަދަ ޖަމާޢަތުގައި ބައިވެރިވާންވާނެއެވެ. އަދި ކޮންމެހެން އެހެން ޖަމާޢަތަކަށް އަރަންޖެހޭ ހާލަތެއް އޮތިނަމަ، އެހެން ޖަމާޢަތެއްގައިވެސް ބައިވެރިވެވިދާނެއެވެ.

2. ދެވަނަ ވައްތަރުގެ އިމާމަކީ، މުބްތަދިޢެއް (ބިދުޢަތްވެރިއެއް)، އެކަމަކު ކާފިރުވާ ބިދުޢައެއްކުރާ މީހެކެވެ. މިސާލަކަށް، ބަލުގުއްސުރި މަޖްހޫލު ގޮތަކަށް ނަމާދުކުރާ މީހާއެވެ. މިފަދަ މީހެއްގެ ފަހަތުގައި ނަމާދުކުރުމަކީ ހުއްދަކަމެކެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އާންމުކޮށް މިފަދަ މީސްރަކަކަށް އެފަދަ އިމާމެއްގެ ފަހަތުގައި ނަމާދުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، ރިޢާޔަތް ކުރެވޭ ފުރުސަތުގެ ކުރިން ނަސޭހަތް އެދިހާއަށް ދަތިވެއްޖެނަމަ އަދި އެދިހާއަށް ދަރިފުޅުން ފުރުސަތުދީގެން ބަދަލުގައި ބައި ކުރިއަށްނުގެންދަވަ، މިފަދަ ޖަމާޢަތަށް ހާޒިރުވެގެން ނުވާނެއެވެ. ސަބަބަކީ، މިއީ ތިބާއަށް ނުހެޔޮބާރު ފުރިހަމަކޮށް ވާތީއެވެ. އަދި އެފަދަ ޖަމާޢަތަށް، އެފުރިހަމަކަން ނުހެޔޮބާ ހާޒިރުވާ މީހަކަށް، އެފުރިހަމަކަމުގެ މިހާރު އެއްވަރުގެ މިހާރެވެ. އެގޮތުން، އަލްނިސާ ސޫރަތުގެ 140 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِى ٱلْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ ٱللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلاَ تَقْعُدُواْ مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُواْ فِى حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذاً مِّثْلُهُمْ إِنَّ ٱللَّهَ جَامِعُ ٱلْمُنَافِقِينَ وَٱلْكَافِرِينَ فِى جَهَنَّمَ جَمِيعاً

މާނައީ، "ހަމަކަށަވަރުން، ފޮތުގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ބާވައިލައްވާފައިވެއެވެ. الله ގެ އާޔަތްތަކަށް ކާފަރުވެ، އެއާޔަތްތަކަށް މަލާމާތްކުރާ އަޑު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިވުނިދާ، އެއުރެން އެހެން ވާހަކައެއް ތަކަށް ފަށައިފުމަށް ދާންދެން، އެއުރެންނާއެކު، ތިޔަބައިމީހުން ނުއިށީނދެވެ! އެހެން ތިޔަބައިމީހުން ތިބެނިމަ، ހަމަކަށަވަރުން،

ތިޔަބައިމީހުންނަކީވެސް އެއުރެންފަދަ ބައެއްކަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله ، މުނާފިޤުންނާއި ކާފިރުންގެ އެންމެން ނަރަކައަށް އެއްކުރައްވާނެތެވެ." ((04 : 140))

3. ތިންވަނައީ، މަޒްހަބުތަކަށް ތަބާވުމުގެ ސަބަބުން ކާފިރުވާ އިމާމުންނެވެ. މިސާލަކަށް، ބުރަޔަވީން، ޝިޔާއީން، ގާދިޔާނީން އަދި ޤުރްއާނީން ފަދަ މީހުންނެވެ.

4. ހަތަރުވަނައީ، ބޮޑު ކުފުރުކުރުމުގެ ސަބަބުން ކާފިރުވާ އިމާމުންނެވެ. މިސާލަކަށް، ޤުރުއާނަށް މަލާމާތްކުރުމާއި ނުވަތަ رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ސުންނަތަށް މަލާމާތްކުރުމާއި، ސިހުރު ހަދާ މީހުންނެވެ. އަދި އެހެނިހެން ޝިރުކު، މިސާލަކަށް؛ ޤަބުރުތަކުގެ ކަޢުބަތުގެ އާޚިއަކަށްވުމާއި، ނުވަތަ އެފަދަ ކަޢްބާގެ މިސްބާޙުތަކަށްވުމާއި، ނުވަތަ ދުޢާނިކަން ދިނުމާއި، ނުވަތަ ފުރިހަމަކުރުމަށް މިސްކަހަކަށްވުމާއި، ނުވަތަ ގާޒީކަހަކަށްވުމާއި ނުވަތަ ވާޙިދިނުމަކަށް ގަވާމިހަހަކަށްވުމާއި، ނުވަތަ ޒިކުރުކަރުއާއިނާގަލާ ދިހަކަށްވުމާއި، ނުވަތަ ޤުރުބާނުގެ މިހަކަށްވުމާއި ނުވަތަ ޖިޔާތު ސަރުކާރުގެ ފުލުހުން ނުވަތަ އެފަދަ ދައިރާއެއްގެ މިހަކަމުގައިވުމެވެ.

5. ފަސްވަނައީ، ޚިޔާނާތްތެރިކަމުގައި ޝިރުކުކުރާ އިމާމުންނެވެ. މިފަދަ ވަކިތަކުގެ މިސާލަކީ، ދިވެހި ސަރުކާރުގެ އިމާމުންނެވެ. މިފަދަ އިމާމުން، ކަނޑައެޅިގެން ނަމާދުގައިވާކަމެއް ނޫންކަން އެނގޭ ހެދުމެއްވެސް، ސަރުކާރުގެ އެންގުންތަކަށް ޚިޔާނާތްތެރިވެއެވެ. މިފަދަ އިމާމަކު މިގޮތަށް ކަންތައްކުރަނީ އެއްވެސް މަޖުބޫރުކަމެއްނެތި އާދޭސް ވަޒީފާ ދިފާޢުކުރުމުގައި ނުވަތަ އެހެންވެސް އެފަދަ ކަމަކަށެވެ. އެހެންކަމުން، މިފަދަ މީހަކީ، ކާފިރު ކުފުރު އަކްބަރެވެ. ސަބަބަކީ، ޢާންމުކުރަމުން އެދޭ ސާފުކުރި އެނގޭ ކުފުރުވެ. މިފަދަ ސާފުކަން އެނގޭ ޝިރުކެވެ. އަދި މިއަސްލަށް ހައްދުފަހަރައެ މީހުންނަށް، މިހެންބުނާ މީހުންނެވެ. "ސުންނަތުން އައިސްފައިވާ ކަންކަމީ، އަހުރެން ފަރުވާލައްޗާ ކަންކަމެއް ނޫނެވެ. އަހަރެން އަހުރެން އަމަލުކުރަމުންދާނީ ސަރުކާރުން އަންގާ ގޮތަށެވެ!" ސުބްޙާނަالله، މިބުނުމުގެ، އަހުރެން الله ވަހީކުރައްވާގޮތަށް ފަރުވާލާއް ނުބަލައްޗެވެ. އެހެނަސް އަހުރެން އިބުލީސްކުރުނާގޮތަށް ހެދުމުތަކުގެ ހިތްއަށް ގޮތެވެ. އަޢޫޛުން، މިއަސްލަކީ ބޮޑު ކުފުރެއް ނޫންތޯ!

ޚާއްސަކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިސްކިތްތަކާއި އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމާމުންގެ ވަޞްފުތަކަށް ބަލާލުމެއް

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ މިސްކިތްތަކަކީ ޖުމްލަ ސަރުކާރުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ މިސްކިތްތަކެވެ.

ޤާނޫނު ސަރުކާރުން ޢައްޔަންކޮށްފައިވާ އިމާމުން، ނަމާދުގެ ކަންތައްތަކާއި މިސްކިތުގެ އަދަބުތައް، ސަރުކާރުން އަންގާގޮތާއި ހިލާފުކަން ނުކުރާނެއެވެ.

ޖުމްލަ ސަރުކާރުން، ޝަރީޢަތުން ބާރުލިބިދީފައިވާ ކަންތައްތަކުން ސަމާލުކަމެއް ނުދޭނެއެވެ. އަދި ޝަރީޢަތުގެ ކަންކަމުން ފަރުވާލެއް ނުބަހައްޓާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މިފަދަ ދަޢުވަތުގެކަންކަން ކަންތައްކުރާނީ މިންބަރުމަތީން ދުއާކުރާނެއެވެ.

އިމާމު މިހާރަށް ޝަރީޢަތުން އެނގިވަޑައިގަތުމަށް އަދިވެސް ކުރުވުމަށް، ޖުމްލަ ސަރުކާރުން ހުއްދަދޭ ނުދޭނެއެވެ. މިކަން، ހުކުރު ދުވަހު އިމާމުންތަކާ ބާރުގެ ބަޔާންކުރާ ކުރުވާ ބިދުޢައިން ވަކިން ރަގަޅަން ސަމާލުވާނެއެވެ.

ހިތްޕުޅުގައި ސުންނަތާއި ޚިޔާލުފުން ނަމާދުކުރުމުގެ ހަމަތަކާއި މިސްކިތް، ޖުމްލަ ސަރުކާރުން ހަމަޖެއްސިވާނެއެވެ. މިކަމުގައި، އެމީހުން ސުންނަތާއި ޚިލާފު މިންވަރު ވަކިން ރަގަޅަން ހަމަވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އިމާމުންނަށް ބައެއް ސުންނަތްތައް ކުރުމުގައި ދަތިތަކާއި ގިނަ ސުންނަތްތަކުގެ ކުރުވުމުގެ (ވެރިކަން) ދިފާޢުކުރުމުގެއެވެ. އަދި އެއީ އެވެރިންގެ އަމިއްލަ ބޭނުންތައް ހާސިލުކުރުމުގެ ގޮތުންކަމާ ކަންތަކެވެ. ފަހަރެއްގައިވެސް ސުންނަތްތައް އަމަލުކުރުމުގެ ގޮތުންކަމާކުއް ނުހެވެ.

ބައެއްކަންކަމުގައި އެވެރިން ކަންކުރުމުންދާ މިސްކިތްކަން އެދޭގޮތަކަށް ނުހެވެ. އަދި މިއާހިލާފަށް ސުންނަތްތަކާއިނުވާ ކަންކަންކުރުމަށްވެސް މަޖުބޫރު ކުރުވާފައި އެބަހުއްޓެވެ. މިކަން ފާހަގަކޮށްލުމުގައި ހަމަ ސަފަހަރު، ހަމައެކަނި ސުވާލުކުރާ މީހުންގެ މައްޗަށްވާތަނބަކަށެވެ. އެގޮތުން، ގަބުރުތަކުގައި އަޅުގަނޑު މިސްކިތްތައް ނަމާދުކުރުމަށް ބެހެއްޓުމައި އެބަހުއްޓެވެ.

އަދި މިފަދަ ކަންކަމުން ދުރުވުމަށްޓަކައި އެދިފައިވާ މިސްކިތްތަކަށް ތަޢާރަފުވެފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލަންޖެހެއެވެ.

((ދީން ތިޔަ އަޅުންގެ މައްޗަށް ތަނަވަސްކަމެއް، ޤަބުރުސްތާނުގައި އަޅުކަން ނުކުރުމަށް އަންގަވާފައިވާ ބައެއް ހަދީޘް ބަޔާންކޮށްލަމެވެ.

ޢާއިޝާ (رضي الله عنها) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. "އުންމު ސަލަމާ، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) އަށް ދަންނަވައެވެ. ހަބަޝާގެ ފައްޅިއެއް ފެނިފައި ސޫރަތާއި ބުދުހުރިކަން އެކަމަނާ ދެއްކެވުމެވެ. އެކަލޭގެފާނު (صلى الله عليه وسلم) ހަރުކޮށް ވިދާޅުވިއެވެ. "އެއުރެންގެ ތެރެއިން ރަގަޅު މީހަކު ތަޤްވާވެރި އަޅުވެރިއަކު މަރުވުމުން، އެމީހެއްގެ ޤަބުރުމަތީގައި އަޅުކަންކުރާ މަޢުބަދެއް އެމީހުން ބިނާކުރެއެވެ. އަދި އެތަނުގައި ހުރިހާ ފައްޅިތަކުގެ ސޫރަތާއި ބުދުތައް އެމީހުން ބަހައްޓައެވެ. އެމީހުންނީ، الله ގެ ހަޟްރަތުގައި އެންމެ ނުބައި މަޚްލޫޤުންނެވެ. އެމީހުން ދުނިޔެމަތީގައި އެއްކަލަކު ބަދުނަސީބުވެއެވެ. އެއީ، ޤަބުރުސްތާނުގައި އަޅުކަންކުރުމާއި އަދި ސޫރަކުރުމާއި ބެދިގެންވެއެވެ." (ބުޚާރީ، މުސްލިމް)

އަދިވެސް، ޢާއިޝާ (رضي الله عنها) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. "رسول الله (صلى الله عليه وسلم) އަވަހާރަވުމުގެ ވަގުތާއި ކައިރިވުމުން، އެކަލޭގެފާނު ފޮތިގަނޑު މޫނުގައި އަޅުއްވައެވެ. (އެހާލުގެ ސަކަރާތުން، ބައެއް ފަހަރު މޫނު ފޮރުއްވަވައެވެ. އަދި ބައެއް ފަހަރު، މޫނު ކަޝްފުކުރައްވަވައެވެ.) މިހާލަތުގައި އެކަލޭގެފާނު އާންމުކޮށް ވިދާޅުވިއެވެ. "ޔަހޫދީންނާއި އަދި ނަޞާރާއިން، އެބައިމީހުންގެ ނަބިއްޔުންގެ ޤަބުރުތަކުގައި އެއީ އަޅުކަންކުރާ ތަންތަނަށް ހަދައިގެ ސަބަބުން، الله ގެ ލަޢުނަތް އެބައިމީހުންނަށް ވާށެވެ." އަދި އެކަލޭގެފާނު (صلى الله عليه وسلم) އެބައިމީހުންގެ އަމަލުތަކާމެދު މިސާލުދައްކަވައި އިންޒާރުކުރައްވައެވެ. އަދި ނަބިއްޔާ (صلى الله عليه وسلم) ގެ ޤަބުރުފުޅަކީ މިސްކިތަކަށް އަޅުކަންކުރުމުގެ ބިރުވެރިކަމާއި، އެކަލޭގެފާނު (صلى الله عليه وسلم) ގެ ޤަބުރުފުޅު، އެކަލޭގެފާނުގެ ސަހާބީންގެ ޤަބުރުތަކާއި ތަފާތުކޮށް، އާންމުކޮށްގެން ވިޔެވެ." (ބުޚާރީ، މުސްލިމް)

އިބްނު މަސްޢޫދު (رضي الله عنه) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. "އެމީހުން ނުބައިމީހުންނަމަ، އެބަޔަކު ދިރިހުރިއްޔާ، އެބައެއްގެ މައްޗަށް ޤިޔާމަތާ ހުންނާނެވެ. (ޤިޔާމަތުގެ އަޒާބާއިބައިން އަނބަ ދިހުންނެވެ.) އަދި އަތްކަންތާގެ ތަރަކާތް (މިސްކީން) ގަބުރުސްތާނު ގެރިގެންނެވެ." (އަޙްމަދު، އަދި އަބޫ ޔަޢުލާގެ ސަޙީޙުގައިވެސް މިރިވާޔަތް އައިސްފައިވެއެވެ.)

ދެން ކޮންމެއަކަސް، ކުރިން ދެއްކި ވާހަކައަށް އެނބުރިލާނަމެވެ.))

އެބުރިން އިމާމުން މަގާމަށް އިސްކުރުމުގައި، އިމާމުންގެ އަޤީދާއަށް ނުބަލާ އަހުލުސުންނަތުވެސް ބަލާފައެއް ނުހުރެއެވެ. މިސާލަކަށް، ފަންޑިތަ ސިހުރުހަދާ މީހުންނާއި، ކާފިރު ޤުބޫރީން، އިމާމުންގެ ގޮތުގައި އިސްކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ސޫފީވެރިކަންވެސް، ފިރުޤާގެ ކަންތައް މީހުންނުކުރިއަށް، އިމާމުންގެ މަގާމު އަދާކުރުމަށް، ތިބޭ އެއްބަސްވާކަށް ކިހިނެއް؟ އިމާމަކަށް ހުންނަވަމުން الله އަށްޓަކައި ކާފަރުވުންތެރިކަން ދެކޮޅުކުރާނީ ކިހިނެއް؟ ހަމަހަމަކުރެވޭތޯ، ދެކޮޅުހަދައިގެންނެވެ. الله سبحانه وتعالى އަލް މުމްތަޙިނާ ސޫރަތުގެ 04 ވަނަ އާޔަތުގައި ވަޙީކުރައްވައެވެ،

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِيٓ إِبْرَاهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُواْ لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءآؤُاْ مِّنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ٱلْعَدَاوَةُ وَٱلْبَغْضَآءُ أَبَداً حَتَّىٰ تُؤْمِنُواْ بِٱللَّهِ وَحْدَهُ إِلاَّ قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لأَبِيهِ لأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَآ أَمْلِكُ لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن شَيْءٍ رَّبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ ٱلْمَصِيرُ

މާނައީ، "އިބްރާހީމްގެފާނާއި، އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުގައިވާ މީހުންގައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރިވެތިވެގެންވާ ނަމޫނާއެއްވާކަން ކަށަވަރުވެއެވެ. (އެއީ) އެއުރެން، އެއުރެންގެ ގައުމަށް ބުނިހިނދެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންނާއި، الله ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާ ތަކެތިން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ބަރީއަވެގެންވަމުއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ދީނަށް ތިޔަބައިމީހުން އިންކާރުކުރަމެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނާއި ދެމެދުގައި އަދާވާތްތެރިކަމާއި، ދުޝްމިނުކަންވެސް އަބަދަށްޓަކައި ފާޅުވެއްޖެއެވެ. އެއްކައުވަންތަ الله އަށް ތިޔަބައިމީހުން

އިމާންވެއްޖައުމަށް ދާންދެންނެވެ. އިބްރާހީމްގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ ބައްޕައަށް ވިދާޅުވި ބަސްފުޅު ފިޔަވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާއަށް ފާފަފުއްސެވުން އެދި ތިމަންކަލޭގެފާނު ދުޢާ ކުރައްވާހުށީމެވެ. (އެހެންއެކަމަކު) الله ގެ ހަޟްރަތުން ތިބާއަށްޓަކައި އެއްވެސްކަމެއް ކޮށްދިނުމުގެ ބާރެއް ތިމަންކަލޭގެފާނަކަށް ނުވެއެވެ. އަޅަގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގޭއެވެ. ހަމައެކަނި، ތިބާރަސްކަލާނގެއަށް އަޅަގެން ވަކީލުކޮށްފީމުއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި، ތިބާރަސްކަލާނގެ ހަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވެ ތައުބާވެއްޖައީމުއެވެ. އަދި އެނބުރި ދިއުންވަނީ، ތިބާރަސްކަލާނގެ ހަޟްރަތަށެވެ." ((60 : 04))

ދެންނެވުނު ސަބަބުތައް މިހެންހުރިނަމަވެސް، އަހަރެމެންގެ ބައެއް އަޚުން، އެކާފަރުންގެ ކައިރިއަށް، ވަޒީފާ ދިނުމަށްއެދި ހުށައަޅައެވެ. ނުވަތަ ބައެއް އަޚުންނަށް މިގޮތަށް ކަންތައްކުރެވޭ ސަބަބަކީ، މިއްލަތު އިބްރާހީމްގެ މައުޟޫޢު ލިބެހުރިމަޞްލަޙަތުތަކެވެ. އަދި އެފަދަ ވެރިންގެ ކައިރިން ދުރުވުން އެއީ ސާފުކަމެއް އެނގޭ ރަގަނޅުގޮތެއްކަން އެނގޭއިރުވެސް، ބައެއް އަޚުން އެފަދަ ގޮތަކަށް ސަރުކާރަށް މަސައްކަތްކޮށްދެމުންދަނީ، އެއަޚުންގެ ބައެއް އަމިއްލަ އެދުންތަކާއި ހުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އަދި މިފަދަ އަޚުން އިޚުތިޔާރުކުރަނީ އެކަމެއްގައި ދަތިއުނދަގޫތައްލިބުމާ މަދުވެ. އަދި އެއަޚުންގެ ދަޢުވާއަކީ، އަހަރެމެން މިގޮތަށް މަސައްކަތްކޮށްދެނީ الله ގެ ދީނަށް ނަސްރުދިނުމުގެ ގޮތުންނެވެ. ދެން މިގޮތަށް ކަންތައްކުރާފަރާތުން ނުކުންނަ ސުވާލަކީ، އެއަޚުން އެކަމުގެ ދަޢުވާގައި ތެދުވެރިބަހެއްކަމުގައި ވާހެއްޔެވެ؟ ނަބިއްޔުންނަކީ، الله سبحانه وتعالى ގާއި އެންމެ ގާތް ބޭކަލުން ކަމުގައިވާއިރުވެސް، އެބޭކަލުންނަށްވެސް އެގޮތަކަށް ކަންތައް ކުރައްވާފައެއް ނެތެވެ.

ދެން އިމާމުންގެ ވަޒީފާގެ ގޮތުން، ކޮންމެ އިމާމަކުވެސް ދަނީ މަތިމަތިޖީލަކަށެވެ. އެއީ އިސްލާމީ މުއައްސަސާތަކުގެ އިމާމާއި، ވަޒީރު ހުކުމަތާއި، ސުލްޠާނުކުރުމާއި އަދި ރިޔާސީކުރުމަށެވެ. މި މަޖިލިހުގެ މެންބަރުންނަށް ބަލާއިރު، މިމަޖިލިހުގެ ގިނަ މެންބަރުންނަކީ، ދާއިރާތަކުން އިސްލާމީކަން ދުރުކަން ފަދަ ބައެއްކަ. ކަންމިހެންހުރިއިރު، އިމާމުންގެ އެވެރިންނާއި މަޞްލަޙަތު އުޅޭނީ ކޮންފަދަ ގޮތަކުން ހެއްޔެވެ؟ އަދި އެވެރިން ގޮތް އެކުވެރިންކަމުގައި ބަލާނީ ކޮންފަދަ ގޮތަކުން ހެއްޔެވެ؟ އަދި އެވެރިންނަށް އިޚްލާޞްތެރިވާނީ ކޮންފަދަ ގޮތަކުން ހެއްޔެވެ؟ ކަންތައް މިގޮތަށް

ދިމާވަނީ، ދީނުގެ އެންމެފުރިހަމަ އަސާސްތައް ފަހުމްވުމައި ނުވާތީއެވެ. ނުވަތަ އެމީހުންގެ އަމިއްލަ އެދުން ކުރިއަރުވައި، ދީނުގެ އުސޫލުތަކަށް އަހަމު ނުކުރުމުންނެވެ.

އަދި ބިދުޢަ ހެދުމަކީ އަމުރުކުރެއްވި ވަޒީފާތަކަށް އެއްބަސްވާނީ ކިހިނެއް ހެއްޔެވެ؟ އަދި މިކަމުގައި އެންމެ އަޅިއިބާކަމަކީ، މިވެނި އެވެނި ކަންކަމީ ބިދުޢަކަމަށް އެއަރުން އެއްބަސްވާއިރުވެސް، އެކަމުން ދުރުވެ ނުވެއެވެ. އަދި އެއަރުންގެ ދަޢުވާއަކީ، ވަޒީފާގައި ހުރުމީ، ދުފުރުސަތިން ކުޑަ ފުރުސަ ކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން، އަނިގެން ނަމަވެސް ނުވަތަ ޝާނީ ނަމަވެސް، އެގޮތަށް އެއަރުން ތިބޭތީ، ދީނާއި ކެރިވަރުކުރުމުގެވެ. އެހެންކަމުން، ކުރިން ދެންނެވުނު އާދަޔާގައި ބާރަށްވާފަދައިން، މިކަންވެގެންދަނީ އެމީހުންގެ ކުރުކަނުމެވެ. އަދި އެކަމަށް އެކަމުގައި ފިތުނަވާކަމުގެކެވެ. އަދި މިކަމުގެ ސަބަބުން ދީނަށްޓަކައި މުޅި ޢާލަމުގެ ދެނެވެ. އެހެންކަމުން، އަހަރުމެން ވާދި އެދުރި الله سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލަމުންނެވެ.

ތަކުފީރުކުރުމުގެ މައްސަލަ

މީހެއްގެ އިސްލާމްކަން ގެއްލޭ ކަންތައްތައް

ޝައިޚުލް އިސްލާމް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު (رحمه الله) ބަޔާންކުރައްވާފައިވަނީ، "ދިހަކަމެއްގެ ސަބަބުން މީހާގެ އިސްލާމްކަން ގެއްލިދެއެވެ...". އެކަންތައްތަކަކީ،

1. الشرك في عبادة الله تعالى

الله سبحانه وتعالى އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި ބައިވެރިއަކު ބައިވެރިކުރުމެވެ. އެގޮތުން، އައްނިސާ ސޫރަތުގެ 48 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

إِنَّ ٱللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفْتَرَىٰ إِثْماً عَظِيماً

މާނައީ، "ހަމަކަށަވަރުން، الله، (އަޅުކަން ކުރުމުގައި) އެއިލާހަށް ޝަރީކު ކުރުމުގެ ފާފައެއް ނުފުއްސަވާނެއެވެ. އެހެން ފާފަތައް، އެއިލާހު އިރާދަކުރައްވާ މީހަކަށް ފުއްސަވައެވެ. އަދި الله އަށް ޝަރީކުކުރާ މީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އެމީހާ ބޮޑުވެގެންވާ ފާފައަކަށް އަރައިގެންފިކަން ކަށަވަރެވެ." ((48 : 04))

މިފަދަ ޝިރުކުގެ ތެރޭގައި الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކަށް ޢަބާދަތްކުރުން ހިމެނެއެވެ. މިސާލަކަށް، ޖިންނީއަކަށް ޢަބާދަތްކުރުމާއި، ޤަބުރަކަށް ޢަބާދަތްކުރުން ހިމެނެއެވެ. އަދި މަރުވެފައި ތިބި މީހުންނަށް ގޮވުމާއި، އެމީހުންގެ ކިބައިން މަދަދަށް އެދުމާއި، އެމީހުންނަށް ހަދިޔާ ގެންގޮސްދިނުމާއި، އެމީހުންނަށް ޢަބާދަތްކުރުމީ މިވައްތަރުގެ ޝިރުކެވެ.

2. **من يجعل بينه وبين الله وسائط يدعوهم ويسألهم الشفاعة ويتوكل عليهم كفر إجماعا**

الله سبحانه وتعالى އާއި އެމީހަކާއި ދެމެދު ބައިވެރިއަކު ބައިވެރިކުރުމެވެ. އެގޮތުން، އެބައިވެރިކުރާ ފަރާތަކަށް ދުޢާކުރުމާއި، އެބައިވެރިކުރާ ފަރާތުގެ ކިބައިން ޝަފާޢަތަށް އެދުމާއި، އެބައިވެރިކުރާ ފަރާތަކަށް ތަވައްކަލުކުރުމެވެ. އެފަދަ އަމަލުތަކުން މީހަކުނަމަ، އެމީހަކު ކާފިރުވެއްޖެއެވެ. މިއީ މިއަދުގެ އަދި ކުރީގެ މުސްލިމުންގެވެސް އިޖްމާޢުގައިވާ އެއްބަސްވުމާ ގޮތެވެ.

3. **من لم يكفر المشركين أو شك في كفرهم , أو صحح مذهبهم كفر**

މުޝްރިކުންނަކީ ކާފިރުންނަކަށް ގަބޫލުނުކުރާ މީހަކު، ނުވަތަ އެމީހުންގެ ކާފިރުކަމާމެދު ޝައްކުކުރާ މީހަކު، ނުވަތަ އެމީހުންގެ ގޮތް ރަގަޅުކަމުގައި ބަލައިފިމީހަކީ ކާފިރެކެވެ.

4. **من اعتقد أن غير هدي النبي صلى الله عليه وسلم أكمل من هديه ، أو أن حكم غيره أحسن من حكمه ، كالذي يفضل حكم الطواغيت على حكمه فهو كافر**

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ދެއްކެވި ތެދުމަގަށްވުރެ، އެހެން މަގެއް އެއީ ފުރިހަމަ ތެދުމަގެއް ކަމުގައި އިޢުތިޤާދުކުރާ މީހަކު، ނުވަތަ އެހެންމީހެއްގެ ޙުކުމްއީ ނަބިއްޔާގެ ޙުކުމްފުޅަށްވުރެ ރަނގަޅު އެއްޗެއްކަމުގައި ބަލައިފި މީހަކެވެ. (މިހެން އަމަލުކުރުން މީހަކު، ކުފުރުގެ އަމަލުތަކުންނެވެ.) އެފަދަ މީހެއްގެ މިސާލަކީ، ނަބިއްޔާގެ ޙުކުމްފުޅަށްވުރެ ޠާޣޫތުން ޤާނޫނު ޖާހިލީ ޙުކުމްތަކަށް ރަނގަޅުވީ މީހެއްގެ މިސާލެވެ. މިޒަމާނަކީ، ކުފުރުގައިވާ މީހެއްގެ ޙާލަތެވެ.

5. من أبغض شيئا مما جاء به الرسول صلى الله عليه وسلم ولو عمل به فقد كفر

ފަސްވަނައީ، ނަބިއްޔާ (صلى الله عليه وسلم) ގެންނެވި އެއްވެސް ކަމަކަށް ނުރުހުންވެރިވެއްޖެ މީހަކު، ކުފުރުވެއްޖެއެވެ. އަދި އެމީހަކު އެއަމަލެއް ކުރިކަމުގައިވިޔަސް ވެއެވެ.

6. من استهزئ شيء من دين الرسول صلى الله عليه وسلم ، أو ثوابه أو عقابه ، كفر.

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެންނެވި ދީނުގެ އެއްވެސް ކަމަކަށް ނުވަތަ މިދީނުގެ ގޯހަކަމެއްކުރުމުން ދީނީ ސަވާބަށް ނުވަތަ ޢިޤާބުންކަމަށް ބަލާނުކުރެއްވާފައިވާ ޖަޒާބަދި ސަމާސާއެއްކަމުގައި ނުވަތަ ޗެކެއްކަމުގައި ހަދައިފި މީހަކު، އޭނާ ކުފުރުގެ ހަދުފޯރިއެވެ. އެގޮތުން، އައްތައުބާ ސޫރަތުގެ 65 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِٱللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ

މާނައީ، "ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭގެފާނު އެއުރެންނާ ސުވާލުކުރައްވައިފިނަމަ، އެއުރެން ދަންނަވާނެކަން ކަށަވަރެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންމެން ހަމައެކަނި ވާހަކަދައްކާލައި، ކުޅިވަރު ކުޅެކުޅުމުގައި ވީމެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ މަލާމާތްކޮށް ކުޅެނީ الله އާއި އެކަލާނގެ އާޔަތްތަކާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ހެއްޔެވެ؟"
((09 : 65))

7. **السحر ، ومنه الصرف والعطف ، فمن فعله أو رضي به كفر ، والدليل قول الله تعالى:**

ސިޙުރު ހެދުމެވެ. (މިއީ ކުފުރުގެ އަމަލެކެވެ.) މިކަމުގައި ހިމެނެނީ، އެކަކު އަނެކަކާދުރުކޮ ލޯބިކުރުވުމާއި ނުވަތަ ނަފްރަތުކުރުވުމަށް (އިސްތިކިރި ވަރިޢޫލި) ހެދޭ ފަންޑިތަ ސިޙުރެވެ. އެގޮތުން، މިދަސްއަކަމެއްކުރި މީހަކު ނުވަތަ އެކަމަށް ރުހުނު މީހަކު، ކުފުރުގެ އަމަލުކޮށްފިއެވެ. الله سبحانه وتعالى އަލް ބަޤަރާ ސޫރަތުގައި ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولاَ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلاَ تَكْفُرْ

މާނައީ، "ތިމަންމެން ވާކަށްނަކަވީ އިމްތިޙާނެއްކަމުގައޭ، ވެސް (އެދަސްކޮށްދޭން) ކާފަރުނުވާށޭ ވިދާޅުވެ (ނަސޭހަތްދެއްވުމަށްފަހުގައި) މެނުވީ، އެއްވެސް މީހަކަށް އެ ދެމަލާއިކަތުން އުނގަންނަވައެއް ނުދެއްވައެވެ." ((102 : 02))

8. **مظاهرة المشركين ومعاونتهم على المسلمين والدليل قوله تعالى:**

މުސްލިމުންނާއި ދެކޮޅަށް މުޝްރިކުންނަށް އެހީތެރިކަން ދިނުމާއި އެއްބާރުލުން ދިނުމަކީ، އެވެސް ކާފަރުވާން ކަމެކެވެ. الله سبحانه وتعالى އަލް މާއިދާ ސޫރަތުގައި ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَارَىٰ أَوْلِيَآءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ ٱللَّهَ لاَ يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّالِمِينَ

މާނައީ، "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިން (އެއީ) އެކުވެރިން ކަމުގައި ނުހިފާށެވެ! އެއުރެންގެ ތެރެއިން އެއްބަޔަކީ އަނެއްބައެއްގެ އެކުވެރިންނެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން، އެއުރެން އެކުވެރިން ކަމުގައި ބަލައިފިމީހާ

(ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އެއީ، އެއުރެންގެ ތެރެއިންވާ މީހެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އަނިޔާވެރި ބަޔަކަށް الله ތެދުމަގެއް ނުދައްކަވާނެތެވެ."
((05 : 51))

9. من اعتقد أن بعض الناس يسعه الخروج عن شريعة محمد صلى الله عليه وسلم كما وسع الخضر الخروج عن شريعة موسى عليه السلام فهو كافر

މުޙައްމަދު (صلى الله عليه وسلم) ގެންނެވި ޝަރީޢަތުން، ބައެއް މީހުން ދުރުވެގެންވާނެކަމަށް ގަބޫލުކުރުމީ، އެމީހަކީ ކާފިރުވާނެކަމެކެވެ. އެއީ މިސާލަކަށް، އަލްޚިޟްރު (عليه السلام)، މޫސާ (عليه السلام)ގެ ޝަރީޢަތުން ބޭރުވެފައިވާ އުސޫލުންނެވެ.

މިކަން ގެނެސްދީފައިވާ ސަބަބަކީ، ބައެއް ސޫފީން ގަބޫލުކުރާގޮތުގައި، ރަސޫލުالله (صلى الله عليه وسلم) ގެންނެވި ދީނަށް ވަލީއަކަށް ތަބާވާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ. އަދި އެފަދަ ވަލީއަކަށް މިދީނުގެ މަގުން ހިނގުން ހުއްޓުމުގެ އިޚްތިޔާރު ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން، އެވަލީއަކަށް ޔަޤީންކަން ލިބުނު ހިސާބުން ފެށިގެން، ނަމާދުކުރުމާއި އެނޫނުން އަޅުކަންތަކުން ހުއްޓުމުގެ އިޚްތިޔާރު ލިބިގެންވެއެވެ. މިގޮތަށް ގަބޫލުކުރުމީ މީހަކު ކާފިރުވެއެވެ.

10. الإعراض عن دين الله تعالى ، لا يتعلمه ولا يعمل به ، والدليل قوله تعالى:

އިސްލާމްދީނުން ފުރަގަސްދިނުމީ މިހެނެވެ. ނުވަތަ އެދީން އުނގެނުން މަސައްކަތްކޮށްނުލާ މިހެން ނުވަތަ އަމަލުނުކުރުމާ މިހެނެވެ. (މިއީވެސް ކުފްރުގެ ބާވަތެކެވެ.) މިކަމުގެ ދަލީލަކީ، الله سبحانه وتعالى ގެ ވަޙީބަސްފުޅެވެ.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَآ إِنَّا مِنَ ٱلْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ

މާނައީ، "އެމީހެއްގެ ވެރިއިލާހުގެ އާޔަތްތަކުން އެމީހަކަށް ހަނދާންކޮށްދެއްވުމުން، ދެން އެއާޔަތްތަކަށް ފުރަގަސްދީ އެނބުރިގަތް މީހަކަށްވުރެން އަނިޔާވެރިޔަކު ބޮޑު ކާކުހެއްތޯ؟ ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންއިލާހު ކުށްވެރިންގެ ކިބައިން ބަދަލުހިއްޕަވާނޫމެވެ."

((32 : 22))

ބާރުންވެސް ކަންތައްތަކާ، ސަލާމަތަކާ ދެއްކިވާހަކައަކީ ދީނާމެދު ސިޔާސީ ކަންތައް ދެއްކި ވާހަކައަކީ ދީނާ ބެހޭފަރާތަކަށް، މިކަމުގައި ތަފާތެއް ނެތެވެ. މިކަމުގައި ހަމައެކަނި އިސްލާމީ ސިޔާސަތު މިހާރު، މަޖްބޫރު ހާލަތުގައި މިހެން ބަނަވަޖެހުން މިހާރެވެ. ދީނުންވެސް ހުރިހާ ހާލަތެއްގައި މިހާރު ހާލަތުގައި ހާލަތުގެ ދަށުން މިހާރުވެސް ވަރަށްގިނަ ކުރެވޭ ކަންތައް ކުރެވެވެ. އަދި އާދަމާ ބާރުއަރާ، މީހު ވަރަށް ގިނައިން މިހާރުވެސް ކުރެވޭ ކަންތައްތަކެވެ. އެގޮތުން، މުސްލިމުން މިކަމަށް ބަރުވެރިވެ ވަރަށް ސަލާމަތާއި ވަރަށް ބޮޑު ކަމެކެވެ. އަހަރެމެން الله ގެ ރައްކާތެރިކަމަށް އެދުނީ އެއިލާހު ކޮންމެ ތަނެއްގައި ކަންތައްތައް ސަލާމަތް ކުރައްވާށިއެވެ، އަދި الله ގެ ގަދަފަދަ އަޖުރުން ސަލާމަތް ކުރައްވާށިއެވެ."

އެހެންކަމުން، މުސްލިމުން ދީނުގެ ދަށުން ކުރާގޮތަށް ދިރިއުޅުން ކުރުމަކީ. އެގޮތުން، ދީނުގެ ދަށުން އަމަލުކުރަން ކަމެއް ނުވަތަ ހުރިހާ ކަމެއްގެ ބޭނުމަކީ، އޭރުގެ ޝަރުޢީ ހުކުމުގެ ކަމެކެވެ. ދީނުގެ ކަންތައްތައް މިހާރުގައި ބާރުކުރަމުން ހުރި، އަހަރެމެންގެ މުސްލިމުންގެ އިމާމުންގެ ކިބައިގައި މިފަދަ އަދަބުތައް ހުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.

ޑިމޮކްރަސީގައި ބައިވެރިވާ މީހާ ކުފުރުވާނެކަން.

ޑިމޮކްރަސީގައި ބައިވެރިވުމަކީ ކުފުރުކަން އެނގުމަށް، ޑިމޮކްރަސީގެ މަސައްކަތްތަކުގައި އުޅޭމީހަކަށް ފައިދާކުރާނެ މައުލޫމާތުތަކެވެ. އެގޮތުން، ޑިމޮކްރަސީގެ ތާރީޚުން، ޕްލޭޓޯއާ އިންގިރޭސިން ކަނޑައެޅިފައިވާ ހަމައަކާއި، ޕާލިމެންޓުގެ ގަވާއިދުން ފެށިގެން ޔުނާނުންނާއި

ހަމައަނާއި، މިޒިރާ މިހުންނީ الله އަށް ކާފިރުވާބައެކެވެ. މިކަން މިތަންގައި ބަލާނުކުރަންޖެހުން ސަލަފުބަޔާ، ދީނަ އިމާމުންނަކީ ޚިޔާލުތަކާ މިހުންނަންވާނެއި، އަދި އެހެންނަމަ ޖެހޭކަށް ކުރިއުޅުއްވާ ގޮތް މިސާލަކަށް، އަދިވެސް، ޖެހުމުގެ އުޅޭޖާ... ވަކި ޚިޔާލުތަކާ އަޅުއްވާ ބައިކަލަމުގައި ވާހަކަ.

ސަލައިދު ފުރުޞަ ވިދާޅުވަނީ؛ "އަދި އިސްލާމްދަރި... الله سبحانه وتعالى އަށްވާ ދީނެކެވެ. އަދި އެއީ الله سبحانه وتعالى ގެ ހަށިގަނޑަށް އައި ކަންތައް ރަސޫލުބޭކަލެއްގެ ދީނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله سبحانه وتعالى މިދީން ރަސޫލުބޭކަލުންނާއެކު ފޮނުއްވައިވީ، އަޅުންގެ އަޅުވެރިކަމުން ސަލާމަތުކުރައްވާ، الله سبحانه وتعالى އަށް އެކަނި އަޅުކަން ކުރުއްވުމަށެވެ. އަދި އަޅުވެރިކަމުގެ އިސްތިއުމާރުން ސަލާމަތުކުރައްވާ الله سبحانه وتعالى ގެ އަދުލުވެރިކަމަށް ވެއްދުމަށެވެ. އެހެންނަމަކުން، އެކަމުން ދުނިޔެ އަނބުރާލައިދީ މިހަކާ، الله سبحانه وتعالى ގެ ފުޅާކަމާ ގުޅުން މުސްލިމުން ނޭނގެވެ. މިކަމުގައި ކަނޑައެޅިފައި ބަޔާން ކަނޑައެޅުނު ގުޅުމަކަށް ދެނެގަތުމާ އެކުވެރިކަމަށް، އަދި މަގުފުރަދިރިހުރިއަށް މިހުންނަން ނޫނެއްގެ ނުނިވުމުގަވާއިދުންނަކަށް، މިކަން އޮތީ މިޖެހޭނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله سبحانه وتعالى ގެ ދީނަކީ އިސްލާމްދީނެވެ."

ޝައިހް އަބްދުﷲ ފާރިޙު ބިން އަބްދުﷲ އަލިޔު، އޭނާގެ ފޮތެއްކަމުގައިވާ 'ޖިހާދުއްސޫ' ގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވަނީ؛

"އިސްލާމްކަން ގެއްލިދާ ހަމަތަކަށް ކަލަމީ: ހައްދުތަށް ގާއިމުކުރުމުގައި ނުވަތަ އެހެންވެސް ކަމެއްގައި الله سبحانه وتعالى ގެ ޝަރީޢަތް ފިޔަވައި އެހެން ޝަރީޢަތެއް ހުކުމަކުރުމުގައި ގަބޫލުކުރަން މިޖެހުނީ. އަދި ހަމައެހެންމެ، އޭނާ އަޙަދު މިގަބޫލުކުރި ޝަރީޢަތެއް الله سبحانه وتعالى ގެ ޝަރީޢަތަށްވުރެ ރަނގަޅު ޝަރީޢަތެއްކަމުގައި ގަބޫލުކުރިޔަސް، މިއައު ޝަރީޢަތް ހުކުމުކުރުމުގެ ސަބަބުން، އިޖްމާއިން ގަބޫލުކުރާނެކަމުގައި (އެއީ، ހުރިހާ ދީނުގަ ބޭކަލުން އެއްބަސްވެވަޑައިގެންފައިވާ ގޮތުގައި) الله سبحانه وتعالى ބާރުވެރިކަމުގައި ހުރިކަމާ ކަލިމަ އޭގާ ހުކުމްކުރުއްވީއެވެ. އަދި ދީނުގައި ސާބިތުން الله ބާރުވެރިކަމުގައި ކާފިރުވެގެންވާ ފަދައިން ޖިހާދުކުރުމާ، ރަސޫލުންނަށް ކަރާމާތް ހުކުމުކުރުމާ ދުރުކަމުދާނެކަމެވެ. އަދި الله سبحانه

وتعالى ގެ ޝަރީޢަތް ފިޔަވައި އެހެން ޝަރީޢަތެއް ކުރުމީ، ދުސްތޫރުންގެ އިޖުމާޢުގައިވާގޮތުން، އެއީ ހަމަ ކާފިރުވާންކަމެކެވެ..."

އިތުރަށް އޭނާ ބަޔާންކުރައްވަނީ،

އެމީހުންނަށް (ހަދީޘުގެ ލަފްޒުބަރުންނަށް) ވާޖިބުވީހުންނަށް، އެކަށޭނެ ކަފުރުގެ ހަމަފުރުވެ. މިކަން މިހެންވާ ސަބަބަކީ، ޕާލަމެންޓުގެ ޑިމޮކްރަސީއެއްގައި، ޤާނޫނުހަދާ މީހުންނަކީ އަސްލުގައި الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި، އެހެންފަރާތްތަކުގެ ޝަރީޢަތުގެ ގާނޫނުގެ ގޮތުގައި ހެދުމަށް ބާރު އިންސާނުންނަށް ދޭ ބައެކެވެ. އެގޮތުން، ވާޖިބާ މީހުންނަކީ، ޕާލަމެންޓުގެ ޤާނޫނުހަދާ މީހުން ޝަރީޢަތުގެ ގާނޫނު ހެދުމަށް ހައްޤުވެރިވާ، އެކަން ތަޤްލީދުކުރާ ބައެކެވެ. އެމީހުން މިކަންކުރަނީ، އެމީހުންގެ ވާޖިބު އެކަމަށް ދީގެންނެވެ. އެއީ الله سبحانه وتعالى ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކުގެ ޝަރީޢަތް ގަބޫލުކުރުމެވެ. އެގޮތުން، އާލު އިމްރާން ސޫރަތުގެ 80 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

وَلاَ يَأْمُرَكُمْ أَن تَتَّخِذُواْ ٱلْمَلاَئِكَةَ وَٱلنَّبِيِّيْنَ أَرْبَاباً أَيَأْمُرُكُم بِٱلْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُّسْلِمُونَ

މާނައީ، "އަދި މަލާއިކަތުންނާއި، ނަބިއްޔުންނާ އިލާހުންކަމުގައި ހަދައިގަތުމަށް އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް އަމުރުކުރައްވާނެ ނޫނެވެ. ތިޔަބައިމީހުން މުސްލިމުން ކަމުގައިވެގެން ތިބުމަށްފަހު، ކާފިރުވުމަށް އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް (ތޯ) އަމުރުކުރައްވާނީ ހެއްޔެވެ؟"
((03 : 80))

އަބޫ މުޙައްމަދު އަލް މަޤްދިސީ، އޭނާގެ ފޮތްކަމުގައިވާ 'ޑިމޮކްރަސީއަކީ ދީނެކެވެ.' މިފޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވަނީ،

'އެހެންކަމުން، ޑިމޮކްރަސީއަކީ އެއްގޮތަކުން ބަލައިފިނަމަ، އެއްއިލާހަށްވުރެ ގިނަ އިލާހުން ގަބޫލުކުރުމެވެ. (އެއީ، އިންސާނާގެ ބަޔަކު ދީނާޚިލާފަށް، ޤާނޫނުހެދުމެވެ.) އަދި އެހެންގޮތަކުން

ބަލާއިރު ޖުމްހޫރީސިޔާސަތު، ނަބިއްޔުންނާއި ރަސޫލުން ގެންނެވި، އެއްއިލާހަށް އަޅުކަންކުރުން ގަބޫލުކުރާމީހުގެ ދީނާޚިލާފުވެއެވެ. (އެއީ، އިނގިރޭސި ބަހުން ދަންނަވާނަމަ، ޑިމޮކްރަސީ އަށް ދީނާޚިލާފުވެއެވެ.) މިކަމުގެ ތެރޭގައި އަދި ގިނަ ސަބަބުތައް ހިމެނެއެވެ. މިކަމުގެ ކުރު ތަފްސީލެއް ތިރީގައި މިހިމަނާލަނީއެވެ.

ފުރަތަމަކަމީ، އެކަމަކީ ޝަރީޢަތުން ހަމަޖެހިވާ ގާނޫނުތަކެވެ. ނުވަތަ އެއީ الله ޖިހަތުގައި އެކަން އިލާހުންގެ ހުކުމެވެ. އެހެނަސް، އެއީ الله سبحانه وتعالى ގެ ހުކުމްފުޅާއި ޚިލާފެވެ. الله سبحانه وتعالى، އެއިލާހުގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު (صلى الله عليه وسلم) އަށް ވަޙީކުރެއްވި، އެއިލާހު އަންގަވާ ގޮތަށް ހުކުމްކުރުމަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. އަދި ވަޙީކުރެއްވި މިސްރާލުން އެދޭތެރޭ ހުކުމްކުރުމަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى އަންގަވާފައިވާ ގޮތް ދޫކޮށްލުމުން ރުއްސެވިއެވެ. އެގޮތުން، އަލް މާއިދާ ސޫރަތުގެ 49 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވި،

وَأَنِ ٱحْكُم بَيْنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَلاَ تَتَّبِعْ أَهْوَآءَهُمْ وَٱحْذَرْهُمْ أَن يَفْتِنُوكَ عَن بَعْضِ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ إِلَيْكَ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَٱعْلَمْ أَنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُصِيبَهُم بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيراً مِّنَ ٱلنَّاسِ لَفَاسِقُونَ

މާނައީ، "އަދި الله ބާވައިލެއްވި ގޮތުގެ މަތީން، އެއުރެންގެ މެދުގައި ކަލޭގެފާނު ހުކުމްކުރައްވާށެވެ. އަދި އެއުރެންގެ އަހުވާއަށް ކަލޭގެފާނު ތަބާނުވާށެވެ. އަދި الله ކަލޭގެފާނަށް ބާވައިލެއްވި ބައެއް އެއްޗެއްސާ ކަލޭގެފާނު އެއުރެން ފިތުނަކުރުމުން ރައްކާތެރިވާށެވެ. ފަހެ، އެއުރެން ފުރަގަސްދީފިނަމަ، ކަލޭގެފާނު ދަންނަވާށެވެ، الله އިރާދަކުރައްވަނީ، އެއުރެންގެ ބައެއް ފާފަތަކުގެ ސަބަބުން، އެއުރެންނަށް އުނދަގޫ ދިނުމަށެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ގިނަބައެއް ފާސިޤުންނެވެ."
((05 : 49))

އެގޮތުން، الله سبحانه وتعالى އަޅުތަކުންނަށް ކުރެއްވީ ދީނަށް އިސްތިޤާމަތްވުމަށެވެ. އެހެނަސް، ޖާހިލިއްޔަތުގައި އަދި އެއް އިލާހަކާއެކު ގިނަ އިލާހަކާ އަޅުކަންކުރުމާ ދީންތަކުގެ އަޅުތަކުން ބޭނުއްވީ، "ބުދުތަކާއިދު މިސްކިތްތަކުން ގަބުރުތަކަށް ފޫދުވާ ގޮތުގެ އަލިފައި ބުދުތަކަށެވެ. އަދި އުޅުނުން ހިތުއެދޭ ހަވާނަފްސުގެ މަގު އިހުތިޔާރުކުރުމެވެ. އަދި ގިނަގުނުން އެބޭނުންވާގޮތަށް ބުދުތަކުގެ ހުރަސްއަޅާން މީހުންނާދު ސަލާމަތްތިބޭނެވެ." އެގޮތުން އެމީހުން ގޮވާ މިގޮތެވެ. އަދި ޖާހިލިއްޔަތުގެ ގޮވާ މިގޮތެވެ. އަދި އެމީހުންގެ އަމިއްލަ ހުކުމް އެމީހުންކުރެއްވެ. އެހެންކަމުން، މިއީ އެމީހުން އަމިއްލައަށް ހަދައިގަތް އަމިއްލަހަވާކުރާ ހުކުމެއްކަމަށް، މިއީ الله ފިރުވާ އެހެން ފަރާތްތަކަށް ފާސްކުރާ އަޅުކަންކުރުމެވެ. އަދި މިއީ ސާފުކަން އެނގޭ ކުފުރެވެ. އަދި މިކަމުގައި އެމީހުން ކާފަރު ބަޔަކާއެއް ދެއްކިކަމުގައިވިޔަސް، އެމީހުންގެ އަޅުކަމުގެ ނަފީތަކާ ހަމަހަމަކުރުމެވެ. އެ ޖާހިލިއްޔަތުގެ ބުދުތަކާއި ފަރާއިދުތަކާއި ގޮތް މިހާރު ނުބައިކުރުން ފެނިދާނަމަ، ނަމަވެސް ދުނިޔެހަރަދު ފިލުވައިދިނަމަ، އެމީހުން ބޭނުނީ، "ބުދުތަކަށް ނަމާދީ އެޖާއިޒާއި އާދާގެ އުފާލެއްވީ އަދި ގޮތެވެ. އަދި އެބުދުން ނިކަންމަ ނަމޫނާ ކާފަރުވެގަން، ގިނަ މިސްކިތްތަކުން ތަބާވެވޭއިރު ބޭނުންކުރަނިވި ނުވާނެއެވެ."

ދީވަރުގެ، ގިނަފަހަރު ބުދުތަކަށެވެ. ނަމަވެސް ޖާހިލިއްޔަތުގެ ނަމަވެސް ޖާހިލިއްޔަތުގެ ބުދުތަކަށެވެ. މިއީ އެމީހުން އަހަރު ފާސްކުރާ ގޮތެވެ. އެހެނަސް އެއީ الله سبحانه وتعالى ގެ ބުދުތަކުގެ ނަފްސެވެ. އަދި މިއީ އެމީހުންގެ ފާސްކުރައި ހުކުމްފައިވާ ބައެވެ. އަދި އެފާސްކުރި ފޮނުވާލައިފައިވާ މަގުތަކަށް އަތުލައިގަނެއެވެ. އަދި ފޮނުވާލުގެ ބުދުތަކަށް ވާހަކަފުޅު، އެމީހުން ހަދާފައިވާ އެފާސްކުރި އެމީހުން މަޖުބޫރުވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ޖާހިލިއްޔަތުގެ މިސްކިތްތަކުގެ މައްސަލަ ފާސްކުރު ހުކުމާއި އަދި ބުދުތަކަށް ފުދޭ، އެމީހުންގެ ފާސްކުރު އަސާސީގެ ހުކުމްފައިވާ ނުވަތަ، އެއީ ބަޔާޢުދަހަށް ކަމެއްކަމުގައި ނުވެއެވެ. މިކަން މިހާރު ސަލަފަކީ، އެމީހުން ގަބޫލުކުރަނީ ގޮތެވެ، ފާސްކުރު އަސާސީއަށް ހުރިހާ ފާސްކުރުގެ އަސާސީގައި ދެއްކެވެ. އަދި ޖާހިލިއްޔަތުގެ ފޮނުވާއެވެ ރަސޫލާގެ އާދަތަކަށް ބަލާލުމެވެ، ނަމަވެސް رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ބަސްފުޅުތަކަށް ބަލާލުމެވެ. ނަސްރުނުކުރެއެވެ. އަދި ޖާހިލިއްޔަތުގެ ގޮތުން، ފޮނުވާލުގެ އާދަތަކަށް رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ސުންނަތްތަކުގައިވާ ގޮތް ޖާހިލިއްޔަތުގެ ފާސްކުރުމަކީ ފުރިހަމަކަމަށް، އެއީން އަޅުގަނޑު ބުދުތަކުގެ

ތަންފީޛުއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. ތިޔަ މިކަން ގަބޫލުނުކުރާނަމަ، އެވެރިންގެ ޙާލުގެ ކަރާމާތައް އަހަރުމެންނަށް. އެހެންކަމުން، ޤުރްއާނުގެ ސޫރަތުގެ 59 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

يَا أَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلآخِرِ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً

މާނައީ، " އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން، الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ! އަދި ރަސޫލާއަށާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ވެރިންނަށްވެސް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ! ފަހެ، ކަމަކާމެދު ތިޔަބައިމީހުން ދެބަސްވެއްޖެނަމަ، الله އަށާއި ރަސޫލާއަށް އެކަމެއް ރުޖޫޢަކުރާށެވެ! (އެބަހީ: އެކަމާމެދު الله ގެއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާގެ ޙުކުމް ޤަބޫލުކޮށް ބަލައި އެގޮތަށް ޢަމަލުކުރާށެވެ!) ތިޔަބައިމީހުން الله އަށާއި އާޚިރަތްދުވަހަށް އީމާންވާކަމުގައި ވާނަމައެވެ. އެގޮތް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހެޔޮކަންބޮޑުވެއެވެ. އަދި ނިމުމުގެ ގޮތުން ރިވެތިކަންވެސް ބޮޑުވެއެވެ. " ((04 : 59))

އެހެނަސް، ޖާހިލުސީޑްއިގައި، އެވެރިން ގޮވަމުންދަނީ، "ފަހެ ކަމަކާމެދު ތިޔަބައިމީހުން ދެބަސްވެއްޖެނަމަ، މީސްތަކުންނާއި ކައުންސިލަރ އެކަމެއް ހުށަހަޅާށެވެ. އަދި އެވެރިންގެ ރަސްގެފާނަށް އެކަމެއް ހުށަހަޅާށެވެ. އެއީ އެވެރިންގެ ހިތާހި ރަގަޅު ގޮތަށް ހުކުމްއިވާ ޤާނޫނު އަސާސީގައިވާ ގޮތެވެ."

އަދި އަލް އަންބިޔާ ސޫރަތުގެ 67 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ.

أُفٍّ لَّكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ

މާނައީ، "ތިޔަބައިމީހުންނަށާއި، الله ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާ ތަކެއްޗަށް، ހަލާކު ހުށްޓެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވިސްނޭހެއްޔެވެ؟" ((21 : 67))

ދީން މިސާލަކަށް، ޑިމޮކްރަސީއެއްގައި، ބޮޑުބައިގަނޑު ބޭނުންވަނީ الله ގެ ޝަރީޢަތް ޤާނޫނު ހަދާ މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ތަންފީޒުކުރާ ޤާނޫނު ކަމުގައި ހަދާށެވެ. އެހެނަސް، އެކަމަކީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ސަބަބަކީ، އަޤުލިއްޔަތުތަކުގެ އެހެނިހެން އިޖުތިމާޢީ ހައްޤު މިކަމަށް ހިމާޔަތްކުރެވޭތީއެވެ. (އެއީ މިސާލަކަށް؛ ރާއްޖެނަގައި، ނުވަތަ ރަސްމީތަރުހަލާކުރުމުގެ ހިނދުއެވެ.) އަދި ޑިމޮކްރަސީގައި މިޒާޖަށް ވެރިކަމުގެ ހުރި ހަމަތަކުގެ އެކަތުރުކުރުމަށް ހުށަހެޅޭ އަސާސީގައި ލިބިދޭފައިވާއެވެ. އެހެންކަމަކަށް އަދުލުއިންސާފު ފަރުމާކުރުމަށް، ޑިމޮކްރަސީގެ ކަމުގައިވާ ނުވަތަ އިންސާނީ އެހެނިހެން އަސާސީގެ އެހެނިހެން ހިމެނެއެވެ. ޝަރީޢަތް ގެނަސް ބަރަބަރުކުރުމުގެ ތަކާއްޚަލެވެ.

ތިއޮކްރަސީ، ޑިމޮކްރަސީއާ، ސެކިއުލަރިޒަމް (ދީނާއި ސިޔާސަތު ވަކިކުރުމުގެ) ޝަރީޢަތާ ނަތީޖާއެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ޑިމޮކްރަސީއާ އެސެކިއުލަރިޒަމްގެ ހަރަކާތްތެރިވުމެވެ. ސަބަބަކީ، ސެކިއުލަރިޒަމަކީ، ދީނާއި ސިޔާސަތު ވަކިކުރުމަކީ ހަރަކާތެއް ގަވާއިދު ނުވަތަ އުސޫލުތަކެކެވެ. އަދި ޑިމޮކްރަސީ، ދީނު މިހާރު ބަންދުވާގޮތް ނުވަތަ ބާރެއް އިޖުރާން ބަންދުވާ ގޮތެވެ. އަދި ޑިމޮކްރަސީ الله سبحانه وتعالى ގެ ބާރުގެ ދަށުވެއް ނުހެވެ. ޑިމޮކްރަސީގެ ތަރުޖަމާ الله سبحانه وتعالى އެންގެވުންތަކަށް ކުރެވޭތޯބެލުން ބަލައިލެއް ނޫނެވެ. އަދި ފަހަރުގައި الله سبحانه وتعالى ގެ ބާރު ބޭއްވުމަށް ބަލައިދީފައިވާނަމަ، އެކަމަށް އެކަށީގެންވާ ގާނޫނު އަސާސީގައި އެއްބަސްވެފައިވާން ނަޒީރުމީހުންނެވެ. އެގޮތުން، ގާނޫނުގެ ބޭނުންވާމީހާއި ނުވަތަ ގާއިސަލާން ބާރު އިތުރުން ބޭނުންވާމީ އެއީ ގާނޫނު އަސާސީގެ ބަލައިކަމުގައި ހިފެހެއްޓިދެއެވެ.

އަދި ހަމައެހެން، ބާރު އިތުރަށް އަދި ޑިމޮކްރަސީގެ ޖަވާބުދާރީވުން، ދީނަށްބައިގަނޑު ބޭނުންވާގޮތަކީ މިހެންބުނެވިދާނެ، "އަހަރެމެން ބޭނުންވަނީ الله سبحانه وتعالى ގެ ބާރު ބޭއްވުމެވެ. އަދި އަހަރެމެން މިއުޅު މިސްކިތުންނާއި، ގެފަހެއިގެ ފެހެބިރުންނާއި، އަދި ވެރިންނާ ބާރު ހަމަޖެހިގެން ދުރުކުރުވެ. އަދި އަހަރެމެން ބޭނުންވަނީ، މުސްލިމްއިންނާއި، ޖިނާކުރާމީހުންނާއި، ވަގަކަމްކުރާ މީހުންނާއި، ރާބޮމީހުންނަށް ހުކުމް ގައިމުކުރުމެވެ. އަދި އަހަރެމެން ބޭނުންވަނީ، އަންހެނުންނަށް ހިޖާބު

މަޖުބޫރުކުރުވުމަށާއި، އަދި އަހަރުމެން ބޭނުންވަނީ، ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންނަށް އިއްފަތްތެރިވުމަށް މަޖުބޫރުކުރުވުމަށެވެ. އަދި ޢުރިޔާންތެރިކަމާއި، ފާޙިޝް ތަޞްވީރުކުރުމާއި، ޝަހުވާނީ އަމަލުތަކާއި، ޖިނާކުރުމާއި، އެއްޖިންސުން ގުޅުން ހިންގުމާއި، އަދި އެފަދަ ނުބައި އަމަލުތަކުން އަހަރުމެން ބޭނުންވަނީ ނަހީކުރާނެވެ." މިއަޑު އެހުމާއެކު، ބާދިޝާ ހިރަޤްލުގެ ޖަވާބަކީ، "މިއީ ޙަޤީޤަތުގެ ދީނާއި ތަޢާރުޟުވާ އަދި ޙަޤީޤަތުގެ މިނިވަން އަސާސްތަކާއި ހިލާފުވާކަމެކެވެ!"

އެގޮތުން، މިއީ ޙަޤީޤަތުގެ މިނިވަންކަމެވެ. އަދި އެތިއްބަވައިދޭ މިނިވަންކަމުގެ ތަޞައްވުރަކީ ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ދީނުން ދުރުވުމުގެ މިނިވަންކަމާއި އަދި އެއިލާހުގެ ޙުކުމްތަކާއި ހުދޫދުތަކުގެ ޤައިދުގެ ހުރަސްތަކުރުމުގެ މިނިވަންކަން ލިބިދެއެވެ. އެހެނަސް، މިމަގުފުރުދިފައިވާ ޙަޤީޤަތުގެ ޤާނޫނުގަދައިވާ ގޮތުން، ޤާނޫނީދާއިރާގެ އެއްބަސްނުވާ ނުވަތަ އެޤާނޫނުގެ އިސްލާމް ގަބޫލުނުކުރާ ކޮންމެ މިނިވަންކަމެއް އަޑުން ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ.

އެހެންކަމުން، ޙަޤީޤަތުގެ ދީނަކީ، ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ދީނާއި ތަބާވުން ދީނެކެވެ. އަދި ޙަޤީޤަތުގެ ދީނަކީ، ބާޠިލު އިލާހުންގެ ބުދުތަކުގެ މައްޗަށް ހުރިހާ ދީނެކެވެ. އެއީ ފަހަރެއްގައިވެސް ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ދީނެއް ނޫނެވެ. އަދި ޙަޤީޤަތުގެ ދީނާއި ތަޢާރުޟުވާ ބުދުތަކާއި، ތަޢާޤު އިލާހުތަކާ، އެހެނަސް އެއްކަލަޔުވަނީ ކުޅަދާނަވަނީ ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ބުދުތަކުގެ ފަރުވާއްލާ ދީނެވެ. އަދި ޙަޤީޤަތުގެ ޤާނޫނު އަޒްބަޅު މިޔާއަށް އެމަގުބޫލު ކުރަނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހަމައެކަނި ގާނޫނު އަސާސީއަށް، ތަންފީޛުކުރަން ބޭނުންވާ ގާނޫނުތަކުގެ އެއްޗެއް. އަދި މިހެދުން ގާނޫނު އަސާސީއަށް، އެއްކަލަވަނީ، ކުޅަދުންވަނީ ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ގާނޫނުތަކުގެ ބަދަލު ގާނޫނު ކަމުގައެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، މިހެނު ގާނޫނު ހިދާޔަތް ނުވަތަ ނުހިދާޔަތް އަދި ބާޠިލް އިލާހުންސަލްތަނުގައި ބައިވެރިވެ ގާނޫނުބާޠިލް ނުވަތަ ގާނޫނުބު ނުވިޔަސް، އެއާ ބާޠިލް އިލާހުންގެ ކައިރިގައިވެފައިވާ ބުދުތަކުގެ އެއްބަސްވުން، އަދި އެއާ ގާނޫނީގޮތުން ހަރާމްކަމަށް ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން އަދި އެއީ އެދީނުގެ ގާނޫނުތަކުގައި ބޮޑުތަނުބާލަނިވި ގަބޫލުކުރުމުން، އެއާ ދީނުން ބޭރުވެއްޖެއެވެ. އެއީ ﷲ سبحانه وتعالى އާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާ ބުދުތަކުގެ ޙުކުމްތަކާ، އެތިރީގެ ބާރުހިންގުން

ގަތިލުކުރަމުން ދެކުނިމީހެވެ. އެހެންކަމުން، މިކަންވަނީ ސާފުކޮށް އެނގޭ އިލްމު އިލާހަކަށް އަޅުކަންކުރުން ކަމުގައެވެ.

ޝިރުކުސިފައްގައި، ކޮންމެ ޖަމާޢަތަކުން ނުވަތަ ގަބީލާއަކުން ކަނޑައަޅާ އިލާހަކު އެމީހުންގެ ތެރެއިން ހުކުމްކުރައްވައިފިއެވެ. މިފަދަ އިލާހުންގެ މަސައްކަތަކީ، އެބައިމީހުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނު އަސާސީގައި އެއްގޮތަށް ޤާނޫނުތަކެއް ތަންފީޒުކުރުމެވެ. އެގޮތުން، މިގޮތަށް ހުކުމް ބާކީވު އިލާހުން ހުކުމުގައި ބެލެވިފައި ހުންނަނީ، ވިސްނުމާއި ފިކުރުހުންނަ ގޮތެއްގެ މައްޗަށެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ގަބީލާގެ މިއުޅުންކަމުގައިވާތީވެސް، އެމީހުނަކު ކޮޅުފައި ހުރެއެވެ. އެގޮތުން، ކޮންމެ ޖާހިލިއްޔަތުގައި އައްރަސްކުރެވިފައިވާ އެފަދަ އިލާހުނަ ހުރެއެވެ. މިގޮތުން ކޮންމެ ގަބީލާއެއްގައި، އެމީހުންގެ ގަބީލާގެ ކަނޑުމަތީގައި ނިކަނޑުގައިވާ އިލާހުނާ ނުވަތަ ޖިންނިއްޔާ ނިސްބަތްވާ އިލާހުނާއެއް ހުރެއެވެ.... އެގޮތުން، އައްޝޫރާ ސޫރަތުގެ 21 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައި،

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُواْ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَن بِهِ ٱللَّهُ وَلَوْلاَ كَلِمَةُ ٱلْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ ٱلظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

މާނައީ، "ނުވަތަ الله އިޛުނަ ދެއްވާފައިނުވާ ދީނެއް، އެއުރެންނަށް، ޝަރުޢުކޮށްދިން ކަނޑައަޅައިދިން ޝަރީކުންތަކެއް އެއުރެންނަށް ވޭތޯއެވެ؟ ޙަޤީޤަތުން ކަނޑައެޅިގެންވާ ދުވަހެއް ފަސްކުރެއްވުމުގެ ކަލިމަ ނުވާނަމަ، އެއުރެންގެ މެދުގައި ނިޔާ ކަނޑައެޅުއްވިއްސެވުން ކަނޑަވާނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އަނިޔާވެރިންނަށް ވޭންދެނިވި އަޒާބު ހުށްޓެވެ."
((42 : 21))

އެހެންކަމުން، ޝިރުކުސިފައްނަގާ ނުވަތަ އެކަން އިސްތިޢުމާރުކޮށް ނުވަތަ އެއަށް ވޯޓުލާ ނުވަތަ އެއްވެސް ގޮތަކުން އެކަމުގައި ބައިވެރިވެއްޖެ މީހަކީ، އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތި ކާފިރެކެވެ.

ކިޔަމަންތެރިކަމުގައި ކުރާ ޝިރުކު

މިހާރު އަހަރެމެންނަށް ކޮންމެ ކަމެއްކުރުމުގައިވެސް ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގައިވާ ގޮތް އިތުބާރުކުރަންވާނެކަން އެގިއްޖެއެވެ. ދެން އަހަރެމެން ބަލާލާނީ، ކިޔަމަންތެރިކަމުގައި ކުރާ ޝިރުކަކީ ކޮބައިތޯއެވެ.

އެގޮތުން، އަލްޝޫރާ ސޫރަތުގެ 21 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُواْ لَهُمْ مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَن بِهِ ٱللَّهُ وَلَوْلاَ كَلِمَةُ ٱلْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ ٱلظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

މާނައީ، "ނުވަތަ الله އިޒުނަ ނުދެއްވާ ދީނުގައި، އެއުރެންނަށް، ޝަރުޢުކޮށް ކަނޑައަޅައިދިން ޝަރީކުންތަކެއް އެއުރެންނަށް ވޭތޯއެވެ؟ ޙުކުމް ދެއްވުން ކަނޑައެޅިގެންވާ ދުވަހަށް ފަސްކުރުމުގެ ކަލިމަ ނުވާނަމަ، އެއުރެންގެ މެދުގައި ނިޔާ ކަނޑައެޅުއްވިސްކަން ކުރެވުނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އަނިޔާވެރިންނަށް ވޭންދެނިވި އަޒާބު ހުއްޓެވެ." ((21 : 42))

އަދި އަލްނިސާ ސޫރަތުގެ 65 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ.

فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُواْ فِيۤ أَنْفُسِهِمْ حَرَجاً مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسْلِيماً

މާނައީ، "އެހެންނަމަކުން ނޫނެވެ! ވަލް، ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ގަންދެއްވާ ވަޙީކުރައްވަމެވެ. އެއުރެންގެ މެދުގައި އުފެދިގެންވާ ދެބަސްވުންތަކުގައި، ކަލޭގެފާނު ޙުކުމްވެރި ކޮށްފިނަމަ ދެންދެން، އެއުރެން އީމާންވާ ނުވާނެއެވެ. އެހެންދެ، ކަލޭގެފާނު ނިޔާކުރެއްވި ގޮތަކުދު އެއުރެންގެ ހިތްތަކުގައި، ދަތިކަމެއް ވާކަމުގައި އެއުރެން ނުދެކެއެވެ. އަދި އެއުރެން (އެ ނިޔާއަށް) ފުރިހަމަވެގެންވާ ކިޔަމަންވުމަކުން ކިޔަމަންވާނެއެވެ." ((65 : 04))

އަދި އަލްމާއިދާ ސޫރަތުގެ 50 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ.

أَفَحُكْمَ ٱلْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ ٱللَّهِ حُكْماً لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ

މާނައީ، "ފަހެ އެއުރެން އެދެނީ ޖާހިލީ ޒަމާނުގެ ޙުކުމް ހެއްޔެވެ؟ ޔަޤީންކުރާ ޤައުމަކަށް اللہ އަށްވުރެ ޙުކުމްކުރެއްވުމުގައި މޮޅީ ފަހެ ކާކުހެއްޔެވެ؟" ((50 : 05))

އަދި އައްތައުބާ ސޫރަތުގެ 31 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ.

ٱتَّخَذُوٓاْ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَاباً مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلْمَسِيحَ ٱبْنَ مَرْيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلاَّ لِيَعْبُدُوٓاْ إِلَـٰهاً وَاحِداً لاَّ إِلَـٰهَ إِلاَّ هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

މާނައީ، "އެއުރެންގެ އިލްމުވެރިންނާއި، ޢާބިދުންނާއި އަދި މަރްޔަމްގެ ދަރިކަލުން އަލްމަސީޙު (ޢީސާގެފާނު) އަދި، الله ފިޔަވައި އިލާހުންކަމުގައި އެއުރެން ހެދިއެވެ. (ނަމަވެސް) އެއްކައުވަންތަ އިލާހަކަށް އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ އެއުރެންނަކަށް އަމުރުކުރައްވާފައި ނުވެއެވެ. އެއިލާހު މެނުވީ އިލާހަކު ނުވެއެވެ. އެއުރެން އެ ޝަރީކުކުރާ ތަކެތިން، އެއިލާހު ހުސްޠާހިރުވެ ވޮޑިގެންވެއެވެ." ((31 : 09))

((މިއާޔަތާއި ބެހޭގޮތުން، އަދިސްފުޅާއި ހަދީޘެއް ތިރީ އަހުރެންގެ މައުޟޫޢާއި ބެހޭގޮތަށް ގެންނަމެވެ.

ޢަދިއްޔު ބިން ޙާތިމު (رضي الله عنه) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. "ނަބިއްޔާ (صلى الله عليه وسلم) މިއާޔަތް ކިޔަވާއަޑު އަހުރެން އެހިމެވެ. "އެއުރެންގެ އިލްމުވެރިންނާއި، ޢާބިދުންނާއި އަދި މަރްޔަމްގެ ދަރިކަލުން އަލްމަސީޙު (ޢީސާގެފާނު) އަދި، الله ފިޔަވައި އިލާހުންކަމުގައި އެއުރެން ހެދިއެވެ. (ނަމަވެސް) އެއްކައުވަންތަ އިލާހަކަށް އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ އެއުރެންނަކަށް އަމުރުކުރައްވާފައި ނުވެއެވެ. އެއިލާހު މެނުވީ އިލާހަކު ނުވެއެވެ. އެއުރެން އެ ޝަރީކުކުރާ ތަކެތިން، އެއިލާހު ހުސްޠާހިރުވެ ވޮޑިގެންވެއެވެ." ((31 : 09)) އެހެންވެ، އަހުރެން އެކަލޭގެފާނު (صلى الله عليه وسلم) އަށް ދެންނެވީމެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެން އެބައިމީހުންނަކަށް އަޅުކަމެއް ނުކުރަމެވެ." އެއަށް ރައްދުދެއްވަމުން އެކަލޭގެފާނު (صلى الله عليه وسلم) ހަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. "الله ހަލާލުކުރެއްވި ތަކެތި، އެމީހުން ހަރާމް ނުކުރޭ

ކީއްވެތޯ؟ އެހެންކަމުން، ދެން ތިޔަބައިމީހުން އެތަކެތި ޙަލާލުކުރިއެވެ. އަދި الله ޙަރާމްކުރެއްވި ތަކެތި، އެމީހުން ޙަރާމްކުރުމަކީ ކީއްވެތޯ؟ އެހެންކަމުން، ތިޔަބައިމީހުން އެތަކެތި ޙަލާލުކުރިއެވެ." ދެން އަހުރެން، "އާނއެކޭ" ދެންނެވީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު (صلى الله عليه وسلم) ހަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. "އެއީ އެބައިމީހުންނަށް އަޅުކަންކުރުމެވެ." (އަޙްމަދު، والترمذی)

ދެން ޚާއްޞަ މައްސަލައެއް ކުރިއަށް ދަނީމެވެ.))

އަދި އަލްއަންޢާމް ސޫރަތުގެ 121 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

وَلاَ تَأْكُلُواْ مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ ٱلشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰٓ أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

މާނައީ، "(ކަތިލާކުރުމުގައި) އެ އެއްޗެއްގެ މައްޗަށް، الله ގެ އިސްމުފުޅު ނަންނުގަނެވޭ އެއްޗެއްކަން ތިޔަބައިމީހުން ނުކާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެތަކެތި ކެއުން، ފާސިގުވުމެއްކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންނާ ޖަދަލުކުރުމަށް ޝައިޠާނުން އެބައިމީހުންގެ ވަލީވެރިންނަށް ވަސްވާސް ދެނީއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން، އެބައިމީހުންނަށް ކިޔަމަންވެއްޖެނަމަ، ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންނަކީ މުޝްރިކުންނަކަށް ކަށަވަރެވެ." ((06 : 121))

އެހެންކަމުން، ކިޔަމަންތެރިކަމާއެކު ކުރާ ޝިރުކަކީ، އެހެންމީހަކު ކުރާ އަޅުކަމެއްގެ ސަބަބުން، الله ޙަރާމްކުރައްވާފައި ކަމެއް، ނުވަތަ ހަލާލުކުރައްވައި ހުރުމެވެ. އެގޮތުން، ބުދަށް ހުރުމަކީ، ޙަރާމް ކަމެއްކަން ދިރަކަން އެނގިހުރެ އަދި ސަރުކާރުން އެކަމެއްކުރުމަށް އެދިހަކަން އެއްވެސް ބާރެއް ބޭނުންކޮށްގެން އަމުރުކޮށްފިއަމަވަސް، އަދި ދެން އޭނާ އެކަމެއް ކުރުންއެއް ޙަލާލުކަމުގައި ދެކި އެކަމަށް ކިޔަމަންތެރިވެއްޖެނަމަ، ދެން އޭނާ މުޝްރިކެއްކަމުގައިވާނެއެވެ.

އަދި ހަމައެހެންމެ، ދީނުގެ ކަމެއްގައި الله سبحانه وتعالى އާއި އެކަލޭގެ ނަބިއްޔާ (صلى الله عليه وسلم) ގެ ސުންނަތުގައި އެނގިހުރެ، އަމަލު ކުރުމަށް، އޭނާ އިޖްތިހާދުކުރާ މަޒުހަބު، އިމާމު މީހާގެ މަގު ނުވަތަ ވެރިމީހާގެ މަގު ނުވަތަ އިލްމުވެރިޔާގެ މަގު ނުވަތަ އެހެންވެސް މީހެއްގެ

މަގު ކަމުގައިވާނަމަ، ދީން އުމީހަކު މުޙްތަޞަރުވާނީ ހުއްޓެވެ. މިހެންވާ ސަބަބަކީ، ކިޔަމަންތެރިވުމުގައި އޭނާ الله سبحانه وتعالى އާއި އެކުގައި ބައިވެރިކުރާ ބައިވެރިކަމަކުން ދުރުވެވެ. މިއީ ކިޔަވައިދޭ ދަރުސްދެނެ ފަދައިން، އިބްނު ތައިމިއްޔާ (رحمه الله) ގެ މަޖުމޫޢުލްފަތާވާ ފަދައިންނެވެ. އަދި މިކަން މިގޮތަށްކުރީ މިހާރު، الله سبحانه وتعالى ފަރުވާއި ތަރުބިން އިޖްތިހާދުކުރެއްވީ މިހާރެވެ.

މިހާރު ކާފިރުކުރާމީހުންގެ ކުރީގައި އުމީހަކާއިދިމާލު ކުރުވާ ސަބަބުން ފިޔަވަޅުގެ ނުކުތާތަށް ބަޔާންކުރެވެ.

ދީނަށްތަރުގައި ހަރުކަށިން ދަންނަވާ ފަދައިން، އުޅުއްޖި ސަލަފުންތަކާއި ތަޤުލީދުކުރާ މީހުންގެ ވާހަކަ މިދަންނަވަނީ އެންމެ ގޮތްތަކެވެ. އަދި ތަޤުލީދުކުރާ މީހުންގެ ބައެއް ތަޅާގައި، ވަކި ފަރުދުންގެ ދައުލަތް ނަތީޖާ، އުމީހަކަށް އެހީތެރިވުމަށް ނިސްބަތްވާ އަދި މަޖުމޫއި ގޮތަކަށް ހުރުމުގެ ސަބަބުން، މިދަންނަވާ ބައެއް ތަޅާގައި ނުހިމެނެއެވެ.

އެގޮތުން، މިކަމަކީ، ދީނަ އަދުހަމަލުއްޔާ ކަޑައްކަވުން، މިކަމުގެ ކުރިމަތިން ވަރުގެ ތަފްސީލު ބަޔާންކުރާނަމެވެ.

1. އެންމެ ފުރަތަމަވެސް ދޭހަކަމެއް، ކާނާ މީހުންގެ ހަނދާންގައިވެސް ބަޔާންކުރެވޭ، الله سبحانه وتعالى ގެ ޝަރީޢަތް، ފޮތި ހުކުމްތަކާއި ގަވާއިދު ކަށަވަރުކުރެވެ. އަދި އެކަމަށް، ހުކުމްތައް ދުނިޔެއަށް ހަރުމެރު ކާފިރުންގެ ހުކުމްތަކާއި ގަވާއިދު ކަށަވަރުކުރެވެ.

އެގޮތުން، އަތް ހަރުވާލު ސޫރަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައި،

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِيٓ آدَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُواْ بَلَىٰ شَهِدْنَآ أَن تَقُولُواْ يَوْمَ ٱلْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾ أَوْ تَقُولُوٓاْ إِنَّمَآ أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِن قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِّن بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾

މާނައީ، "އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ އާދަމުގެދަރިންގެ ކިބައިން އެއުރެންގެ ބުރަކަށިތަކުން އެއުރެންގެ ދަރިފަސްކޮޅު ނެރުއްވައި އެއުރެންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކުގެ މައްޗަށް އެއުރެން ހެކިކުރުއްވައިނެވީ ހަނދުމަކުރާށެވެ! (އެއިރު ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.) ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ކަމުގައި، ތިމަންރަސްކަލާނގެ ވޮޖެގެން ނުވަންހުއްޓެވެ؟ އެއުރެން ދެންނެވޫއެވެ. ނޫނެކެވެ. (އިބަރަސްކަލާނގެއީ، އަޅަމެންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއެވެ.) އެކަމަށް އަޅަމެން ހެކިވެއްޖައީމުއެވެ. (އެކަން އެހެންވީ މިކަމާމެދު ޤިޔާމަތްދުވަހުން ބަޔަކު ކަމުގައި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންމެންވީމުއޭ، ޣާފިލުވެގެން ތިޔަބައިމީހުން ބުނެފާނެކަމަށްޓަކައެވެ. ނުވަތަ ތިޔަބައިމީހުން ބުނެފާނެކަމަށްޓަކައެވެ. ޝަރީކުކޮށްއުޅުނުކަން ކަރަވަރީ، މީގެކުރިން ތިމަންމެންގެ ކާބަފައިންނެވެ. ތިމަންމެންނީ، އެއުރެންގެ ފަހުން އައި ދަރިފަސްކޮޅެއްކަމުގައެވެ. ފަހެ، ބާތިލުވެރިން އެކުރި ކަންތަކުގެ ސަބަބުން، ކަލޭގެފާނު ތިމަންމެން ހަލާކުކުރައްވާނީހެއްޔެވެ؟"

((07 : 172 − 173))

2. ދެވަނައީ، ރުސޫލުން އެބަޔެއްގެ ކައިރިއަށް އައިސްފައިވާ ބަޔަކަށް، ޙުއްޖަތް އެބައެއްގެ ކައިރިއަށް އޮވެއްޖެއެވެ. އެގޮތުން، އައްނިސާ ސޫރަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވަނީ،

رُّسُلاً مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ ٱلرُّسُلِ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزاً حَكِيماً

މާނައީ، "އުފާވެރިކަމުގެ ހަބަރުދެއްވާ، އަދި އިންޒާރުކުރައްވާ ރަސޫލުން ބޭކަލުންތަކެއް ފޮނުއްވީމެވެ. (އެއީ) ރަސޫލުން ފޮނުއްވުމަށްފަހު، الله ގެ މައްޗަށް މީސްތަކުންނަށް ދައްކާނެ ހުއްޖަތެއް ލިބިގެން ނުވުމަށްޓަކައެވެ. އަދި އަޒީޒުވަންތަ ޙަކީމްވަންތަ ކަލާނގެ ކަމުގައި الله ވޮޑިގެންވެއެވެ." ((04 : 165))

3. ތިންވަނައީ، ހުއްޖަތް ވިސްނައިދެއްވުމުގައި އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނެވެ. އެގޮތުން، މިހާރު އަށްބަޔަކުގެ ފަރާތުން އަދި އުމަތުގެ ފަރާތުން އެއްވަރަށް ނުވިސްނުންތެރިކަމުގެ އިތުރަށް، އެއަޅުއަކަލޭ ހަށިވެ ދިރިހުރުން، ހުއްޖަތް އިތުރުކޮށްދިނުމެވެ. އެގޮތުން، ހޫދު ސޫރަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ،

قَالُواْ يٰشُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيراً مِّمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفاً وَلَوْلاَ رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَآ أَنتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ

މާނައީ، "އެއުރެން ދެންނެވިއެވެ. އޭ ޝުޢައިބުގެފާނެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާ އެއްޗެހީގެ ބޮޑުއިން ގިނައެއްޗެހި، އިމަންޖެންނަކަށް ނުވިސްނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިމަންޖެން ދެކެނީ، ކަލޭގެފާނީ އިމަންޖެންގެ ތެރޭގައިވާ ނިކަމެތިއެއް ކަމަށެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ގާތްތިމާގެ މީސްކޮޅު ނުވާނަމަ، އިމަންޖެން ހަމަކަށަވަރުން ގަލުންގަސައިލީމުހެވެ. ކަލޭގެފާނީ ރަޙުމަ ކަމަކަށް. އަދި ކަލޭގެފާނަކީ، އިމަންޖެންގެ މައްޗަށް ގުދުރަތް އިއްޒަތްތެރިއެއް ނޫނެވެ." ((11 : 91))

އެގޮތުން، ޝުޢައިބު (عليه السلام) ވިދާޅުވިގޮތް އެފަރާތްތަކަށް ނުވިސްނުމަށް، އެފަރާތް މުޝްރިކުންނަށް ނުވިސްނުނަމަވެސް ދައްކާން އުޅުނީ ނޫނެވެ.

4. ހަތަރުވަނައީ، ދުރާލާ އަޅުއަރުވާ ކުރިމަތިލުން، މުޝްރިކުން ކަނޑައެޅޭނީ މުޝްރިކުންގެ ގޮތުގައެވެ. އެގޮތުން، އަލްއަޢްރާފް ސޫރަތުގެ 6 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ.

وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَامَ ٱللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ
مَأْمَنَهُ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لاَّ يَعْلَمُونَ

މާނައީ، "އަދި މުޝްރިކުންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް މީހަކު، ކަލޭގާފުޅު އަރިހަށް ރައްކާތެރިކަމަށް އެދިއްޖެނަމަ، ފަހެ، އެމީހަކު الله ގެ ކަލާމްފުޅު އަޑުއިވުމަށްދާންދެން އެމީހަކަށް ރައްކާތެރިކަން ދެއްވާށެވެ! ދެން ފަހެ، އަމާންކަން ލިބިގެންވާ ތަނަކާ ހަމައަށް އެމީހަކު ގެންގޮސްދެއްވާށެވެ. އެއީ ހަމަކަށަވަރުންވެސް، އެއުރެންނީ ނުދަންނަ ބައެކެވެ."
((09 : 06))

އެގޮތުން، އެވްރިން ޤުރުއާން އަޑުއެހުމުގެ ކުރިމަތިވެސް، މުޝްރިކުންނަށް الله سبحانه وتعالى ގޮވާލައްވަނީ، 'މުޝްރިކުން' ގެ ނަމުންނެވެ.

5. ފަސްވަނައީ، މަޖުބޫރީ ހާލަތެއްގައި ފިޔަވައި، މީހަކު ކުފުރުގެ ބޭރުގަރުޔެއް ކުރުމުން، އެމީހަކު އެކަމެއްކުރީ ކޮންމެ ނިޔަތެއް އޮވެގެންކަމުގައިވިޔަސް، އޭނާވަނީ ކާފިރަކަށެވެ. އަދި އޭނާ އެއަމަލުކުރީ އޭނާގެ މައްސަލަ ޝަރުޢީގޮތެއްގައިމު ކުރުމުގެ ކުރީގައި ކަމުގައިވިޔަސް، އޭނާ ކާފިރުވާނެއެވެ. މިއީ މަތީގައި ދެންނެވުނު އާއްމުކަމުގާ ގޮތުގެ މަތިންނެވެ.

6. ހަވަނައީ، ކާފިރަކާއި އަދި ކާފިރުއްކަމުގައި ކަނޑައެޅޭ މީހަކާއި ތަފާތުއްވުމެވެ. އެގޮތުން، މީހަކު ކާފިރުއްކަމުގައި ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރީގައި، އެމީހަކުވާނީ ކާފިރުވެފައެވެ. އަދި އެމީހަކު އެއީ ކާފިރުއްކަމުގައި ކަނޑައެޅުމީ، ދީނުންމަތީގެ ހައްދުގައިމުކުރުމެވެ. އެގޮތުން، الله އަންޖަކައި ރުޖުއުކުމާއި އަދި އޭނާގެ ޖާގައި މުދާ ހައްދުވެވެންދެއެވެ. މިއާ ޚިލާފަށް، ކާފިރެއްގެ މާތައި ހުރިމަހަކު، އެމީހަކާއި الله سبحانه وتعالى ހާއި ދޭދުދޭގައިވާ މައްސަލައެކެވެ. އެގޮތުން، އެމީހަކު މަރު ކާފިރެއްކުރިން، އެމީހަކަށް ޖަހާޖަ ގައިމުކުރެވުނަސް، އޭނާ ކާފިރުވާނަކަމުން، ތަކްފީރުކުރެވުމަކީ، ދީނުންމަތީގެ އަތަރު ދިނުމަށްޓަކައިވާ ކަމެކެވެ.

7. ހަތްވަނައީ، ދީނަށްބަލާކަށް ވިސްނިފައި އޮންނަ ނުބައިވިސްނުމަކީ، ހުއްޖަތް ގާއިމުކުރުވިފައިނުވާނަމަ، ކާފަރުއްނުވާނެ ކަމުގައެވެ. މިހެންދިމާވަނީ، ކުރިން ދަންނަވާލެވުނު ދީނުގެ އަސާސްތައް ނޭނގުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.

8. އަށްވަނައީ، އަހަރުމެންނަށް ހުކުމްކުރަންޖެހެނީ، ބާރުފުޅުގެ މައްޗަށެވެ. އަދި އަހަރުމެންނަށް ފަހަރެއްގައިވެސް ހިތްފަހައިގެން ބުނުމަށް އަމުރުކުރުވިފައެއް ނުވެއެވެ. އެގޮތުން، އިސްލާމީއުއްމަތުގެ ގޮތް ދޫކޮށްލައިފިނަމަ ބުނެވޭނީ، މުސްލިމުންގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި ބޭރު ސިޔާސަތުކުރުމުގައި ކުރުމުގެ އަމަލުކުރާ މިޔަކު ބުނެވޭނީ ކާފަރުންގެ ގޮތުގައެވެ. އެގޮތުން، އައްތައުބާ ސޫރަތުގެ 65 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ.

وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ

މާނައީ، "ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭގެފުޅު އެއުރެންނާ ސުވާލު ކުރައްވައިފިނަމަ، އެއުރެން ދަންނަވާނެކަން ކަށަވަރެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންނަމެން ހަމައެކަނި ވާހަކަދައްކާފައި، ކުޅިވަރު ކުޅެކުޅުމުގައި ވީމެވެ. ކަލޭގެފުޅު ވިދާޅުވާށެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ މަލާމާތްކުރަނީ އުޅުނީ الله އަށާއި، އެކަލާނގެ އާޔަތްތަކަށާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ހެއްޔެވެ؟"
((09 : 65))

އަދި، އައްތައުބާ ސޫރަތުގެ 66 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ.

لاَ تَعْتَذِرُواْ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِن نَّعْفُ عَن طَآئِفَةٍ مِّنكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُواْ مُجْرِمِينَ

މާނައީ، "ތިޔަބައިމީހުން އުޒުރު ނުދައްކާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން އީމާންވުމަށްފަހު، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔައީ ކާފަރުވެފައިވަނީ ކަށަވަރެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ބަޔަކަށް ތިމަން އިލާހު އަފޫކުރެއްވިޔަސް، އަނެއްބަޔަކަށް ތިމަން އިލާހު އަޒާބު ދެއްވާމެވެ. އެއީ ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެން ކުއްވެރި ބަޔަކު ކަމުގައިވީ ކަމަށްޓަކައެވެ." ((66 : 09))

އަދި، އައްތައުބާ ސޫރަތުގެ 74 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ.

يَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ مَا قَالُواْ وَلَقَدْ قَالُواْ كَلِمَةَ ٱلْكُفْرِ وَكَفَرُواْ بَعْدَ إِسْلاَمِهِمْ وَهَمُّواْ بِمَا لَمْ يَنَالُواْ وَمَا نَقَمُوۤاْ إِلاَّ أَنْ أَغْنَاهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُ مِن فَضْلِهِ فَإِن يَتُوبُواْ يَكُ خَيْراً لَّهُمْ وَإِن يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ ٱللَّهُ عَذَاباً أَلِيماً فِي ٱلدُّنْيَا وَٱلآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي ٱلأَرْضِ مِن وَلِيٍّ وَلاَ نَصِيرٍ

މާނައީ، "އެއުރެން (ބަސް ނުބައި ބަސްތަކެއް) ނުބުނާކަމަށް. الله ގަންދީ އެއުރެން ހުވާކުރެތެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ކުފުރުގެ ބަސް އެއުރެން ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އިސްލާމްވުމަށްފަހު، އެއުރެން ކާފަރުވިއެވެ. އަދި އެއުރެންނަށް ކާމިޔާބު ނުކުރެވުނު ކަންތައް ކުރުމަށް (އެބަހީ: ރަވައިގެން ޔިރިމި ރަސޫލާ އަވަހާރަކޮށްލުމަށް) ގަސްދުކޮށް އުޅުނުއެވެ. الله ގެ ފަޟްލުވެރިކަމުން، الله އާއި، އެއިލާހުގެ ރަސޫލާ، އެއުރެން (އެބަހީ: މުއުމިނުން) މުއްސަނދި ކުރެއްވިކަން ނޫން އެހެން ކަމަކާމެދު އެއުރެން ރުޅިއައީ ނާދެއެވެ. ފަހެ، އެއުރެން ތައުބާވާނަމަ، އެއުރެންނަށް އެއީ ހެޔޮކަން ބޮޑުވާނެއެވެ. އަދި އެއުރެން ފުރަގަސްދީފިނަމަ، ދުނިޔޭގައި، އާޚިރަތުގައި ވޭންދެނިވި އަޒާބަކުން، الله އެއުރެންނަށް އަޒާބު ދެއްވާނެއެވެ. އަދި ބިމުގައި އެއުރެންނަށް އެއްވެސް އެހީތެރިއަކު، އަދި ނަސްރުދޭނޭ މީހަކުވެސް ނުވެއެވެ." ((74 : 09))

އަދި، އައްނިސާ ސޫރަތުގެ 94 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ.

يَا أَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُواْ إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَتَبَيَّنُواْ وَلاَ تَقُولُواْ لِمَنْ أَلْقَىٰ إِلَيْكُمُ ٱلسَّلاَمَ لَسْتَ مُؤْمِناً تَبْتَغُونَ عَرَضَ ٱلْحَيَاةِ ٱلدُّنْيَا فَعِنْدَ ٱللَّهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذٰلِكَ كُنْتُمْ مِّن قَبْلُ فَمَنَّ ٱللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُواْ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيراً

މާނައީ، "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން الله ގެ މަގުގައި، ދަތުރުފަތުރުކުރާން އުޅޭހިނދު، (ކާފަރުންގެ) ހަގީގަތްބަލައި ރަގަޅަށް އޮޅުން ފިލުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް ސަލާމަށްވެ، އަމާންދީފައިވާ މީހަކަށް މުއުމިނަކު ކަމުގައި ނުވާނެއޭ، މިހެން ނުބުނާށެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އެދެނީ، ދުނިޔޭގެ ދިރިއުޅުމުގައި ލިބޭ ފައިދާއާއި މުދަލެވެ. ފަހެ، الله ގެ ހަޟްރަތުގައި ގިނަވެގެންވާ ފައިދާތަކެއްވެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންވެސް، އިހަށްދުވަހު ހަމަ އެގޮތުގައެވެ. ދެން الله ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ދަރުމަވަންތަވެ ވޮޑިގެންފިއެވެ. ފަހެ، ކާފަރުންގެ ހަގީގަތް ތިޔަބައިމީހުން ބަލައި، އޮޅުން ފިލުވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުން އަމަލުކުރާ ގޮތުގެ ޚަބަރު މޮޅަށް ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެކަމުގައި الله ވޮޑިގެންވެއެވެ." ((94 : 04))

އަދި، އައްނަޙްލު ސޫރަތުގެ 106 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

مَن كَفَرَ بِٱللَّهِ مِن بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلاَّ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِٱلإِيمَانِ وَلَٰكِن مَّن شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْراً فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

މާނައީ، "އީމާންކަމަށް، އެމީހާގެ ހިތުހަމަޖެހިގެންވާ ހާލުގައި، މަޖުބޫރުވެގެންވާ މީހާ ފިޔަވައި، އީމާންވުމަށްފަހު، الله އަށް ކާފަރުވެއްޖެ މީހާ އާއި އަދި ކިއްސެއްނުވެ! (މަޖުބޫރުވެގެންވިޔަސް) ކާފަރުކަމަށް ހިތްތަނަވަސް ވެއްޖެމީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އެމީހުންނަށް الله ގެ ހަޟްރަތުން ކޯފާއެއްވެސް ހުރެއެވެ. އަދި ބޮޑުވެގެންވާ އަޒާބު އެމީހުންނަށް ހުރެއެވެ." ((16 : 106))

އެގޮތުން، އެއްވެސް މަޖުބޫރުކަމެއްނެތި ބޮޑު ކުފުރެއްކޮށްފިމީހާ، ކޮންމެ ނިޔަތެއްގައި އެކަންކުރިޔަސް، އެމީހަކު ކަނޑައެޅޭނީ ކާފިރެއްކަމުގައެވެ.

އަދި މީހަކު ހިތުން އިސްލާމްކަން ގަބޫލުކޮށް އަދި ބޭރުފުށުން އޭނާ އެކަން ނުދައްކާ، އެފަދަ މީހަކު ބޮޑު ކުފުރެއްކޮށްފިނަމަ، އޭނާވެސް ކާފިރެއްކަމުގައި ވާނެއެވެ.

އަދި، އައްނަމްލު ސޫރަތުގެ 66 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވައެވެ.

وَجَحَدُواْ بِهَا وَٱسْتَيْقَنَتْهَآ أَنفُسُهُمْ ظُلْماً وَعُلُوّاً فَٱنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ ٱلْمُفْسِدِينَ

މާނައީ، "އަދި އެއާޔަތްތައް އެއީ، ތެދުކަން އެއުރެންގެ ނަފްސުތަކަށް ޔަގީންވެފައިވިޔަސް، އަނިޔާވެރިކަމާއި، ބޮޑާވެގަތުމުގެ ގޮތުން، އެއާޔަތްތަކަށް އިންކާރުކުރިއެވެ. ފަހެ، ފަސާދަކުރާމީހުންގެ ނިމުންވީ ކިހިނެއްކަން، ކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައިގަންނަވާށެވެ!"
((27 : 14))

އެގޮތުން، މިތަނުގައި އެމީހުންގެ ހިތުގެ ތެރެން އީމާންވިކަމުގައިވިޔަސް، އެމީހުން ބޮޑުކުފުރުގެ އަމަލެއްކުރުމުގެ ސަބަބުން، އެމީހުން އިސްލާމްދީނުން ބޭރުވެއްޖެއެވެ. ހަމަމިގޮތަށް، އިބިލީސްވެސް، އިސްތިކުބާރުކުރި މީހެކެވެ. އެހެނަސް، އޭނާ މުސްލިމަކުކަމުގައި ނުވެއެވެ. އަދި މިގޮތަށް އަބޫޖަހުލާއި، އަބޫތާލިބުވެސް އިސްލާމްދީނުގެ ތެދުކަން އެނގޭ މީހުންނެވެ. އަދި އެކަން އެމީހުންގެ ހިތުގެ ތެރެން ގަބޫލުކުރިއެވެ. އެކަމަކު، އެކަމުގެ ސަބަބުން، އެމީހުންނަކީ މުސްލިމުންނަކަށް ނުވެއެވެ.

ރިއްދަތު ގާއިމުކުރުވުން، އާންމުގޮތެއްގައި ބޮޑުކުފުރުން އިސްލާމްކަން ފުށުން މީހެއްގެ މައްސަލައެވެ. އަދި އެރިއްދަތު ގާއިމުކުރުވުން، އެމީހެއްގެ ފަރާތުން ބޮޑު ކުފުރެއްފެނި، އެމީހަކަށް ކަނޑައެޅޭ ދީނީ ޙުކުމަކީ އަދަބު ދީނުގެ ގޮތުންނެވެ. ބޮޑުކުފުރުގެ އަމަލު އާންމުކޮށްކުރާ މީހެއްގެ މައްސަލަ ހައްލުކުރާއިރު މުހިއްމުކަމެއް ކޮންމެހެން ރިއްދަތު ގާއިމުކުރާކަން ނުޖެހެއެވެ.

އަދިހަމައެހެންމެ، އެއްވެސް ސަޙާބާކުރެއް ހައްދު ގާއިމުނުކުރެވުނަސް، ތަކްފީރުކުރުވިއްޖެނަމަ، އެކަންވާނީ ޝަރުޢީކަމެއްކަމުގައެވެ. ކިތަންމެ ގިނަ ބައެކު، އެއީ ބާޠިލުކަމެއްކަމުގައި ބުނިކަމުގައިވިޔަސް، އެކަންވާނީ އެހެނަކަށް ނޫނެވެ. ސަހަބަޔާ، އެކަން އެހެންކަމުގެ ފަހަތުގައި ފައިދާވާނީއެވެ. މިސާލަކަށް، ވަލީ އަޤްބާ ބަރާ (އެއީ އެކުވެރިވެގެންމާއި ބިރައްވެގެންމުގެ) ގެ އަސާސީކަންކަންކުރުން ހިފާނީއެވެ.

ނަސީހަތް ކަންކުރާމީހާ، ހާޒިރުވެކަމުގައި ކަނޑައެޅުން ދުރުވެގެއެވެ. އެހެންނަމަސް، އެމީހަކު ބޭކުރުވީމުގެ އަމަލު ކުރުމާއި ދުރުހުންނަވާނެ، އޭނާ ހާޒިރުވެ ކަމުގައި ވާނެއެވެ. މިގޮތަށް ކަނޑައެޅޭނީ އާންމުގޮތްޓެ ގައި އިސްލާމްދީނުގެ ފެންނަނީކަން ކިޔަވާގެ ވައްކަރުއެވެ. އާންމުކޮށް ބޭކުރުވީރާ މީހާ، އޭނާއަށް ހަމަކުރާމުގެ ދުރުހުރުމެއްކަމުގައި ނަސީހަތް ނަހަމެވެ.

މަޖުބޫރުކުރުވުން - މިއީ މީހަކަށް ބޭކުރުވާ ކުރުވިފައި ހަމައެކަނި ހާލަތެވެ.

އައްނަޙްލު ސޫރަތުގެ 106 ވަނަ އާޔަތުގައި الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

مَن كَفَرَ بِٱللَّهِ مِن بَعْدِ إيمَانِهِ إِلاَّ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِٱلإِيمَانِ وَلَـٰكِن مَّن شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْراً فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

މާނައީ، "އީމާންކަމަށް، އެމީހާގެ ހިތްހަމަޖެހިގެންވާ ހާލުގައި، މަޖުބޫރުވެގެންވާ މީހާ ފިޔަވައި، އީމާންވުމަށްފަހު، الله އަށް ކާފަރުވެއްޖެ މީހާ އާއި އަދި ޞަދުރުއްޓަވާ! (މަޖުބޫރުވެގެންވިޔަސް) ކާފަރުކަމަށް ހިތްތަނަވަސް ވެއްޖެމީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އެއުރެންނަށް الله ގެ ހަލާކުވުން ކާފިވެއްޖެއެވެ. އަދި ބޮޑުވެގެންވާ އަޒާބު އެއުރެންނަށް ހުށްޓެވެ." ((16 : 106))

މަޖުބޫރީ ހާލަތުގައި ކުފުރުކުރުން ހުއްދަ މިންވަރަކީ، ކާފަރުން އެމީހަކު ޖެހޭ މަޖުބޫރުން ކުރުކުރުމަށް ބޭނުންވީ މިންވަރަކަށެވެ. އެހެންނަމަ، ކާފަރުން އެބޭނުންވާ ވަރަށްވުރެ އިތުރަށް އެންމެ ތަކުލީފު ބޭނުންކުރިނަމަވެސް، އޭނާ ކާފަރުވާނެއެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ،

އަމަލުގައިވެސް އޮތީ ހަމަމިގޮތަށެވެ. އެގޮތުން، އެފްރިކާގެ މަޖުބޫރީ ހާލަތްތަކުގައި ކުފުރުގެ އަމަލުތައް ކުރަންޖެހުނަސް، ހިތްހަމަނުޖެހުމާ އަދަބާއި ކުރިމަތިލެވުނެވެ. އަދި އެއަދަބަކީ، މަރުކަމުގައިވިޔަސް ވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މަރުގެ އަދަބާއި ކުއްލިކަން ކުރިމަތިލާކަމުގެ ކުޑުކުދިން ހެއްދެވެއެވެ. ނުވަތަ އުމުރަކަށް އަނިޔާކުރުމާއި ނުވަތަ އެމީހަކަށް ޗުނާއިރުވާފައިވުމާއި އަދި ބޮޑުދުއްކުމާއި ނުވަތަ ޖަހަންފެށުމުން ހިފަހައްޓާކަމުގައި، އެފަދަ ކަންތައްތަކުން ފިރިހެނުންނާއި ބޭނުންކުރާ ކުރިއަށް ގެންދާގޮތްވެސް ދެކިޔަދެވެއެވެ. އެކަމަކު، އާންމު ހިތްހަމަޖެހުމާ ސާބިތުވެފައިވާނެއެވެ.

އެގޮތުން، މިދުނިޔޭގައި، އަނިޔާވެރި ބަޔަކު ހާސްކުރުގެ ގޮތުން ޖަހާކަށް މަޖުބޫރީ ހާލަތްތަކެވެ. އަދި މިއީ އަހުލުދީ އިބާދަތް ހަމަހަމަ ރަނގަޅު ތިރީސްގަޑިއިރުވެސް ގޮތެވެ. އެހެންކަމުން، ގޮތުންކުރާފަދަ ހާލަތްތަކުގައި މިހެން ކުފުރުކުރުމުން، މިސާލަކަށް: 'އަހަރެންގެ ވަޅާ ގުޅިގެންނެވީ، އަހަރެން ބާރުގަނެވެއެވެ.' ނުވަތަ 'ދުނިޔެ މިހެން އަހަރެންގެ ވަޅާ ގުޅޭ މަގާމު ނަގާފައިވެއެވެ' ނުވަތަ 'އެފުރިން އަހަރެން ޖަލަށްލާފައިވެއެވެ. ނުވަތަ ބަންދުކޮށްލާފައިވެއެވެ. ނުވަތަ އަހަރެން މަރާލާފައިވެއެވެ.' މިފަދަ ހާލަތްތަކުގައި، އުމުރުން ބޭނުން ކުރުމުގެ އަމަލުކުރުމަށް ހުއްދަކޮށްދީފައިވެއެވެ. ކަމަށްވެފައިވެއެވެ. އަދި މިދުނިޔޭގައި ފަދަ ހާލަތްތަކެއްގައި ގިނަހެއްކާއި ބޭނުންވާނެ މަޖުބޫރީ ހާލަތެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެފަދަ މިހެން މަޖުބޫރީގައި ދުނިޔޭގެ ހާލަތު ދަނޑިވަޅު އާދަމުގެ ދަރިން، އިސްލާމީސަގާފަތް ނުވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން، ގޮތަކީ ހާލަތްތަކަށް، އުމުރަކު ހާލަތްތަކުގެ އަމަލުތަކެވެ، އަދި ހާލަތު ބާރަށް ކުރުމުގެ ހާލަތުގައިވާން ވަގުތުން މަޖުބޫރުކުރުމުގައި، ބާރަށް ކުރުމުގެ އަމިއްލަ އެދުމުގައި، ނުވަތަ ބާރާ އެއަށް ކުރުމަށްވެއޭ، ނުވަތަ ބާރާ ގަޔާއި ޓަކައި ހާލަތެއްނެތި ހާލަތްތަކެވެ.

މިބައިގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ އެންމެފަހު ކަމަކީ، ބޭނުންކުރުމުގެ އަމަލު ފިޔަވާ މުސްލިމަކަށް، އަދި ޝަރުޢީ ސަބަބެއްގެ އަށް ނުވާނޭ ކާފަރުކަމުގެ ކަނޑައެޅުމުގައި ސަލާމަތްވުމެވެ. އަމިއްލަގެ މުސްލިމުގެ ކާފަރުގެ އިރާދާއި، އަމިއްލަ މުސްލިމުގެ ބާރުވެރިވެއެވެ. އެގޮތުން، އަމިއްލަގެ ފައިސާ ކުރުގެ އަމަލު ފިލާވަޅުތަކަށް، އަމިއްލައިގެ މުސްލިމާ ކުރުމުގެ ހުކުމަކީ ކަމުގެ ހުއްދަކަން ދެނެވެއެވެ. އެއީ މިބައިގައި އެނގޭ ފަހަތުގައި ނަމާދުކުރުމުގައި، ފިޤުހުގެ

ދޭންޖެހޭ ވާޖިބުތަކާއި، އަދި ވަލީވެރިޔާގެ މަގާމުފަދަ ކަންތައް ހިފެހެއްޓެވެ. އަދި މިގޮތަށް އިމާމަކާއި ދުރު މުޢާމަލާތްކުރުން ހުއްޓުވައިލެއްވީ، އެމީހާގެ ތަޢުލީމާއި ސާފުކުރެވޭނެޖެހޭނެއެވެ، އަދި ހުއްދަކުރާ ސަބަބުތަކާހުރި އެމީހަކު ކާފަރުވާކަމާ ސާބިތުކުރެވޭނަމަ ނުވަތަ އެމީހަކު ތައުބާވުމަށް ބާރުދެނެވެ.

ސުވާލުގެ ޖަވާބު

ކަށަވަރުންގެ އިމާމަކަށް ހުރުން މިހާރު، އެހެނީ ސުލްޠާނުގައި (މިސާލަކަށް: މަސްޖިދުލްޙަރާމް މަސް ޖިދުލްޙަރާމް ފަރާތުން ހަމަޖެއްސިފައިވާ، ނުވަތަ ރަޢީސް އިމާމުލްޙަރާމް ޖަވާބުދެއްވީ ކަނޑައެޅުއްވާ ނުވަތަ ގައުމުގެ ރައްޔިތުން ހަމަޖެއްސުމަށް ކަނޑައެޅުއްވީ، ނުވަތަ ޤާނޫނުއަސާސީ އިސްލާމް ދަރުމަ ސަރުކާރު ކަނޑައެޅުއްވީ) މަސްއޫލުވެރިޔާ، ނުވަތަ އެހެނިހެން ބޭފުޅުން ސަރުކާރުން ތަޢުލީމުދޭ ކުލީގެ މަސްއޫލުވެރިޔާ (މިސާލަކަށް: ދިވެހިސަރުކާރު އަދި ސައުދީ ސަރުކާރުފަދަ ސަރުކާރުތަކުން ތަޢުލީމުދޭ ކުލިޔާތްތަކާއި ނުވަތަ ދިވެހި ސަރުކާރުން ހަމަޖެއްސެވި ކަސްޓަމްސް) ނުވަތަ އެހެނިހެން އެއްބަސްވުމެއްގައި ޖާމިޢާތުގެ ކުލިއްޔާތުން މަސްއޫލުކަމާއި މިނިސްޓްރީ (މިސާލަކަށް: އަވްޤާފް، ނުވަތަ ޖާމިޢާ، އިސްލާމީ ފަދަ ޖާމިޢާތަކުން ވަޒީފާދެނީ މިނިސްޓްރީ ބުނުމާއި، ނުވަތަ އެފަދަ ޖާމިޢާތް ވަޒީފާދިނުމާއި، ނުވަތަ ޖާމިޢާތުގެ ސިސްޓަމް ވަޒީފާދޭ ބުނުން) ނުވަތަ އެހެނީ رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ގެ ސުންނަތް މަޤާމުތަކުރުމާއި، ނުވަތަ އެހެނީ الله سبحانه وتعالى ގެ ޝަރީޢަތް ޤާއިމުކުރުމާއި ނުވަތަ އެހެނީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ޤާއިމުކުރުމާއި ނުވަތަ އެހެނީ މުސްލިމުންނާއި ދެކޮޅަށް މުޤާބަލު ސަރުކާރަކަށް އެހީވުން ހިފެހެއްޓުން، މިއެވެ.

އެގޮތުން، ދީނުގެވެރިން ކަންތައްތަކުގެ ތަޢުލީމް ކަނޑައެޅުމަށް، އެހެނީ އިސްލާމީދީނުން ބަޔާންކޮށްދެއެވެ. އަދި އެހެނީގެ ފަހަތުގައި ނަމާދުކުރުން ހުއްދައެއް ނުވެއެވެ. އަދި މިފަދަ ކަމެއް އެކުލެވޭ އެފަދަ މިހެނީގެ ފަހަތުގައި ތަބާވާ ނަމާދުކުރުމަށް ޝަރުޢީ ޙަލާލު ދީން ތިބާ އެނގިހުރެ އަޅުގަނޑުމެންނަށެވެ. އަދި ތަބާވާ އެކަމަކު ނަމާދުކުރުމުގެ ޝަރުޢީ ހުކުމް ކުރަން ދިނުމާއި، އެފަދަ ޖަމާޢަތާއި ބައިވެރިވުން ތަބާވާ ހުއްދަވާ ނުވެއެވެ. އަދި އެއްބަސް ސަރަޙައްދުގައި އެފަދަ އިމާމަކަށް ތަރުބިޔާކޮށްދިނުމަށް، އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެންނެވި ފަދައިން، ދީނުގެ މައްސަލަ

ސާފުކުރެވެންދެން، އޭނާގެ ފަހަތުގައި ނަމާދުކުރުން ހުރަހެއް ނޫނެވެ. (އެބަހީ، މިދެންނެވުނު އާންމު ޙުކުމްތަކެވެ.) އެގޮތުން، މިދެންނެވުނު ވަކިޙުކުމްތަކަށް ދެވިފައިވާ ޙުކުމާއެއް ނުވެއެވެ. އެބަހީ، މިއީ އާންމު އުސޫލުތަކުން ފަހަރަކުވެސް ޙުކުމްތަކެވެ.

ދެން ފާހަގަކޮށްލަން އޮތް ޙުއްޖަތަކީ، މިބައިން ނޫނީގެ މުސްލިމުންނާއި މިބައިން ވަކިވެއްޖެނަމަ، އިމާމަކަށް ހުރިހާ ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަހަތުގައި ނަމާދުކުރުމެވެ. އެއިމާމުގެ ފަހަތުގައި ނަމާދުކުރުމަށް ހުރިހާ ފަރާތަކުން ކުރެވޭ ގޮތަކީ، އިމާމު ޝައިޚުލް (رحمه الله) ގެ ފަތުވާ ހިމެނޭ ގޮތުގައި އިމާމު ތިބުމެވެ. އެބީ އިމާމުގެ ފަހަތުން ބަލައިގަތުމަށް ފަރުވާލިބޭނަމަ، މިބާ އާންމުން ނަސޭހަތްތެރިވާނެއެވެ. އަދި މިބާއަކީ ގަބޫލުކުރެވޭ މުސްލިމުންގެ މުސްލިމުންގެ، އިމާމުގެ ފަހަތުން ބަލައިގަތުމަށް ފަރުވާލިބޭނަމަ، ދެން މިބާ އިމާމަކު ނަސޭހަތްތެރިވާނެއެވެ. އަދި އިމާމު އެކަން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނަމަ، އެއްކަލަ ޙަރަކާތެއް. އެބަހީ، ދަލީލާއެކު ޙަރަކާތްތަކެއް ސާބިތުކުރެވޭކަމަށްވެސް، އިމާމުގެ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނަމަ، މުސްލިމުކަން؛ އިމާމުގެ މަޖިލީހުގެ ގޮތަށް ތަޢާރަފުކުރުމުން ނުވަތަ އެކަން ފަރާތެއްގެ ބަސްފުޅު (މުސްލިމުކަން؛ ސަރުކާރުގެ ގޮތް) الله سبحانه وتعالى ގެ އަންގަވާފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ދޭތެރޭގައި މުސްލިމުން ނުކުރާނަމަ، އެހެން އިމާމަކަށް ބަދަލުކުރަން ޖެހޭނެއެވެ. އަދި މިބާއަކީ އެބަޔަކު ނުކުޅެދޭނަމަ، މިބާ އެތަނުގައި ދުރުވާންޖެހެއެވެ.

އެހެންކަމުން، މިބާގެ އިމާމާ ބައްޓަމުން މުޤައްރިރުން ކަންތައްތަކުން ސާފުކޮށް އަނގައިން ގޮތަކީ، އިމާމު މީހާ ތަޤުވާ ނުވަތަ ފިސާދު، މިބާ އެނގޭ ފިޔަވަޅުގައި ނަމާދު ނުކުރާށެވެ. (އެނގޭ ތަޤުވާ އިއްތިބާރުކުރެވޭނެ ފޯރުކޮށްދީ.) ނުވަތަ އެއްވެސް ސާފުކުރެވެންދެން، އެނގޭ ފިޔަވަޅުގައި ނަމާދުކުރުން ނުހުއްދަވެއެވެ. (އެނގޭ، ކާފިރު ނޫނަސް އަނދަބެހެއްނުވާ، އެކަމަކު އޭނާ މަޖުބޫރު ހާލަތުގައި ނުވަތަ ނުދެކޭ ބޮޑުތަކުން އެނގޭ ފިޔަވަޅުގައި ނަމާދުކުރުން ހުއްދަވެއެވެ.)

ހަމަބޮޑުން އެންމެ ފުރިހަމަ، މިބައިން މުޤައްރިރު ސާފުކޮށްދިނުމަށް ކަމުގައެވެ.

وبالله التوفيق

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين